

Fotoverzameling Guy Trangez

De Vierschaar vóór 1937!

h e e m k u n d i g e k r i n g

oud wachtebeke

HET BESTUUR VAN ONZE HEEMKUNDIGE KRING 'OUD WACHTEBEKE'

bestaat bij deze editie uit volgende personen:

Cesar David (voorzitter)	Azalealaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 01 62
Guy Hoebeke (vice-voorzitter)	Walderdonk 62	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 05 38
Guy Trangez (schatbewaarder)	Melkerijstraat 42	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 94 51
Luc De Maesschalck (secretaris)	Marcel Herpelinckstraat 28	9042 Sint-Kruis-Winkel Tel. 09 345 07 23
Wies Creve	Axelsvaardeken 13	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 72 27
Yvonne De Maesschalck-De Coene	Rechtstro 10	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 03 62
Marleen De Nys	Meersstraat 96	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 05 18
Lucrèce L'Ecluse	Axelsvaardeken 7	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 91 58
Georgette Nevejans-Stadeus	Stationsstraat 72	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 04 74
Eddy Van Acker	Geraniumlaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 64 04
Hilair Van Rompu	Grote Markt 8/B5	9060 Zelzate Tel. 09 345 00 38

REDACTIE:

Wies Creve - Luc De Maesschalck - Guy Hoebeke - Guy Trangez - Eddy Van Acker
(AC) (LDM) (GH) (GT) (EVA)

RUILDIENST:

Voorzitter Cesar David

"Alleen dan zal je voorspoed hebben, als je nauwlettend de wetten en voorschriften onderhoudt".
1e Boek Kronieken, 23,13

Waarde Heemvrienden,

Voor de Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke" start de 21e eeuw alvast onder een goed gesternte. Blijkbaar onderhouden wij goed de wetten en voorschriften, want voorspoed valt onze Heemkring te beurt als nooit te voren. Ons ledenaantal stijgt gestaag, den Dhust kan elke eerste zondag de toeloop nauwelijks slikken en zowel het documentatiecentrum als het museum naderen stilaan hun voltooiing. Enkel de ordening van het gemeentelijk archief blijkt een klus die zwaarder is dan voorzien, maar ook hier schijnt er allengs licht in de tunnel. Ook de groeiende medewerking van onze leden verheugt ons ten zeerste. Er gaat geen maand voorbij of wij ontvangen merkwaardige aanwinsten voor ons museum of waardevolle documenten. Mede met het betrekken van Sint-Kruis-Winkel in onze werking zien wij de toekomst dan ook als rooskleurig tegemoet. Ons vorig jaarboek werd immers geschreven door een inwoner van Winkel en ons huidig jaarboek handelt volledig over Sint-Kruis-Winkel. Een voltrefter trouwens want het valt zodanig in de smaak dat wij reeds ruim 85 boeken hebben verkocht aan Winkelse niet-leden. Voor het eerst in onze geschiedenis hebben wij 1000 jaarboeken laten drukken om zeker genoeg te hebben, maar de vrees rijst dat zij dit jaar allemaal de deur uit zijn en er geen enkele meer zal resten voor latere verkoop.

Een iets grotere deelname van onze leden verwachten wij wel voor onze jaarlijkse groepsreis. Na Ename en Doornik, de voorbije jaren, trekken wij dit jaar naar Brussel. Niet het Brussel van de overvolle wegen, de immense gebouwen en Manneken Pis, maar het verdoken Brussel: "Brussel ondergronds". Het wordt beslist een boeiende tocht naar de vele geheimen die onder de drukke straten verborgen liggen. Reden genoeg om in elk geval de datum van 1 september hiervoor vrij te houden. In ons volgens nummer krijgt u alle details hierover gereserveerd. Na de goede

ervaringen met de reis naar Doornik reizen wij in elk geval terug met de trein zodat wij niet kunnen vastraken in oeverloze files op de autostrade of in een van de talrijke tunnels.

De lange lijst van donors, elders in dit blad, toont aan dat er heel wat zaken aan onze zorgen worden toevertrouwd, wetend dat zij veilig bewaard worden voor de toekomst. Het is vaak leuk om te zien hoe bezoekers van ons museum of van onze documentatieruimte vol bewondering commentaar leveren bij de attributen die er worden tentoongesteld. De naamgeving van de voorwerpen was dan ook meer dan nodig en vaak moet de bewaker van dienst uitleg geven hoe een en ander vroeger gebruikt werd. De ouderen weten het gewoonlijk nog wel maar voor de jongeren is het een totaal onbekende wereld. Niettegenstaande al dat moois zijn wij toch nog op zoek naar 'n paar zaken die het geheel moeten vervolledigen. Zo zou een "kloostertafel" uiterst welkom zijn. Het betreft dus een lange smalle tafel, zo'n 2 à 3 meter lang en 0,5 meter breed. Wij zoeken ook nog 2 ledepoppen om te posteren in de zeteltjes rond de Leuvense stoof in ons "interieur 1900". Voor het vervolledigen van de "Koningsgalerij" zoeken wij dan weer borstbeelden en/of foto's van onze eerste koning Leopold I en van zijn echtgenote, koningin Louise-Marie. Ook foto's van Leopold II en van koningin Maria-Hendrika zijn welkom. De verlichte glazen kast in het museum willen wij liefst voorbehouden voor trofeeën, één van elk van onze vedetten die het plaatselijk sportleven kleur hebben gegeven. Voorzien van het nodige commentaar, willen wij ze voor het nageslacht bewaren. Misschien tevens een aanzet voor een later aan onze sportmensen gewijd jaarboek. Mocht iemand ons aan een van deze ontbrekende stukken kunnen helpen, hij zou de dank ervaren van het ganse bestuur en geloofd en geprezen worden door

De voorzitter
Cesar David

NIEUWS VAN DE REDACTIE

- * Op 15 december overleed de oudste inwonster van Wachtebeke, Eleonora Baert. Op 10 februari 2001 zou zij 104 jaar geworden zijn. Hoewel zij achtereenvolgens 18., 19. en 2000 bij de data die haar betroffen kon vermelden, heeft zij de 21ste eeuw net niet gehaald. "Norcken" is onze vereniging altijd zeer genegen geweest, en tot niet zo lang voor haar heengaan bleef zij nog graag op de hoogte van het reilen en zeilen in onze gemeente. Wij verwijzen onze trouwe leden nog even naar de speciale editie die de Heemkundige Kring liet verschijnen bij haar honderdste verjaardag, in februari 1997. (AC)
- * Met spijt vernamen wij het overlijden, gedurende de laatste maanden, van onze leden-sedert-jaar-endag Emiel Coppens, Willy Seghers en mevrouw Yvette Van Hoecke-Christiaens. Voor ieder van hen kwam het scheiden van hun geliefden en vrienden helaas veel te vroeg. Aan de respectievelijke families biedt de Heemkundige Kring zijn oprecht medeleven aan. (AC)
- * Op 1 september 2001 organiseren wij een treinreis naar Brussel, zoals u reeds kon lezen in de inleiding van onze voorzitter. Wij proberen wel er eens iets anders van te maken dan de klassieke rondleidingen, die ieder van ons al wel eens heeft meege maakt. In de komende weken neemt uw bestuur contact op met de Toeristische Dienst van de stad, om mooi vooraf alles in kannen en kruiken te hebben. In ons volgend nummer krijgt u dan het volledige programma, samen met het uurrooster en... met wat het zou kosten! Wie ons kent weet nu al dat we het zo voordelig mogelijk doen: het is aan geen kanten de bedoeling dat onze vereniging uit deze uitstap een slaatje zou slaan. (AC)
- * Profijt uit een of andere activiteit halen, waarbij onze leden betrokken zijn, is trouwens helemaal niet nodig. Wij zijn met zovelen, die trouw hun lidgeld betalen - en dat aantal neemt nog steeds toe! - dat wij in staat zijn om het jaarboek plus drie van deze tijdschriften telkenjare aan al onze leden te bezorgen. En dat kunnen wij nog wel een hele tijd volhouden, als tenminste druk- en andere kosten (post voor de leden buiten Wachtebeke en Sint-Kruis-Winkel!) niet zo denderend stijgen als de olieprijs gedurende de laatste maanden! Het jaarboek wordt altijd aan huis aangeboden. En... leden die "vergeten" bij die gelegenheid hun gewone bijdrage te doen, kunnen onmogelijk verstoeld staan als zij op een bepaald moment de volgende tijdschriften niet meer ontvangen. De liefde kan niet van één kant komen, zegt het spreekwoord... (Namens het voltallige bestuur).
- * Zoals weeral onze voorzitter reeds heeft laten verstaan, moeten wij hier een ellenlange lijst laten volgen van donateurs, die hij ook wel "donors" noemt. Het is onbegonnen werk om alle documenten, prenten, foto's, boeken en andere paperassen afzonderlijk op te sommen. Wij vermelden ze onder een algemene term. Alle leden zijn trouwens elke eerste zondag van de maand welkom om alles te bekijken; op andere dagen kan dat eventueel ook na samenspraak met één van onze bestuursleden. Bijna bij iedere ontmoeting krijgen wij belangwekkende boeken en/of papieren in handen vanwege Roger De Maertelaere, Michel Vervaet en Guido Van Kerckhove. Kostelijke (in de betekenis van voortreffelijke) bijdragen voor onze documentatie werden geleverd door Jean De Schepper, André Masson, Maurits Migom en Jozef Van de Steene. Directeur Raf De Weggheleire van de Basisschool Sint-Laurens bezorgde ons een pak (werkelijk een groot pak!) prenten met betrekking tot de "gewijde" en "vaderlandse" geschiedenis, die vroeger in de scholen gebruikt werden, en die velen onder ons heel waarschijnlijk - met ietsje nostalgie - zullen herkennen. Paul Scheire van zijn kant liet ons het onvervangbare archief van de zuivelfabriek en van de kaasfabriek afhalen. Dezelfde donateur schonk ons ook de prachtige natuurfoto's die in de gang van ons lokaal te zien zijn. Zij zouden het werk zijn van de befaamde fotograaf Walter De Graeve. Hiermee zijn we dan beland bij de museumvoorwerpen. Weerom moeten wij André Masson vermelden, maar ook Tony Lefever, J.-M. De Visscher, René Baers en Jozef Bracke. Frans De Block moeten wij postuum nog eens bedanken. Via ons medelid Henri Dellaert kregen wij onlangs een en ander van hem binnen. Bepaalde leden springen ook nog wel eens bij op een andere manier. Weerom moeten wij André Masson erbij halen, die -zomaar! - bepaalde dikke glazen platen voor ons museum fatsoeneerde tot wat zij moesten zijn. En om onze zolder af te sluiten hadden wij een nieuw deurslot nodig. Mevrouw Van Bockstal-Staelens ("Mimi") vond dat niet de moeite waard om er een rekening voor uit te schrijven. Last but not least! Ons medelid André De Vliegheer staat nu al twee jaar bijna elke eerste zondag achter de toeg van onze praatherberg. Eigenlijk weten we niet goed wat we zonder hem zouden moeten doen in die drukte! Omdat niemand volmaakt is, en wij zeker niet, zou het kunnen dat wij in deze lange opsomming toch nog iemand vergeten hebben. Wij worden graag nog eens op de vingers getikt! Aan elk van de genoemden, en eventueel ook van de niet-genoemden, onze welgemeende en onstuimige dank! (AC)

STAAT VAN ONZE BEVOLKING

OVERLIJDENS

Van 1 september 2000 tot 31 maart 2001

Jeanine VERMEIRE	°Gent	13/01/1943
Kerkstraat 1	†Gent	5/09/2000
Echtgenote Robert De Gussem		
Mathilda EVERAERT	°Bosch Kapelle (NL)	3/10/1918
Meersstraat 31	†St.-Gillis-Waas	15/09/2000
Weduwe Petrus De Keyser		
Marcella HAENTJENS	°Sinaai	5/08/1918
Meersstraat 31	†Gent	15/09/2000
Weduwe Aloïs Verstocken		
Johann WELLENS	°Selfkant Saeffelen (D)	27/07/1935
Overslag 50	†Gent	10/09/2000
Raimond VAN AERDE	°Premnitz (D)	20/02/1945
Vieruitersten 11	†Gent	18/09/2000
Echtgenoot Astrid Tournois		
Etienne DE BLOCK	°Zelzate	16/03/1955
Dorp 1	†Gent	25/09/2000
Echtgenoot Marcella Coene		
Anna DESCHEPPER	°Moerbeke	27/07/1920
Meersstraat 31	†Gent	1/10/2000
Weduwe Aloïs Meskens		
Jason ROMAN	°Gent	2/10/2000
Nachtegaalstraat 40	†Gent	2/10/2000
Cyrellus VAN POUCKE	°Wachtebeke	11/03/1907
Peene 8	†Gent	4/10/2000
Ongehuwd		
Simonne SCHAUVLIEGE	°Evergem	24/01/1918
Meersstraat 31	†Gent	3/10/2000
Weduwe Remi De Vilder		
Maurice BUYSSE	°Wachtebeke	6/08/1912
Meersstraat 14	†Gent	17/10/2000
Weduwnaar Mariette D'Heldt		
Albert ENGELS	°Gent	3/05/1931
Godshuisstraat 13	†Wachtebeke	22/10/2000
Ongehuwd		
Irma PIETERS	°Groede(NL)	12/01/1915
Overslagdijk 33	†Eeklo	20/10/2000
Weduwe Achiël Hesters		
Martine DEWAELE	°Zelzate	27/09/1959
Langelede 122	†Gent	23/10/2000
Echtgenote Freddy Lammens		
Hieronimus HELSKENS	°Mendonk	22/08/1924
Dorp 60	†Gent	27/10/2000
Echtgenoot Emma De Craene		
Rachelle CLAYS	°St.-Andries Brugge	12/06/1901
Meersstraat 31	†Gent	5/11/2000
Weduwe Guillielmus Morel		
Bertha DEN DOOVEN	°Deurle	1/11/1904
Meersstraat 31	†Wachtebeke	19/11/2000
Weduwe Gentil D'Hooge		
Margareta DE BAERDEMAEKER	°Wachtebeke	20/12/1912
Schoolstraat 8	†Wachtebeke	21/11/2000
Weduwe Richard De Vos		
Roger MILLECAM	°St.-Amandsberg	1/01/1925
Meersstraat 31	†Wachtebeke	28/11/2000
Juliaan DE GRAEVE	°Lovendegem	9/03/1922
Zwaluwlaan 38	†Wachtebeke	6/12/2000
Echtgenoot Anna Van Den Bunder		

Emiel COPPENS Dorp 104 Echtgenoot Monika De Wilde	°Wachtebeke †Gent	16/03/1927 3/12/2000
Eleonora BAERT Dorp 25 Ongehuwd	°Wachtebeke †Wachtebeke	10/02/1897 15/12/2000
Willy SEGHERS Molenstraat 29 Echtgenoot Denise Staelens	°Zelzate †Wachtebeke	1/07/1930 21/12/2000
Magdalena VAN GOETHEM Meersstraat 31 Weduwe Maurice Roeges	°Stekene †Wachtebeke	22/05/1922 27/12/2000
Lucien DE HOUX Rechtstro 12 Echtgenoot Cecile De Keysder	°Wachtebeke †Gent	18/06/1930 30/12/2000
Pharailde DE LANGHE Meersstraat 31 Weduwe Mauritius Noet	°Destelbergen †Wachtebeke	3/12/1909 6/01/2001
Gustaaf VAN WAES Langelede 112 Ongehuwd	°Zelzate †Wachtebeke	25/12/1921 9/01/2001
Petrus STAELENS Molenhoek 55 Echtgenoot Arlette De Wilde	°Wachtebeke †Wachtebeke	4/09/1944 9/01/2001
Jozef L'ECLUSE Kalve 40 Ongehuwd	°Wachtebeke †Wachtebeke	23/01/1928 20/01/2001
Oscar DE BREUCK Meersstraat 31 Weduwnaar Andrea Vandendooren	°Gent †Wachtebeke	24/07/1914 3/02/2001
Gerard GENBRUGGE Kalve 71 Ongehuwd	°Wachtebeke †Gent	18/07/1930 6/01/2001
Clemens DE CALUWE Ramonshoek 22 Echtgenoot Martha Van Loo	°Wachtebeke †Gent	16/04/1913 18/01/2001
Yvette CHRISTIAENS Dorp 44 Echtgenote Lucien Van Hoecke	°Gent †Gent	2/02/1942 31/01/2001
Denise DE WEVER St.-Franciesdijk 42 Weduwe Amatus Van Hove	°St.-Kruis-Winkel †Lokeren	7/06/1923 6/02/2001
Marguerita TOLLENAERE Meersstraat 31 Echtgenote Kamiel De Baets	°Oostakker †Oostende	8/01/1917 30/1/2001
Achilles DE CLERCK Hoogstraat 22 Weduwnaar Elza Van Gaever	°Overslag(NL) †Gent	17/06/1916 12/02/2001
Christophe STAELENS Axelsvaardeken 33 Ongehuwd	°Zelzate †Wachtebeke	15/03/1975 26/02/2001
Kamiel DE BAETS Meersstraat 31 Weduwnaar Marguerita Tollenaere	°Eeklo †Wachtebeke	7/09/1913 1/03/2001
Gerard TEMMERMEN Godshuisstraat 13 Weduwnaar Germana Seyssens	°Wachtebeke †Wachtebeke	12/09/1914 2/03/2001
Zulma GILLIS Godshuisstraat 13 Weduwe Leon Slock	°Zelzate †Wachtebeke	20/08/1907 18/03/2001
Annie TIMMERMEN Overslagdijk 30 Echtgenote Antoine Daelman	°Overslag(NL) †Wachtebeke	17/05/1939 19/03/2001

Elisa DE WACHTER
Dorp 21 A
Weduwe Pierre Delhaye

°Antwerpen
†Wachtebeke

27/08/1914
25/03/2001

HUWELIJKSJUBILEA¹

Gouden Jubilea 2001

Datum	Naam	Geboorteplaats & datum	Adres	Huwelijksplaats & datum
18/01/2001	Van de Voorde Albert Demaret Gabriëlle	St.-Kruis-Winkel 12/07/1923 St.-Kruis-Winkel 03/08/1927	Dorp 12	St.-Kruis-Winkel 18/01/1951
01/02/2001	Dellaert Andreas Naudts Elza	Wachtebeke 09/12/1929 Eksaarde 12/01/1930	Ramonshoek 70	Eksaarde 01/02/1951
06/04/2001	Adriaenssens Gentiel Verbeelt Mariette	Eksaarde 01/08/1927 Wachtebeke 28/10/1921	Meersstraat 84	Wachtebeke 06/04/1951
10/04/2001	Creve Georges Vervaeet Yvonne	Wachtebeke 10/01/1927 Moerbeke-Waas 18/03/1931	Dorp 30	Moerbeke-Waas 10/04/1951
11/05/2001	L'Ecluse Julien Baes Simona	Wachtebeke 09/07/1929 Wachtebeke 13/05/1930	Stationsstraat 184	Wachtebeke 11/05/1951
21/05/2001	Ferket Lucien Van Laere Celina	Zuiddorpe 28/08/1928 Wachtebeke 15/04/1928	Reepstraat 13	Wachtebeke 25/05/1951
25/05/2001	De Brabander Albert D'Hont Maria	Wachtebeke 16/04/1921 Nieuwkerken 02/06/1925	Stationsstraat 188	Wachtebeke 25/05/1951
28/08/2001	Hesters August De Clercq Yvonne	Wachtebeke 08/03/1923 Eksaarde 30/03/1923	Axelsvaardeken 47	Eksaarde 28/08/1951
15/09/2001	Van Vliet Henri Uyterhoeven Charlotte	Antwerpen 24/03/1928 Antwerpen 29/09/1928	Rechtstro 62	Deurne 15/09/1951
25/09/2001	Moelans François Broeckx Simonne	Berchem 14/09/1926 Wommelgem 18/02/1928	Meersstraat 3	Deurne 25/09/1951
04/10/2001	Durinck Leo Van Driessche Maria	Waasmunster 07/09/1924 Zelee 01/10/1929	St.-Elooiplolder 6	Zelee 04/10/1951

Diamanten Jubilea 2001

Datum	Naam	Geboorteplaats & datum	Adres	Huwelijksplaats & datum
13/02/2001	Delaruelle Albert Van Hoecke Germana	Wachtebeke 20/04/1918 Wachtebeke 30/03/1919	Overslag 44	Wachtebeke 13/02/1941
16/04/2001	Geeraert Gustaaf Temmerman Celina	Zelzate 10/04/1915 Wachtebeke 12/04/1921	Stationsstraat 39	Wachtebeke 16/04/1941
16/04/2001	De Baerdemeker Omer Soethaert Irma	Wachtebeke 05/01/1917 Westdorpe 05/04/1920	Overslag 51	Wachtebeke 16/04/1941

¹ Wegens de wet op de privacy kunnen wij maar een beperkte lijst afdrukken.

BRIEF AAN WILLEM I, KONING DER NEDERLANDEN, VAN DE BURGEMEESTER VAN WINKEL OVER HET GEMEENTEWAPEN

Tijdens de inventarisatie van het gemeente-archief van Wachtebeke vonden we, eerder onverwacht, een brief van het gemeentebestuur van Sint-Kruis-Winkel. Vermits deze gemeente ook tot het werkgebied van onze Heemkundige Kring behoort, mogen we wel iets dieper hierop ingaan.

De brief is gericht aan Willem I, koning der Nederlanden (het huidige Nederland en België). Hij is niet gedateerd, het kan trouwens maar een klad zijn, maar een begeleidend tekstje spreekt van 1 juli 1818.

Waarover gaat het nu? De koning had een besluit gepubliceerd dat alle gemeenten en steden een aanvraag mochten doen om een wapenschild te bekomen voor de gemeente of stad. De gemeenten met minder dan vijfduizend inwoners zouden het wapenschild gratis krijgen. Daar Winkel op dat ogenblik nog geen tweeduizend inwoners had, kwamen ze in aanmerking voor een gratis gemeentewapen. De burgemeester had blijkbaar al een aanvraag ingediend langs de gouverneur om, maar nog geen antwoord gekregen. Hij besloot een herinnering, in zeer hoffelijke, onderdanige en beleefde termen opgesteld, aan de koning te sturen. Ondanks het feit dat we ons in 1818 in de Hollandse Periode bevonden, was de brief in het Frans opgesteld. Een antwoord op de brief hebben we (tot nog toe) niet gevonden en we betwijfelen of er een gunstig gevolg aan gegeven werd want in de publicaties over de wapens van de gemeenten en steden van België hebben we niets over Sint-Kruis-Winkel (noch over Wachtebeke trouwens) gevonden.

We publiceren hierna de brief in hedendaags Frans omgezet, gevolgd door de Nederlandse vertaling. Het moeilijkste deel was de heraldieke beschrijving van het wapenschild. Met de hulp van de in voetnoot vermelde boeken (1), hopen we een aanvaardbare tekst gemaakt te hebben.

« A Sa Majesté le Roi des Pays Bas,

Remontre, dans la plus grande humilité, le Maire de la commune de Winkel, canton de Lochristi, district de

Gand, Flandre Orientale:

Que le conseil municipal, en vertu de l'invitation de Son Excellence le gouverneur de cette province, en date du 9 mars 1816 par procès-verbal du 22 du même mois même année, a choisi et adopté pour armoiries: d'azur à une charrue d'or, au chef d'Assenede qui est d'or, à un Lion naissant de sable armé en lampassé de gueule et un double aigle éployé de sable, membre et bec de gueule, posé au premier canton observant que le premier canton est une partie de nos antiques armoiries.

Que le dessin et le procès-verbal de délibération du conseil municipal, avec la demande pour obtenir ces armoiries, ont été en temps envoyés à son Excellence le gouverneur;

Que Sa Majesté, par arrêté du 3 janvier dernier, a statué que les communes dont la population ne monte pas à cinq mille âmes et qui désirent obtenir des armoiries, la concession leur en sera faite gratis, d'après la demande qui en sera faite à Sa Majesté.

Cette commune, que j'ai l'honneur de représenter et dont la population ne monte pas à deux mille âmes, désirant obtenir les armoiries ci-dessus décrites, prend son très humble recours vers Votre Majesté, vous suppliant, Sire, de vouloir lui accorder les armoiries qu'elle désire et dont elle a précédemment fait la demande.

Elle ne cessera de faire des vœux au Tout Puissant afin qu'il daigne conserver les jours, et combler de prospérité le Règne de Votre Majesté.

C'est le grâce,

Winkel, le 1er juillet 1818

à Mr de commissaire royal du district de Gand

Monsieur,

Je prends la liberté de vous envoyer une pétition, que j'adresse à Sa Majesté, le Roi des Pays Bas, tendant à obtenir pour la commune des armoiries.

Je vous prie, Monsieur, de la faire parvenir à Sa Majesté et d'y joindre votre recommandation.

*Je suis avec le plus profond respect,
Monsieur, »*

(1) De geraadpleegde boeken zijn:

C. Parma, Heraldiek en Genealogie. Een encyclopedisch vademecum, Utrecht/Antwerpen, Prisma boeken 1390, Het Spectrum, 1969, 415 blz. Voor alle specifieke woorden voor wapenkunde behalve "geklauwd" en "gespreide vleugels".

C. Parma, Rietstap's handboek der wapenkunde, Leiden, E.J. Brill, 1961, VIII+376 blz. Voor "geklauwd" en "gespreide vleugels".

M. Servais, Wapenboek van de Provinciën en Gemeenten van België, s.l., Gemeentekrediet, s.d., 1080 blz. Voor de indeling van een schild.

In het Nederlands vertaald:

« Aan Zijne Majesteit, de koning van de Nederlanden,

De burgemeester van de gemeente Winkel, kanton Lochristi, district van Gent, Oost-Vlaanderen, brengt met de grootste nederigheid nog eens onder het oog:

Dat de gemeenteraad, krachtens de uitnodiging van Zijne Excellentie, de provinciegouverneur, op datum van 9 maart 1816 door proces-verbaal van de 22e van dezelfde maand en hetzelfde jaar, heeft gekozen en aangenomen als wapenschild "van lazuur (blauw) met een gouden ploeg, met het schildhoofd van Assenede dat van goud is, met een halve leeuw van sabel (zwart), geklauwd en getongd van keel (rood) en een tweekoppige adelaar met gespreide vleugels van sabel, gepoot en gebekt van keel, staande in de eerste schildhoek, opmerkende dat de eerste schildhoek een deel is van ons oude wapenschild".

Dat het ontwerp en het proces-verbaal van de beraadslaging van de gemeenteraad met de aanvraag om dit wapenschild te bekomen indertijd opgestuurd zijn aan de gouverneur;

Dat Zijne Majesteit, door het besluit van 3 januari laatstleden, beslist heeft dat de gemeenten, waarvan de bevolking de vijfduizend zielen niet bereikt en die een wapenschild wensen te bekomen, de toestemming gratis zullen krijgen, volgens de aanvraag die aan Zijne Majesteit zal gedaan worden.

Deze gemeente, die ik de eer heb te vertegenwoordigen en waarvan de bevolking niet groter is dan tweeduizend zielen, en die wenst het hierboven beschreven wapenschild te bekomen, neemt haar nederige toevlucht tot Uwe Majesteit en smeekt U, Sire, haar het wapenschild, dat ze wenst en waartoe ze vroeger de aanvraag gedaan heeft, te willen verlenen.

Ze zal niet ophouden de Almachtige te smeken uw dagen te bewaren en de regering van Uwe Majesteit te overladen met voorspoed.

Het is de gunst

Winkel, 1 juli 1818

aan de heer Koninklijke Commissaris van het district Gent

Mijnheer,

Ik neem de vrijheid U een verzoekschrift te sturen, dat ik adresseer aan Zijne Majesteit, de Koning der Nederlanden, om een wapenschild voor de gemeente te bekomen.

Ik bid U, Mijnheer, ze over te maken aan Zijne Majesteit en er uw aanbeveling aan toe te voegen.

Ik verblijf met de grootste hoogachting,

Mijnheer »

De indeling van een wapenschild is als volgt:

- * een schild wordt verdeeld in drie horizontale banden door twee horizontale lijnen;
- * elke horizontale band wordt door twee verticale lijnen verdeeld in drie vakjes. Er zijn dus negen delen in totaal, gevormd door twee verticale en twee horizontale lijnen;
- * de bovenste horizontale band, met drie delen, wordt SCHILDHOOFD genoemd. Van links naar rechts heten de drie delen: *rechterbovenhoek* (voor ons, die voor het schild staan is dit links, maar voor een ridder achter het schild is dit rechts), *hoofdpunt* en *linkerbovenhoek*;
- * de onderste horizontale band, ook met drie delen, wordt PUNT genoemd. Van links naar rechts heten de drie delen: *rechterbenedenhoek*, *punt* en *linkerbenedenhoek*;
- * de middenste horizontale band heeft geen afzonderlijke naam. De drie delen heten van links naar rechts: *rechterzijde*, *hart of middelpunt* en *linkerzijde*.

Wat de burgemeester van Winkel wil is dus een blauw schild met een gouden ploeg op. Het schildhoofd moet dat van Assenede zijn. Dat schildhoofd is van goud met een zwart bovenlichaam van een leeuw, waarvan de klauwen en de tong rood zijn. Daarbij is er nog een tweekoppige arend met gespreide vleugels, zwart, op de klauwen en de bek na, die rood zijn. De adelaar staat in de eerste schildhoek, waarmee waarschijnlijk de rechterbovenhoek bedoeld wordt.

Tot daar het gemeentewapen van Sint-Kruis-Winkel.

Guy Hoebeke

1 SEPTEMBER 2001

**UITSTAP NAAR
BRUSSEL**

**Volledige inlichtingen
in ons volgend nummer!**

Alphonse Dierick-De Vriese

HORLOGIEMAKER-GOUDSMID

TE WACHTEBEKE-SMISHOUK IN DE REMONTOIR ⁽¹⁾

Oud huis ALBINUS DIERICK, sinds 75 jaren bestaande

Door vermeerdering in zijne zaken, beveelt

zich nogmaals in de guns. van zijne talrijke kalanten, die hij zal bezorgen om voortdurend goed, goedkoop en ter trouw te bedienen.

Ik handel met de beste fabrieken van het land en den vreemde en door het gedurig vermeerderen mijner kalanten kan ik met grootere hoeveelheden intrekken, en daardoor mijn koopwaar voordeelig afgeven.

Komt zien, en gij zult ten allen tijde bij mij vinden eene groote keus van al wat mijnen handel aangaat

Gouden Manshorlogiën van 50, 60, 150 fr. en meer.
Gouden Dameshorlogiën van 25 tot 40 fr. en daarboven.
Zilveren Manshorlogiën van 10, 12, 16, 18 tot 20 fr.
Zilveren dameshorlogiën van 10, 12, 16 tot 18 fr.
Nickelen Manshorlogiën van 9 tot 11 fr.
Staatswerken van 5, 8, 10, 12 tot 18 fr.
Echte Roskopf van 22,50 tot 25 fr., echt nicel gewaarborgd.
Prachtige Regulateurs, zwaar werk, veertien dagen loopend, van 0-95, 1- en 1-10 van 20, 25, 30 tot 35 fr. met schoon slag.

Regulateurs voor duivenmaatschappijen van 11 tot 20 fr., 0-95 en 1-10.

Kapelhorlogiën van 11 tot 14 fr.

Wekkers van 2,50, 3,50 en 4 fr. Beste kwaliteit 4,50, 5 tot 8 fr. schoon model, alsook alle soorten van houten Wekkers.

Dameskettingen echt zilver, 1-40 lengte van 3,50, 5 tot 8 fr. ook in zilvere niellé.

Zilveren Double-Kettingen van 8 tot 10 fr. en meer.

(2) Gouden Dames-Sautoirs korte en lange van 40, 45, 50, 60, 70 tot 100 fr. en meer, echt goud 18 karaat gewaarborgd.

Gouden Garnituren, Brochetten en Bellekens te beginnen van 12 tot 13 fr. en daarboven.

(3) Gouden Dormeuzen van 4,50 tot 16 fr. en daarboven.

Gouden Knopringen van 5,50 tot 12 fr. en meer.

Zilveren Knopringen van 1 tot 2,50 fr.

Gouden Trouwringen van 5 tot 16 fr. en daarboven.

Zilveren Manshorlogiekettingen in alle prijzen; alsook in zilvere niellé.

Echte Zilveren Garnituren van af 1,50 fr. en meer. Zilveren Bellekens, Ringen en Vingerhoeden.

Brillen en Pince-nez van 1 tot 1,25 fr.

(4) Het goud is allen 18 karaat gewaarborgd.

Hoogste prijs in verwisseling van oud goud, zilver en diamant

Groote en schoone keus van echte onveranderlijke nickele Kettingen van af 1,50 fr. Horloge en Ketting te samen gekocht vermindering van prijs op de Ketting.

N. B. Er is altijd aanwezig eene keus Huishorlogiën en Zakhorlogiën ter occasie aan 5, 6 tot 10 fr. een jaar waarborg. De nieuwe Zakhorlogiën en Regulateurs zijn allen twee jaar waarborg.

Alle nieuw Goudwerk en Reparatiën worden ten mijnen huize zelve gemaakt.

DOOR BETERE INRICHTING VAN ONS WERKHUIS EN MEDEHULP MIJNER ZONEN zijn wij in staat alle reparatiën spoedig af te werken. Men aanvaardt alle reparatiën van uurwerken, alsook van goud en zilver, alsook het hernieuwen en kuischen van goud en zilver.

Een mijner zonen zal zich bevinden te Zeveneecken van 8 tot 10 uren in de herberg de kroon bij den heer Kamiel Eeraerts.

Te Exaerde bij den heer Francis Martens van 12 tot 1 uur

Te Desteldonck bij den heer

van 8 tot 11 uren. Zij zullen voorzien

zijn van de hierbovenvermelde artikelen, alsook alle reparatiën aanvaarden van horlogiën goud en zilver.

Voor Wachtebeke-Sluyze zich te bevragen bij De Vos, herbergier.

Men begeeft zich op aanvraag ten huize.

Groot gemak van betaling.

Gent, druk. F. en R. BUYCK Gebroeders, Steendam, 53 — 541-3000.

Wij willen bij dit publicitair vlugschrift, dat verscheen rond 1920, toch nog enkele woorden verklaren, die vandaag de dag toch niet meer zo gebruikelijk zijn:

1. REMONTOIR: hier zal wel bedoeld worden een uurwerk met gewichten, later met sleutel; want "remontoir" wil eigenlijk zeggen: onderdeel (gewicht of sleutel) waarmee men een mechanisme terug kan opwinden.
2. SAUTOIR: Zeer lange halsketting die tot over de borst hangt.
3. DORMEUZEN: > dormir = slapen. Hier bedoelt men oorbellen die men kon aanhouden bij het slapen gaan!
4. PINCE-NEZ: vroeger veel gedragen klein leesbrilletje dat men op de neus vastkneep, dank zij klemmende steuntjes.

Guy Trangez

WIE HERKENT NOG WIE?

Dit is een klasfoto van een meisjesklas van Overslag. Indien iemand ons zou kunnen zeggen over welk schooljaar het gaat, en/of de paar ontbrekende namen zou kunnen invullen, dan kunnen wij deze informatie in een volgend nummer doorgeven.

De schooljuffrouw achteraan is Irma Bracke.

Links helemaal achteraan (we geven de volgorde altijd van links naar rechts): H el ene Van Hoecke en Hilda Redant.

Daarvoor: Hilda Dhert en Yvonne Verdurmen.

Linkse volledige bankrij (en hier beginnen we vooraan):

Cecile Wyngaerd - Agnes Van Megroot - Yvonne Nevejans - Diane De Bruyne - Simonne Migom - Diana Remorie - ??? - Yvonne Van den Berghe - Mariette Fierens.

Rechtse bankrij:

Simonne Redant - Mariette Vispoel - Maria Laheyne - ??? - (voornaam?) De Quick - Irène Van de Vijver - Lea Van Himme - Angèle De la Ruelle - Esther Temmerman - ???.

(AC)

“PÜCKEN”... EEN KAARTSPEL UIT DE OUDE DOOS!

Op Overslag, in café Sint Sebastiaan, wordt elke zondagochtend “gepückt”. Het kaartspel, volgens de overlevering door de Duitsers “binst den oorlog 14-18” naar hier gebracht, is nauw verwant aan Bieden. De manier waarop de “wijs” wordt samengesteld is echter ingewikkelder dan bij Bieden.

Hoeveel mensen de spelregels nog kennen, is niet bekend, een tiental? Feit is dat er elke zondag, bij Cabons, slechts 1 tafel Pückt. En als één van de reguliere spelers ontbreekt, zijn de anderen vaak genoodzaakt met zijn drieën te kaarten. Meer dan reden genoeg om de spelregels uit te schrijven en te bewaren voor het nageslacht.

Spelregels van Pücken

Alvorens met het spel te beginnen, bepalen de spelers welke kaart 100 punten extra “wijs” waard is. Oorspronkelijk was dat de 7. In de huidige spelvorm neemt de deler een willekeurig aantal kaarten van de stapel. De onderste kaart in de hand van de deler bepaalt welke kaart 100 punten extra “wijs” waard is. De andere spelers vragen dan “waseint?”. In de hierna volgende spelbeschrijving benoemen we de 100-punten-extra-kaart als “de waseint”.

aantal speelkaarten: 32 (van 7 tot aas)

aantal spelers: 4

wijze van delen: elke speler ontvangt 1 x 4 kaarten, vervolgens 4 kaarten gedekt (met de speelzijde naar beneden) in het midden leggen, tenslotte nog 1 x 3 kaarten delen.

Elke speler ontvangt aldus 7 kaarten.

Bepalen van de “wijs”

a.1) Iedere drie gelijke kaarten: bvb. Drie achten = 100 wijs

a.2) maar, de zotten vormen een uitzondering op deze regel. Drie zotten = 200 wijs (omdat de zot, zoals bij Bieden, de hoogste kaart is)

b.1) Iedere vier gelijke kaarten: bvb. Vier achten = 200 wijs

b.2) maar, de zotten vormen een uitzondering op deze regel. Vier zotten = 400 wijs

c) Indien de waseint de zevenen zijn:
drie zevenen = 3 x 100 wijs, én 100 wijs omdat er drie gelijke kaarten zijn (analoog met a.1)

d) Indien de waseint de zotten zijn:

drie zotten = 3 x 100 wijs, én 200 wijs omdat er drie zotten zijn (zoals bij a.2).

e) Indien de waseint de zevenen zijn:
vier zevenen = 4 x 100 wijs, én 200 wijs omdat er vier gelijke kaarten zijn (analoog met b.1)

f) Indien de waseint de zotten zijn:
vier zotten = 4 x 100 wijs, én 400 wijs omdat er vier zotten zijn (zoals bij b.2)

g) Verder telt alle wijs uit het gewone Bieden:
Een “derde” (drie opeenvolgende kaarten) = 20 wijs
Een “vierde” (vier opeenvolgende kaarten) = 50 wijs
Een “vijfde” (vijf opeenvolgende kaarten) = 100 wijs

Indien bij een “derde” ook de “mariage” zit (koning en koningin), en deze soort is troef, dan komt er 20 wijs extra. Onder dezelfde voorwaarde, komt er bij een “vierde” en een “vijfde” ook 20 wijs bij.

Het opbieden

Het opbieden begint bij 500. De spelers bieden op per tiental. De speler links van de deler begint het bieden. Het bieden gaat door tot er drie “passers” zijn en er nog slechts 1 speler aan bod is.

Het spel

De speler die aan bod blijft neemt de vier kaarten die in het midden van het speelveld liggen. Hij heeft nu 11 kaarten (7 uit “de deel” en 4 uit het midden). Met deze 11 kaarten vormt de speler zo veel mogelijk wijs (zie: bepalen van de “wijs”).

Eén en dezelfde kaart mag zo vaak als mogelijk in verschillende combinaties worden gebruikt.

Bijvoorbeeld: 1 zot kan in een reeks van 3 of 4 zotten, én terzelfdertijd in een “derde”, een “vierde” of een “vijfde” meetellen.

Eens de wijs bepaald, legt de speler die aan bod is, 4 kaarten uit de hand (om het even welke 4 van de 11 waarmee hij de wijs bepaalde). Hij vraagt een aas mee als maat.

Vanaf nu gaat het spel verder als gewoon Bieden.

Bij winst trekken “de gaanders” van beide andere spelers.

Bij verlies betaalt enkel “de bieder” aan de 2 andere spelers. De meegaander betaalt dan niet, maar trekt ook niet.

De telling

Zoals in Bieden:

aas = 11	heer = 3	7/8/9 = 0
tien = 10	dame = 2	troef zot = 20
	zot = 1	troef negen = 14

Er zit 150 in het spel (bij Bieden telt men 141). Dit om de telling te vergemakkelijken. Wie de laatste slag binnenhaalt, krijgt 5 punten extra.

Wanneer de 2 spelers die samen gaan alle 7 de slagen halen, verdienen ze 100 punten extra. Op het einde van het spel worden deze 100 punten bijgeteld bij de 150 punten die ze verdienden. Ze hebben dus 250 gespeeld.

Een voorbeeld:

- je hebt geboden tot 600
- je hebt 500 wijs
- er rest je 100 te spelen.

Uitbetaling

Bij winst krijgen beide "gaanders" een kwart frank per tental. Bijvoorbeeld: 100 punten over: beide spelers trekken 2,5 fr.

Bij verlies betaalt de bieder 0,5 fr. per tental. Bijvoorbeeld: 100 punten tekort: de bieder betaalt 5 fr. aan zij tegenspelers. Aan zijn maat betaalt hij niets.

Pandoer

Je speelt in je eentje om alle slagen te behalen. De verliezers betalen je elk 10 fr. uit. Als jij verliest, betaal je 20 fr. aan elke speler.

Pandoer op tafel

Je legt je speelkaarten ongedekt op tafel. Pandoer op tafel gaat boven gewone pandoer. De betaling gebeurt zoals bij gewone pandoer.

Goede raad

Als je "op je geld zit" is het soms beter te passen. Indien je bijvoorbeeld drie azen hebt, kun je passen, je wordt toch meegevraagd door de hoogste bieder.

We wensen de pückers nog veel speelplezier. We hopen dat ze, na de invoering van de euro, het nog zien zitten om door te gaan met het spel.

Lucrèce L'Ecluse

DE VIERSCHAAR NÀ DE RESTAURATIE IN 1937

Vergelijk even met de foto vooraan op de kaft van dit tijdschrift!

(GT)

Titel: *De Schelde. Verhaal van een rivier*

Redactie: Mark van Strydonck en Guy de Mulder

Met bijdragen van: M. Alderweireldt, L. Bauters, J. Bourgeois, Ph. Crombé, W. de Clercq, A. Eryvynck, H. Jongpier, P.Kiden, J. Kuipers, M. Rogge, R. Tijs, R. van Dierendonck, W. van Neer

Uitgegeven door: Davidsfonds

Plaats/Jaar: Leuven / 2000 (tweede druk)

Aantal pagina's: 175, glanzend papier

Formaat (h x b): 285 x 225 mm

Foto's: Wim Robberechts, Philippe Debeerst, Marc Alderweireldt e.a.

Boeknummer: D/2000/0240/08

Prijs: 1495,- BEF.

De geschiedenis van de Schelde begint ongeveer 2 miljoen jaar geleden, toen de tropische zee die onze gebieden bedekte zich langzaam terugtrok in noord-oostelijke richting. Met als resultaat dat de bovenlopen van de Schelde en haar bijrivieren nog altijd deze richting aanhouden.

Dit is enkel één van de talrijke wetenswaardigheden die wij uit het genoemde boek te weten komen. Verbazend is dit niet, want beide samenstellers zijn gedegen wetenschappers. Mark van Strydonck is industrieel ingenieur, houdt zich bezig met koolstofdateringen en is verbonden aan het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium. Guy de Mulder is historicus en verbonden aan het Provinciaal Archeologisch Museum van Zuid-Vlaanderen (Velzeke). Uit bovenstaand colofon blijkt bovendien dat ze zich lieten bijstaan door een ganse schare medewerkers. Daaruit de conclusie trekken dat het boek een saai wetenschappelijk werk zou zijn is echter totaal fout, want dat is het zeker niet. Het boek is chronologisch opgebouwd. Nadat in het kort de ontstaanssituatie van de Schelde is geschetst komen de ijstijden aan de beurt, de ontwikkeling van de oude (zogenaamde holocene) bossen en het begin van de ontginning ervan, nog in de prehistorie. Met de Romeinen belanden we bij het begin van onze jaartelling, en zo gaat het verder tot het huidige industriële tijdperk. Toegegeven de eerste hoofdstukken die de prehistorie behandelen lezen niet zo vlot als de volgende. Ook al is het boek in de eerste plaats geschreven voor u en mij, dit betekent niet dat de auteurs de populaire toer zijn opgegaan. Er wordt gebruik gemaakt van geologische termen waar het nodig is, maar met bijgevoegd tijdsschema zodat deze

periodes eenvoudig te situeren zijn. Talrijke kaarten en tekeningen verduidelijken de tekst. En laat nu ook uitgerekend deze eerste hoofdstukken voor ons de meest interessante zijn, omdat er verklaard wordt hoe het landschap hier ontstaan en geëvolueerd is. Zo komt ook de Moervaartvallei ter sprake – ooit een langgerekt meer tussen Wachtebeke en Stekene, ongeveer een kilometer breed – en de vorming van de zandrug Maldegem – Stekene. Wie van ons wist dat deze zandrug er de oorzaak van is dat de Schelde ooit een andere stromingsrichting diende te zoeken?

Naast de geschiedenis van de Schelde zelf komt in het boek nog een belangrijk aspect aan bod, namelijk de wisselwerking tussen de mens en de rivier. Was de Schelde oorspronkelijk dikwijls determinerend voor de oprichting van menselijke vestigingsplaatsen, dan had, omgekeerd, de mens zelf een grote invloed op de evolutie van deze rivier. Immers, van zodra hij overging tot ontginningen, nog voor onze tijdrekening, had dit zijn weerslag op haar gedrag. Het is de grote verdienste van de auteurs dat ze deze interactie tussen beide duidelijk naar voor hebben gebracht.

Wat het boek voor de liefhebbers ook zeer waardevol maakt, naast de reeds vermelde tekeningen en kaarten, zijn de talrijke foto's die erin opgenomen zijn. Vele ervan nemen een ganse bladzijde in beslag of zijn zelfs twee pagina's groot. Dit maakt dat het boek niet enkel een leesboek is, maar ook een kijkboek. Nooit geweten dat de Schelde er zo idyllisch kon uitzien, van industrie geen of nauwelijks een spoor. Althans toch niet op de foto's. Wat niet wil zeggen dat dit aspect verzwegen wordt, evenmin de watervervuiling, maar ik heb toch de indruk dat de auteurs vrij vlug over dit onderwerp heen glijden. Ze zijn duidelijk meer ingesteld op natuur dan op industrie.

Het boek eindigt tenslotte met een uitgebreide verwijzing naar verdere literatuur, gegroepeerd in overeenstemming met de diverse hoofdstukken.

De Schelde heeft onmiskenbaar een grote invloed gehad op het geografisch ontstaan en de occupatie van onze streek. Dit boek geeft daar een zeer goed overzicht van. Wie voor deze onderwerpen interesse heeft zal het zeker een aanwinst voor zijn boekenkast vinden.

Luc. De Maesschalck

HET KRACHTIG GEBED VAN KEIZER KAREL

Korte tijd geleden kwam ons een document in handen waarvan wij aannemen dat de tekst onze lezers zeker zal interesseren¹. Het betreft hier een gebed dat, zoals de titel laat uitschijnen, uit de tijd van Keizer Karel zou stammen. Meer zelfs, het zou door hem gebeden zijn. Het met de hand geschreven exemplaar van de tekst dat wij in handen kregen is minstens 50 jaar oud, maar of het origineel werkelijk uit de zestiende eeuw dateert, is lang niet zeker, zeker niet wat de volledige tekst betreft. Maar daarover verder meer.

We geven hier eerst de letterlijke tekst weer zoals hij ons onder ogen kwam, in de originele spelling en ongecorrigeerd.

Krchtig Gebed van Keizer Karel tot het Heilig Kruis en Lijden ons Heer Jezus-Christus

Dit gebed gevonden op het Heilig Graf Ons Heere ten jare 1505 en gezonden van den Paus aan Keizer Karel, als hij ten strijde ging en gezonden te Sint Michaël, in Frankrijk; daar gij het zult vinden wonderlijk en schoon uitgedrukt met vergulde letters. Wie dit gebed dagelijks leest of hoort lezen, of over hem draagt, zal niet haastiglijk sterven, noch in geen water verdrinken, noch in geen vuur verbranden, noch geen venijn zal hem hinderen, noch niet vallen in de handen zijner vijanden, noch in geen veldslagen overwonnen worden. Als wanneer dat er eene vrouw in den arbeid is van een kind, dat zij dit gebed leest of hoort lezen, over haar draagt, zij zal verlost worden van kind en blijde moeder wezen, en als het kind geboren is, legt dit gebed op de rechter zijde, het zal van 82 ongelukken bevrijd zijn. Al wie dit gebed over hem draagt, zal met geen vallende ziekten gekweld worden. Als gij op straat een persoon ziet vallen, die met Sint-Jans of Cornelius-ziekte gekwollen is, legt hem aanstonds dit gebed op de rechte zijde, hij zal opstaan en verblijd wezen, en die dit gebed schrijft, aan 't een tot het ander huis, wordt van mij gebenedijd zegt den Heer, en die daarmee spot moet boetvaardigheid doen. Geloof dit vastelijk dat hier geschreven staat, want het is zoo vast als het Heilig Evangelie. Daar dit gebed in huis is kan geen schade geschieden van donder of bliksem, en die dit gebed dagelijks leest of hoort lezen zal drij dagen voor zijne dood een teeken hebben van God, en daaruit verstaan, dat is mijnen sterfdag.

Aanroepingen tot het Heilig Kruis

Gebenedijd zij den Heer Jezus Christus,! gij zijt gestorven aan den Galgenboom des kruises voor onze zonden al te maal. O Heilig Kruis Christi, zijt met mij. H. Kruis Christi zijt mijn betrouwen. H. Kruis Christi zijt mij een waarachtig licht mijner zaligheid. H. Kruis Christi keert en weert van mij alle snijdende zweerden. H. Kruis Christi, keert van mij alle wapenen. H. Kruis Christi keert van mij alle kwaad. H. Kruis Christi, keert van mij allen nood des doods, en geeft mij het eeuwig leven. H. Kruis Christi, behoud mij van allen nood des lichaams. Dat H. Kruis Christi aanbidde ik altoos. O Gekruisten Jezus van Nazareth, ontferm u mijner opdat den boozen vijand van mij mag vlieden. Zienelijk en onzienelijk van nu tot in der eeuwigheid. Amen. In de eere van Jezus Christus dierbaar bloed, Passie en schandelijke dood. In de eere van zijne Verrijzenis en goddelijke menschwording, waardoor Hij ons heeft willen brengen tot onze zaligheid. Alzoo waarachtig als dat Jezus, geboren is op den Kerstnacht, Alzoo waarachtig als dat Jezus besneden is op den maandag. Alzoo waarachtig als de drie koningen offeranden deden op den dertienden dag. Alzoo waarachtig als Jezus ten Hemel is geklommen. Zoo dat den Heer Jezus mij wil bewaren tegen al mijne vijanden zienelijke en onzienelijke, van nu af tot in der eeuwigheid. Amen. O Hemelschen Vader, in uwe handen beveel ik mijnen geest. Jezus - Maria - Anna, Jezus - Maria - Jozef, Jezus - Maria - Joachim

Gebed

O Heer Jezus, door de bitterheid die Gij voor mij geleden hebt aan 't Kruis, bijzonderlijk als Uw Allerheiligste Ziel gescheiden is van deze wereld Amen. O Jezus, geef mij moed mijn kruis met U te dragen En leer mij ook dat ik mag lijden zonder klagen En dat het lijden mij verheugd Opdat ik make van de nood eene deugd. Amen. De macht des Vaders wil mij bedekken De Wijsheid des Zoons wil mij regeren De gratie en sterkte des H. Geest wil mij bewaren De H. Drievuldigheid wil mij ontvangen en brengen mijne ziel tot het eeuwig leven. Amen.

¹ Met dank aan de familie Geirnaert-Scheire uit Sint-Kruis-Winkel die ons de tekst bezorgde.

Gebed

Wij bidden uwe barmhartigheid O Heer, dat Gij godvruchtig uwe dienaren en dienaressen, met Uwe gratie te versterken, opdat in de uur des doods hun den vijand niet veroveren, maar dat zij verdienen met Uwe H. Engelen eenen doorgang tot de eeuwige blijdschap te hebben.

Maria, Moeder van genade, Moeder van barmhartigheid, bescherm ons tegen den vijand en ontvang ons in de uur des doods.

Enkele kanttekeningen bij het bovenstaande kunnen niet misstaan. De volledige tekst valt uiteen in vier delen. In het eerste deel, dat we de inleiding zullen noemen, wordt om te beginnen vermeld dat dit gebed in 1505 gevonden is - door wie hebben we het raden naar - en door de paus aan Keizer Karel gestuurd werd. Dat was dan duidelijk niet in 1505, want toen was Karel maar 5 jaar oud en nog lang geen keizer. Integendeel, het was nog zijn vader, Filips de Schone, die aan het bewind was. Nog steeds volgens de inleiding kreeg hij het gebed toegestuurd ter gelegenheid van een veldtocht tegen Frankrijk. Inderdaad was Frans I, de Franse koning, een notoir tegenstander van Keizer Karel. Maar waar we Sint-Michaël moeten zoeken in Frankrijk, waar, als we de tekst goed begrijpen, Karel slag geleverd heeft is een raadsel. In feite is het ook niet de bedoeling van de inleiding om ons dit alles duidelijk te maken: hoofdzakelijk is alle voordelen van het daarna volgende gebed op te sommen. En die zijn niet mis. Wie het gebed op zijn lichaam draagt en / of het dagelijks leest zal zowat vrij van ziekte en allerlei tegenslag door het leven gaan en, na zijn - aangekondigde - dood schiet hij als een raket de hemel in. Van het tweede deel, de aanroeping tot het Heilig Kruis, kan gezegd worden dat het in de mond van Keizer Karel kan gepast hebben: "snijdende zweerden" en "wapenen" heeft hij op het slagveld genoeg ontmoet want Karel heeft meer oorlogsjaren dan vredesjaren gekend. Alhoewel er moet aan toegevoegd worden dat hij niet persoonlijk bij alle veldtochten aanwezig was. Het derde deel is een gebed en sluit goed aan bij het bovenstaande deel: het verwijst nog steeds naar het Kruis van Christus. Het is trouwens een gekend stramen: een aanroeping, litanie, ... gevolgd door een afsluitend gebed. De stijl van beide teksten doet ons vermoeden dat deze door dezelfde persoon moeten opgesteld zijn. Of dit voor het vierde en laatste gedeelte, een kort gebed, eveneens geldt is twijfelachtig. Het komt mij voor dat het weinig met de twee vorige

gedeelten te maken heeft. Twee afsluitende gebeden lijkt trouwens van het goede teveel. Het doet vermoeden dat dit gedeelte later toegevoegd is, mogelijk om het "Krachtig Gebed" nog wat krachtiger te maken.

De spelling toont aan dat bovenstaand exemplaar van de tekst ten vroegste uit het eind van de jaren '40 stamt aangezien het nog in de spelling van De Vries en Te Winkel is opgesteld. Opmerkelijk is echter dat in het laatste gebed zowel het woord "barmhartigheid" als "barmhertigheid" voorkomt. Dit zou er kunnen op wijzen dat de tekst overgeschreven is door iemand die niet zo familiair (meer) was met het woordgebruik van het gekopieerde voorbeeld. Het papier waarop de tekst werd neergepend is geen gewoon blanco schrijfpapier, maar draagt het briefhoofd van een instelling voor schriftelijk onderwijs, namelijk van "DOOR EIGEN STUDIE", gevestigd op de Italiëlei te Antwerpen. Verdere vermeldingen op het blad ("Naam en adres van den leerling", "Aanmerkingen van den leeraar") stammen duidelijk uit de tijd van De Vries en Te Winkel.

Een fragment uit de inleiding trekt de aandacht: "...en die dit gebed schrijft, aan 't een tot het ander huis, ..." zal beloond worden. Wie ermee spot, "moet boetvaardigheid doen". Dit doet sterk denken aan het systeem van de kettingbrieven zoals dat ook heden nog af en toe opduikt. Weliswaar staat er geen bedreiging in voor wie de brief niet kopieert en verder verspreidt - integendeel, er wordt enkel van beloning gesproken - maar de bedoeling was wel degelijk de tekst verder bekend te maken. Het is vrijwel zeker dat het hier weergegeven tekstexemplaar slechts een kopie is van een ander, met andere woorden: het gebed werd wel degelijk doorgegeven. Dit biedt trouwens een goede verklaring voor de onwaarschijnlijkheden waar we bij de bespreking van de inleiding reeds op gewezen hebben en op de nogal raar gedraaide zinnen die hier en daar voorkomen. We mogen immers gerust aannemen dat niet elk geschrift even goed leesbaar was zodat elke kopiist er maar het beste moest van maken, met als resultaat dat er tenslotte afwijkingen ten opzichte van de originele tekst ontstonden.

Het bovenstaande doet ons vermoeden dat er in onze streek - en zeker in Sint-Kruis-Winkel - wel meer exemplaren van deze brief moeten gecirculeerd hebben. Wie weet hier nog meer over?

L. De Maesschalck

OVERSLAG 1898

Het gebeurde een goede honderd jaar geleden!

* *Uit de Axelsche Courant - 14e jg. - nr. 1276 van 23/11/1898*

Zondagavond jl. is den gemeente-veldwachter uit Overslag door een Belg een doodelijke messteek in den buik toegebracht.

De dader, zekere F. de V. uit Moerbeke, is door de marechaussee uit Axel opgespoord; hij heeft bekend en zit te Moerbeke thans gevangen.

* *Uit de Axelsche Courant - 14e jg. - nr. 1277 van 26/11/1898*

De veldwachter Verdurmen van Overslag, van wiens verwonding we in ons vorig nummer melding maakten, is Dinsdag aan de gevolgen overleden. Het parket van Gent en ook dat van Middelburg zijn te Overslag geweest. De dader is naar Gent overgebracht. Het is wel erg, dat een eenvoudige schermutseling een zoo ernstig gevolg heeft gehad. Het lijk is hedenochtend ter aarde besteld.

* *Uit de Axelsche Courant - 14e jg. - nr. 1294 van 28/11/1899*

Dood veldwachter Overslag.

Voor het hof der assises te Gent werd Woensdag behandeld de zaak tegen den 21jarigen, te Moerbeke wonenden en gedetineerden V. de V., die in den avond van 20 November jl. te Overslag den aldaar wonenden gemeente-veldwachter Verdurmen zoodanig heeft mishandeld, dat daarop spoedig de dood is gevolgd.

Het getuigenverhoor bracht in hoofdzaak reeds bekende feiten aan het licht, waarna de substituut-procureur Penneman een strenge straf eischte. De verdedigers, mrs. Broeckman en Van Cleemputte, daarentegen pleitten wettige zelfverdediging.

De jury antwoordde ontkennend op de eerste vraag: "Heeft De V. zich schuldig gemaakt aan moord?". De tweede vraag betreffende slagen en verwondingen die den dood veroorzaakt hebben, maar zonder opzet den dood toe te brengen, werd beantwoord met 7 stemmen tegen 5. Het hof sloot zich bij de meerderheid aan, en veroordeelde den dader tot acht jaar gevangenisstraf. M. Ct.

(G.T.)

OORLOG 1940-1955

Het (voor een deel "tijdelijk") gemeentepersoneel dat belast was met de administratie voor ravitaillering en rantsoenering.

Wij herkennen op de laatste rij, van links naar rechts :

Clara Coppens (†) - Valerie De Letter - Anna Van Quaquebeke (†) - Laurent Coppens (†).

De drie vooraan zijn: Jozef L'Ecluse (†) - Evarist De Mol - Maria Serraes (†).

De drie juffrouwen De Letter, Van Quaquebeke en Serraes, en ook Evarist De Mol, waren toen pas gediplomeerde, maar werkloze leerkrachten, die werden ingeschakeld om de steeds groeiende papierwinkel te behandelen.

Jozef L'Ecluse, èn Evarist, konden daardoor ook opeising als werkkraft naar Duitsland vermijden, omdat ze op plaatselijk vlak "onvervangbaar" waren.

Eén van de twee half verdoken personen aan het venster zou wel een zekere De Wolf kunnen zijn - hij woonde in de Kerkstraat - die tijdens de oorlog chef van de ravitailleringdienst was.

(GT - AC)

EN NOG MAAR EENS... HET MEETJESLAND!

[Wij laten hier de brief volgen, die ons onvermoeibaar medelid Michel Vervaeet weeral over hetzelfde onderwerp schreef, ditmaal aan Toerisme Vlaanderen. Wij zijn samen met hem verontwaardigd, omdat hij van verscheiden zijden geen antwoord krijgt op eerder verzonden brieven, aan diverse instanties gericht.]

Kapellen, 5 maart 2001

Balie Toerisme Vlaanderen
Grasmarkt 61 - 1000 Brussel

Betreft: Wachtebeke Meetjesland.

Mijne Heren,

Om een meningsverschil met de Dienst Toerisme van de Provincie Oost-Vlaanderen ongedaan te maken, neem ik de vrijheid uw visie te vragen voor hetgeen volgt.

Als geboren Wachtebekenaar (5-7-22) kan ik niet aanvaarden dat hogervermelde dienst in zijn toeristische folders Wachtebeke steeds in het Waasland situeert i.p.v. in het Meetjesland.

Bij eerdere contacten met Toerisme Oost-Vlaanderen werd ik (en ik citeer) "ongetwijfeld in het gelijk gesteld wat betreft de historische situering van Wachtebeke in het Meetjesland".

Men vond zelfs dat de door mij bezorgde stukken (waarvan kopieën hierbij) als bewijs werden ervaren.

Niettegenstaande dat blijft men, in de meeste recente folders, bij verkeerde gegevens.

Op landkaartjes in die folders, die de streken aanduiden, wordt Wachtebeke in het Waasland getekend! (1)

Kan men zomaar de grenzen wijzigen?

Ik zou u dank weten uw visie hieromtrent te kennen.

Het zou al te gek zijn moest men bvb. Kapellen in het Land van Waas of in het Land van Herve situeren.

U dankend bij voorbaat, teken ik met de meeste hoogachting.

Michel VERVAET
Selstbaan 8 - 2950 Kapellen
Tel. 03 664 81 54

(1) Te bewonderen in de folders:

- a) Het Meetjesland - ondertitel: "een echte buitenkans"
- b) Het Waasland - weinig vleiende ondertitel: "totaal van streek".

[De door Michel Vervaeet vermelde kaartjes aan de achterkant van beide brochures zijn inderdaad méér dan ridicuul, ze zijn dwaas. Bij het Meetjesland rekent men nog Zelzate, met een klein stukje aan de oostkant van het kanaal. (Hier weze opgemerkt dat bepaalde diensten dit kanaal als "nieuwe" - meer aan de huidige omstandigheden aangepaste - grens van het Meetjesland wilden invoeren. Maar dat gold dan blijkbaar niet voor de kerk en de markt van Zelzate!!!). Bij het Waasland tekent men nog net het centrum van Wachtebeke in. Als men de twee kaarten boven elkaar zou doorlichten, komt men tot de onthutsende vaststelling dat het hele Wachtebeekse grondgebied tussen het centrum en Zelzate, noch tot het Meetjesland, noch tot het Waasland behoort! Het is "niemands land"! Belangstellende leden raden we aan beide brochures op te halen - ze zijn gratis te bekomen - bij de provinciale diensten aan het Wilsonplein (de "Zuid") te Gent.

Toerisme Waasland is even hardnekkig in zijn brochure "Land van Waas". Op bladzijde 2 wordt daar met aplomb vermeld dat het Waasland twee steden en acht gemeenten rijk is. Bij die acht telt men ook Wachtebeke! Ik zou niet graag in de buurt van Michel Vervaeet zijn als hij dat leest.

Dan kent "De Lijn", onze openbare bus- en trammaatschappij, er heel wat meer van. In haar folder van mei 2000 is een mooie kaart van de "Regio Waasland" opgenomen. De westgrens op deze kaart ligt precies op de scheiding van Moerbeke (inderdaad Waas!) en Wachtebeke.

Wij zijn ijverig op zoek naar een oude kaart, die ons onlangs eens werd voorgelegd, en waarop de situatie nog veel duidelijker naar voor springt. Wordt ongetwijfeld vervolgd! (AC)]

DE VLAAMSE REUS

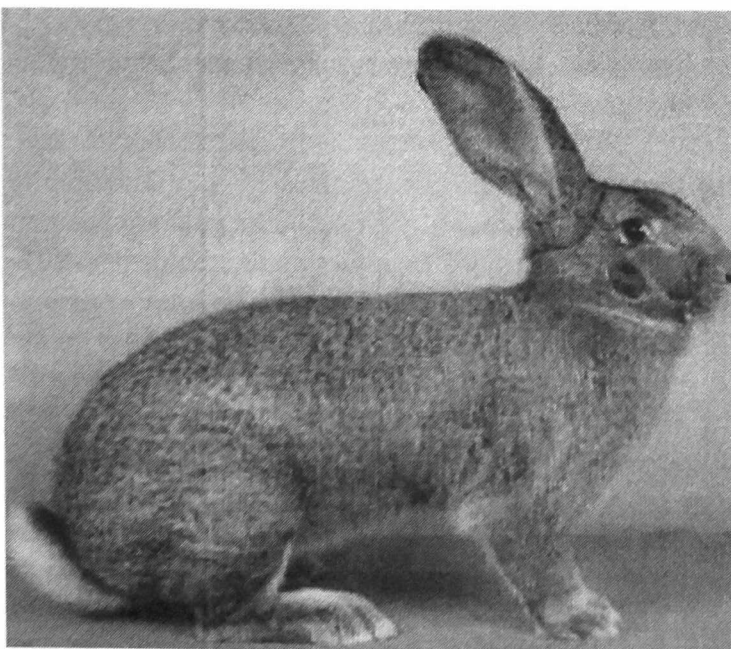
Oorsprong en geschiedenis:

De Vlaamse Reus is als erkend ras ontstaan rond de eeuwwisseling in de omstreken van Gent, meer bepaald in Wachtebeke. Hier werd ook de eerste specialclub opgericht van reuzenkonijnen: "Het Neerhof".

In de eerste geschriften in de "Cours d'Aviculture" van de geestelijke Rozier, spreekt dhr. Demusset over de recente invoer van het Amerikaanse konijn op het Europese Continent (het zogenoemde Patagonische konijn - het wilde konijn uit Patagonië, in het zuiden van Argentinië - dat tot 15 kg. woog en dat volgens zekeren de voorouder zou zijn van onze Vlaamse Reus, maar waarschijnlijk de Mara of Patagonische Haas was, een andere diersoort). Inderdaad werd er in het tweede deel van de 19de eeuw door Pierre Megin, Naudin en de Foucault beweerd, dat deze afkomst het meest waarschijnlijk was. Eugène Meslay (1900) kiest voor een Europese oorsprong, en preciezer een Vlaamse afkomst. Professor Comevin vermeldt dit ook in zijn "Traité de Zootechnie" (1895) en besluit: "Het Ras (de Reuzen) is waarschijnlijk van Europese afkomst, want in 1555 had de nieuwe wereld bijna geen konijnen...".

De bekende Darwin meldt ons in zijn geschrift "The variation of animals and plants under domestication"... dat volgens Aldrovandi (1637) er in 1555 in Verona konijnen werden gefokt die vier keer dikker waren dan de normale konijnen, en dat volgens "het zeggen van P. Valerianus...".

Rond 1600 werden wedstrijden georganiseerd ter gelegenheid van kermissen en volksfeesten, om het zwaar-

ste konijn. Op een podium werd een grote weegschaal gebracht, waarvan de schalen door manden werden vervangen. In elke mand werd een konijn gestoken, het konijn aan welks kant de mand het laagst hing mocht erin blijven, het andere konijn werd verwijderd en vervangen door een volgend konijn, enz... Het laatst overgebleven konijn werd als winnaar gevierd en tentoongesteld in een kruiwagen.

In Vlaanderen werden opvallend grote konijnen gekweekt rond 1825, deze werden uitsluitend gehouden door de arme arbeidersbevolking en boeren, met als enig doel: de vleesproductie. Er werd gekweekt om het zwaarste dier.

In ieder geval vermeldt Louis Van der Snickt sr. in zijn geschriften het, volgens Gentse traditie, geëxploiteerde reuzenkonijn dat op grote schaal in de buitenwijken van Gent werd gekweekt.

Vele fokkers hadden kweekgezelschappen gevormd met onder andere de namen: "Les Sans Peur", "Les Frères du Dimanche", "La Pucelle de Gand", "Les Jeunes Commerçants", "De Reuzenkonijnenkwekers", "Help u zelve"...

Deze gezelschappen hadden geregeld bijeenkomsten waar de leden aanwezig moesten zijn, anders was hun een boete opgelegd. Hier werden wedstrijden georganiseerd in gewicht, per dier of per groep van dieren van dezelfde eigenaar, en natuurlijk presentaties van deze dieren, die later exposities werden.

Deze gezelschappen hadden een niet te onderschatten succes, waar iedere Reuzenliefhebber, volgens keurmeester A. Van den Kerckoven, zijn kroeg had, waar hij "...ontmoet, ziet, spreekt, leest, eet, drinkt, enz.... alleen maar met Reuzenfokkers...".

Tot de jaren 1890 werd de Vlaamse Reus gekweekt met een ster of sikkel op de kop, vlek op de borst en witte benen.

In 1890 betaalde een Duitse fokker niet minder dan 180 Reichsmark voor een zware fokram. Ook in datzelfde jaar, meldt Barte in zijn boek over konijnen het bestaan van een Andalousisch konijn met het gewicht van een Vlaamse Reus, maar zijn beschrijving doet ons meer vermoeden dat het over de voorloper van een Franse langoor gaat.

De dieren werden zwaarder en zwaarder gekweekt. Om een hoger gewicht te kunnen bereiken werden de

Vlaamse Reuzen langer en langer gekweekt tot de dieren zo lang werden, dat ze niet meer op hun benen konden rusten... In Duitsland werd gesproken over "Zeeslangen met konijnkoppen", "Accordeonreuzen" en "Windhonden". (Hier wordt ook de gemeenschappelijke afstamming van Vlaamse Reus en Belgische Haas duidelijk aangetoond).

De originele Gentse standaard loopt terug tot 1895. Deze werd voorgesteld op 10 november tijdens een tentoonstelling van jonge dieren, en uitgebreid besproken in de namiddag onder het voorzitterschap van dhr. M. Nypels.

Twee kleurslagen werden op die dag aangenomen: de "grijs-agouti" met witte buik, en de "ijzergrijze" met donkere buik, deze laatste zeer gezocht in het buitenland en dus meer gefokt om aan de vraag van Duitse en Engelse fokkers (voor de pelsindustrie) te voldoen. Het gewicht werd vastgelegd op 7,5 kg.

In Duitsland werd in 1897 de Club van Fokkers van Belgische Reuzen gesticht in Leipzig. Vanaf 1937 spreken ze in Duitsland, ten tijde van de nazi-propaganda, van de "Duitse Reus"...!

In de jaren 1900 hadden enkele Engelse fokkers zich gespecialiseerd in de variëteit "Dark Steelgrey" (een zeer donker ijzergrijs, met de onderkant van het lichaam zeer licht van kleur tot bijna wit). Op dat moment hebben de Vlaamse Reuzen daar hun bouw verloren. Ook bij de Engelsen hebben we tegenwoordig meer variëteiten. De voorouders van de Vlaamse Reus werden in Engeland vermeld in verschillende tijdschriften als "Ostend Rabbits", omdat ze per boot via Oostende naar Engeland geëxporteerd werden.

In Frankrijk, na de monografie van Eugène Meslay die werd gebruikt als "bijbel" voor de voornaamste rassen, werd de eerste standaard gemaakt door "La Société Française de Cuniculture", of meer bepaald haar standaard commissie op 10/12/1919. Deze volgde totaal de Belgische standaard. De variëteiten die dan werden erkend waren de Haaskleur, de IJzergrijs, de Zwarte en de Witte met zwarte ogen.

In 1923 verschijnt er een boek, geschreven door de Fransman dhr. Dufloth, over de verschillende rassen van geiten, varkens en konijnen bekend in de XIXde eeuw en daarvoor, waarin hij de Vlaamse Reus beschrijft. Hij spreekt van kruisingen tussen het "konijn van Wachtebeke" en de "Géant de Gand"... De "Club Français du Géant", later "Club Français de Cuniculture", werd gesticht op 11 februari 1926.

In 1928 verscheen voor de eerste maal officieel "De Standaarden van Konijnen van Belgisch Ras", uitgebracht door het Ministerie van Landbouw, waarin het gewicht van een Vlaamse Reus werd vastgelegd op 9 kg.

Het ras is wereldwijd bekend: in Frankrijk wordt hij "Géant des Flandres" genoemd, in Zwitserland "Géant Belge", in Engeland en Amerika "Flemish Giant", in Italië "Giante di Flandra", in de Oosterse landen "Géant de Belgique".

In 1930 volgt een beschrijving van dhr. Delin in zijn "Traité complet de Cuniculture", waarin een pentekening werd gemaakt van onze Reus.

In de "Encyclopédie Agricole Belge", die uitgegeven werd rond 1938, in het hoofdstuk "Cuniculture", geschreven door J. Dujardin (keurmeester), werd gezegd dat de "...Vlaamse Reus afkomstig zou kunnen zijn van het Steenkonijn. Zeer lang (tot 1.10 m.) en zeer zwaar (gemiddeld gewicht van 5 tot 6 kg. gemakkelijk te overtreffen), is dit konijn echt indrukwekkend, met een grote en ronde kop, en lange en brede oren. De bekendste variëteit is de haaskleur maar ook de ijzergrauwe, dan de witte, de zwarte en de blauwe...".

Rasbeschrijving:

De Vlaamse Reus is gestrekt en walsvormig. Zijn grootte geeft dit konijn een imposante indruk.

Het lichaam is lang: minstens 65 cm. lang, het is breed en heeft een sterk ontwikkeld beendergestel. Hij moet brede schouders vertonen met een forse, ontwikkelde rugpartij die horizontaal loopt, en een goed gevuld bekken, wat zowel van boven als opzij gezien een rechthoekige, afgeronde vorm geeft aan het lichaam. In rusttoestand eindigt de horizontale rugbelijning in een brede en soepel afgeronde achterhand.

De benen zijn niet te lang maar zeer krachtig ontwikkeld en gespierd.

De kop is redelijk lang en tamelijk plat met brede kaken en heeft vooral bij de ram, goed gevulde wangen en snuitpartij (de neus mag niet gebogen zijn!!!).

De oren zijn stevig van structuur, breed en vlezig. De oortoppen zijn lepelvormig afgerond. Deze zijn krachtig ingeplant, worden nauwsluitend en V-vormig gedragen. De minimum lengte bedraagt 17 cm.

Een wam is toegelaten bij de voedster als hij niet te groot is en regelmatig gevormd.

Het minimum gewicht bedraagt 6 kg., het ideaal gewicht is 7 kg. en meer.

De pels heeft normaal haar - middellang (+/- 3 cm.). Hij is glanzend, rijk aan onderwol en glad aanliggend. Hij moet soepel aanvoelen.

De Vlaamse Reus is erkend in de kleuren konijngrijs, haaskleur, ijzergrauw, staalgrauw, zwart, blauw, vaalgeel en wit met rode ogen. In Nederland spreken we ook van de kleur blauwgrijs (konijngrijs waarbij het zwart vervangen wordt door blauw. Nagels hoornkleurig en blauwgrijze oogkleur). De meest voorkomende actuele kleuren zijn konijngrijs, gevolgd door ijzergrauw, haaskleur en wit, de andere kleuren zijn sporadisch te vinden.

Eigenschappen:

Dit konijn is duidelijk de "Reus" onder de konijnen. Een enorm konijn dat vroeger gekweekt is voor de vleesproductie. De meeste mensen houden van een groot konijn omdat ze denken dat deze konijnen vlugger en meer vlees aanzetten, wat een misvatting is omdat die dieren langzaam groeien. En zolang deze dieren groeien worden ze niet dik, er moet dan gewacht worden tot hun 9 maanden om ze te kunnen slachten... daartussen hebben ze enorm veel gegeten. Wat vroeger rendabel was met groenvoer, is nu ruïnerend met korrels.

Een Vlaamse Reus heeft minder smakelijk vlees dan zijn kleinere soortgenoten. Inderdaad, om groot te worden moet een dier langere spiervezels hebben en een langere spiervezel is altijd taaier dan een korte.

De Vlaamse Reus-voedster werpt gemakkelijk grote nesten en heeft veel voedingsrijke melk. Te zware voedsters verpletteren soms hun jongen de eerste dagen. We kunnen de jongen al selecteren vanaf de geboorte. Om de beste resultaten te behalen houden we, tijdens het controleren van het nest, de vier grootste jongen bij de moeder. De rest wordt of verplaatst naar een pleegmoeder of geëlimineerd. Op acht weken moeten de jongen ten minste 2 kg. wegen. Goed gevoed, is de normale gewichtstoename ongeveer 650 gr. per maand, zodat ze rond 8 maand het tentoonstellingsgewicht van 6 kg. halen.

Let wel op het feit dat de lengte altijd gepaard moet gaan met de breedte. Geen smalle, lange dieren kweken, die onze Belgische keurmeester J. Ronday zo sprekend "ficelles" (touwtjes) noemde. Bij de fok moet het accent worden gelegd op een fors beendergestel en goede bespiering; bij presentatie op de keurtafel moet

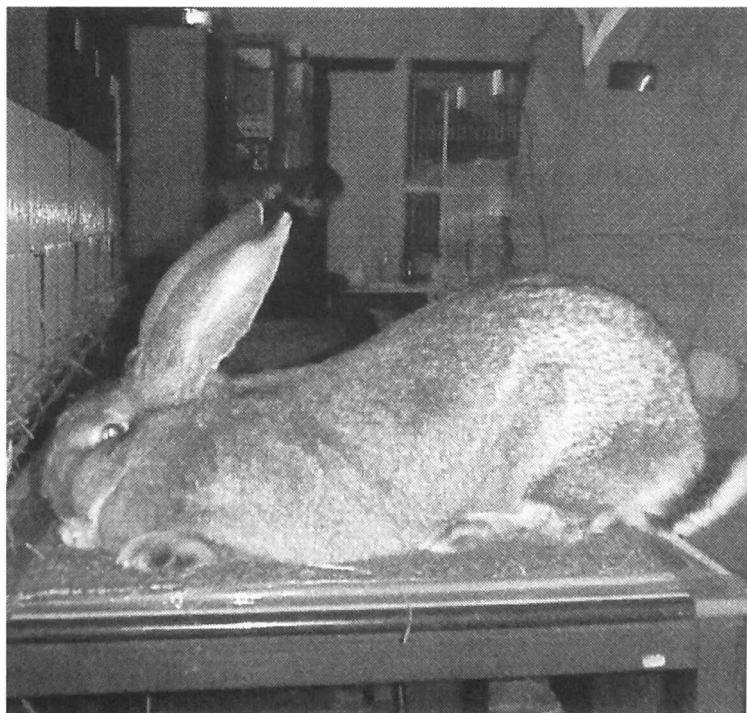
de buik vrij van de grond zijn, en mogen de benen niet doorzakken. Op een lang en vooral harmonisch lichaam past een zeer expressieve kop en stevige, goed beveesde oren van een goede lengte. Een groot gewicht moet niet komen van overdreven veel vet, maar wel van het beendergestel en de stevige spieren. Men fokt liefst niet met dieren die een te grote wam vertonen.

Zekere Vlaamse Reuzen vertonen uitgezakte oogleden. Om dit euvel te vermijden, is ook hier een strenge selectie vereist.

Bij Vlaamse Reuzen zien we soms een slappe pelsstructuur door een gebrek aan onderwol. Dit gebrek komt wel eens meer voor bij witte Vlaamse Reuzen. Deze dieren vertonen dan meestal een kale nek, wat in alle opzichten dient vermeden te worden. Ook zien we bij de witte dieren wel eens te lange beharing.

Dieren in zware rui geeft men soms zonnepitten of een beetje lijnzaad, dit bevordert de verharing en zorgt voor meer glans van de pels. Dit mag echter niet plots en in te grote hoeveelheden gegeven worden, om diarree te vermijden. Eiwitrijk voer mag zeker niet ontbreken (b.v. de aardpeer of Topinamboer). Er wordt als afwisseling ook groenvoer gegeven om de groei en de gezondheid te bevorderen.

Zekeren zeggen dat bij opgroeiende jongen om de drie weken de voerbak moet verwisseld worden van plaats, om een scheve oorstand te vermijden... Dit euvel kan men beter aanpakken door voor een groot hok te zorgen en te selecteren op de sterkte van de oorstructuur.

Gelezen in "Het Volk" van 28/12/98:

VLAAMSE REUS TOPPER IN JAPAN

Tokyo - In China en in Japan wordt elk jaar in het teken gesteld van een dier. Dat is sterk bepalend voor wie groot belang hecht aan horoscopen en toekomstvoorspellingen.

De tentoonstelling van konijnen die aan de vooravond van dat nieuwe jaar werd geopend in de Japanse hoofdstad Tokyo kreeg dan ook meer dan gewone belangstelling.

Er werden ook enkele diertjes tot echte vedetten gepromoveerd. Dat was het geval met de super-mini, een diertje dat amper een halve kilogram weegt. En de prijs van het grootste konijn viel te beurt aan een Vlaamse Reus.

Eddy Van Hoorebeke - A-Keurmeester konijnen
Marie-Joëlle Van der Linden
09/11/97, aangepast 08/06/00

OPSPORING VERZOCHT...

Deze schoolfoto, genomen op 14 september 1917 - dus na méér dan drie jaar oorlog in België - toont een ons onbekende onderwijzer. Hij - of de fotograaf? - heeft dwingende aanwijzingen gegeven voor het poseren: de leerlingen die het bekertje niet in de hand houden, tonen het broodje of knabbelen er plichtmatig aan, en de "grote" die mag inschenken houdt op het goede moment de lepel klaar.

Het gaat hierom te tonen hoe de levensmiddelen, die via de Amerikaanse hulp onder leiding van Herbert Hoover (de latere president van 1929 tot 1933) aan het bezette en hongerende België werden gezonden, goed werden gebruikt en op prijs gesteld.

Wie herkent op deze foto nog personen? Wij zullen haar/hem dankbaar zijn, indien wij daaromtrent inlichtingen kunnen verzamelen, die dan later gepubliceerd worden.

(GT - AC)

INHOUDSTAFEL

Woord van de voorzitter	Cesar David	blz. 1
Nieuws van de redactie	Wies Creve	blz. 2
Staat van onze bevolking	Eddy Van Acker	blz. 3
Gemeentewapen Sint-Kruis-Winkel	Guy Hoebeke	blz. 6
Reclame anno 1920	Guy Trangez	blz. 8
Schoolfoto Overslag	Wies Creve	blz. 9
Pücken - een kaartspel	Lucreèce L'Ecluse	blz. 10
De Schelde	Luc. De Maesschalck	blz. 12
Krachtig gebed van Keizer Karel	Luc. De Maesschalck	blz. 13
Overslag 1898 en Oorlog 1940-45	Guy Trangez	blz. 15
Het Meetjesland!	Michel Vervaet	blz. 16
De Vlaamse Reus	Eddy Van Hoorebeke	blz. 17
Opsporing verzocht...	Guy Trangez	blz. 20

Fotoverzameling Guy Trangez

De Vierschaar vóór 1937!

h e e m k u n d i g e k r i n g
o u d w a c h t e b e k e

HET BESTUUR VAN ONZE HEEMKUNDIGE KRING 'OUD WACHTEBEKE'

bestaat bij deze editie uit volgende personen:

Cesar David (voorzitter)	Azalealaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 01 62
Guy Hoebeke (vice-voorzitter)	Walderdonk 62	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 05 38
Guy Trangez (schatbewaarder)	Melkerijstraat 42	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 94 51
Luc De Maesschalck (secretaris)	Marcel Herpelinckstraat 28	9042 Sint-Kruis-Winkel Tel. 09 345 07 23
Wies Creve	Axelsvaardeken 13	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 72 27
Yvonne De Maesschalck-De Coene	Rechtstro 10	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 03 62
Marleen De Nys	Meersstraat 96	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 05 18
Therèse L'Ecluse	Axelsvaardeken 7	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 91 58
Georgette Nevejans-Stadeus	Stationsstraat 72	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 04 74
Eddy Van Acker	Geraniumlaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 64 04
Hilair Van Rompu	Grote Markt 8/B5	9060 Zelzate Tel. 09 345 00 38

REDACTIE:

Wies Creve - Luc De Maesschalck - Guy Hoebeke - Guy Trangez - Eddy Van Acker
(AC) (LDM) (GH) (GT) (EVA)

RUILDIENST:

Voorzitter Cesar David

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen.

Verantwoordelijke uitgever:
Guy TRANGEZ, Melkerijstraat 42, 9185 Wachtebeke, tel. 09 345 94 51

Gaat dan heen, onderwijst al de volken.
(Mattheus 28,19)

Waarde Heemvrienden,

Het gebeurt eerder zelden dat wij gewag maken van wat er omgaat in het Verbond voor Heemkunde dat alle 42 heemkringen in onze provincie verenigt. Naast voor het Contactblad, dat toegezonden wordt aan alle bestuursleden, staat het Verbond ook in voor de zesmaandelijke Raadsvergaderingen en de jaarlijkse Gouwdag waar de vertegenwoordigers van de heemkringen elkaar ontmoeten. Zowel Raadsvergadering als Gouwdag vinden telkens plaats in een andere heemkring. Meestal wordt de kandidatuur gesteld omwille van een bijzondere viering voor de betrokken heemkring.

De Gouwdag dit jaar viel toe aan heemkring "De Faluintjes" die zijn 15-jarig bestaan vierde. Gewoonlijk beperkt een Gouwdag zich tot 'n paar referaten in de voormiddag, een etentje, een bezoek aan een of ander heemkundig museum of andere bezienswaardigheid en de uitreiking van de Reynaertprijs aan een verdienstelijk heemkundige.

Ditmaal werd hij aangekondigd als een "Gouwdag Nieuwe Stijl" en inderdaad, het was beslist anders dan anders. Vooreerst al de opkomst was méér dan het dubbele van normaal. De "Faluintjes", streeknaam voor de gemeenten Baardegem, Herdersem, Meldert en Moorsel, thans alle behorend tot de stad Aalst, zijn van bij hun prille bestaan steeds nauw verbonden geweest met de Abdij van Affligem. Logisch dus dat de dag begon in de abdij. Na de koffie en het welkomwoord werden wij naar klaarstaande autobussen gedirigeerd om de streek te verkennen. Telkens speelde een bestuurslid die ingezetene was van de betrokken gemeente voor gids. Zo bezochten wij de kerk van Baardegem, een 13de-eeuws laat-romaans juweeltje, benevens het "Hof ter Linden", een mooi bewaarde vierkanthoeve. In Herdersem waagden wij ons op het smalle pad langs de Dender om het Sashuis te bezoeken. Het wordt thans bewoond door de familie van kunstenaar-bronsgieter Monteyne. Zij stelden bereidwillig hun huis open om de vele kunstwerken en het merkwaardig interieur te bewonderen.

In Meldert werden wij ingewijd in de geschiedenis van de Meldertse zandsteen, in de volksmond beter gekend als "Balegemse steen". Vele honderden jaren werd hier uit de moerassen de zandsteen gewonnen voor o.a. de Antwerpse kathedraal. Via Dender en Schelde werd hij zelfs tot ver in het buitenland verhandeld. Op het dorpsplein prijkt dan ook terecht een monument met een rechtopstaande 8 ton wegende zandsteen midden enkele liggende exemplaren. Thans is de opgravings-site zo goed als uitgeput en afgesloten om roofofbouw te voorkomen.

Moorsel dan weer kon ons bekoren met zijn waterkasteel uit de 16de eeuw. De eigenaar had zowaar de open haarden aangestoken zodat de vlammen het prachtige interieur extra kleur gaven. De gedegen uitleg, zowel onderweg als ter plaatse, en de uitvoerige folder om thuis nog eens na te genieten wekten bij velen de lust om nog eens terug te keren.

Bij al dit moois mogen wij ook niet het voortreffelijke middagmaal en zeker niet de ontvangst op het stadhuis van Aalst vergeten te vermelden. Bij ontstentenis van burgemeester De Maght, nog steeds herstellend, heette mevrouw de Schepen van Cultuur ons welkom, waarbij zij de werking van Heemkring De Faluintjes als cultuurdrager in de randgemeenten uitbundig lof toezwaaide. Een drankje ontbrak evenmin hoewel het door de massale opkomst een drummen werd op het ruime terras aan de achterzijde van het stadhuis dat volop in verbouwing is.

Het einde van deze mooie dag werd dan weer besloten in de abdij. Om de grote toeloop te herbergen werd uitzonderlijk de abdijkerk tot onze beschikking gesteld. In een gloedvolle toespraak verwoordde voorzitter Robert Ruys de verdiensten van Fons Dierickx, secretaris van "De Faluintjes", aan wie de Reynaertprijs werd uitgereikt voor zijn jarenlange inzet voor de Heemkunde. Nadien belichtte ere-abt Jan Goetghebeur de lange en boeiende geschiedenis van de abdij, gesticht in 1062, waarop eenieder wijzer huiswaarts keerde. In het aangrenzend Cultureel Centrum werd met Guy en ons beider echtgenoten deze geslaagde dag afgerond met een lekker abdijbier, Affligems uiteraard.

Met augustus in het verschiet kan het "woord van de voorzitter" niet zonder een verwijzing naar de Safarkesmarkt. Zoals gebruikelijk kunt u ons vinden in het gewezen "Kinderwelzijn" waar wij u vergasten op de traditionele Wabeekse boterspekken. Ook de heerlijke wijn is weer te smaken en een boekenstand ontbreekt evenmin. Reden te over dus om even binnen te wippen. Degenen die het lawaai op de markt niet kunnen harden, kunnen zoals vorig jaar hun toevlucht nemen tot "Den Dhust" in het Rustoord "De Mey". Graag willen wij u ook attent maken op de verkiezing van Meneer en Madame Safar. De bestgeklede (referend naar de kostuums uit de jaren 1900) dame of heer wacht immers, naast de eer, ook 2.500 frank, ruim genoeg om de kosten van een uitbundige Safarkesmarkt te dekken. Meedoen dus, dit in tegenstelling met

de Kringvoorzitter,
Cesar David

NIEUWS VAN DE REDACTIE

* Ietwat verder in dit blad vindt de lezer(es) alle details over de geplande uitstap naar Brussel op zaterdag 1 september. Wij willen er alleen maar op wijzen dat geïnteresseerden zich strikt dienen te houden aan de vermelde inschrijvingsdatum. Het zal voor iedereen duidelijk zijn dat dit zonder meer noodzakelijk is voor het groepsticket bij de Spoorwegen en voor de reserveringen bij een gekozen restaurant. (AC)

* Het wordt een gewoonte (in Wabeke zegt men: een vaste gewoonte, maar dat is twee keer hetzelfde): het bestuur, maar eigenlijk dus alle leden, zijn dank verschuldigd aan een hele reeks mensen die ervoor zorgen dat de zaak echt "rond" draait, of dat ons patrimonium wordt aangevuld met een boel voorwerpen voor onze verzamelingen en/of boeken en documenten die onze archieven komen verrijken. Zonder echt te preciseren vermelden wij hier een trits medeleden: René Baers (de dokterstas van de welhaast legendarische "meneer docteur Martens" roept bij velen nog nostalgische herinneringen op) - voor de zoveelste keer André Masson, Irène Celie (iets over het 'Etappengebied' van de Eerste Wereldoorlog hadden wij nog niet) - Guido en Annette Hesters - Roger De Graeve - Willy en Lea David - weeral eens Roger De Maertelaere en ook Gilbert De Bruyne: deze laatste bracht ons een curieus loterijtonnetje mee, dat naar het schijnt gebruikt werd bij uitlotingen bij handboogschieten. Ons onvermoeibaar medelid Michel Vervaeet (Michel van Fons van de Pruis) is erin geslaagd de Ferrariskaart van de jaren 1770 te bemachtigen: hij stopte ze zelf in een mooie houten kader en... gaf ze ons dan cadeau!

Last (but not least!) wil ik hier enkele mensen van ons eigen bestuur in de bloempjes zetten. Ze hebben het niet graag, maar ik doe het toch! Onze onvolprezen schatbewaarder (neen: penningmeester - schatten aan geld hebben we niet, en hij draagt echt zorg voor elke penning) Guy Trangez heeft, samen met zijn Margriet en nog een paar helpsters en helpers, een huzarenstukje gepresteerd door het inrichten van onze 'Vlaamse kamer'. Die zal nog mooier gestoffeerd worden en later ook dienst doen als vergaderruimte. Op elke eerste zondag, als onze lokalen open staan, kan elk medelid even een kijkje komen nemen. Guy zou eigenlijk een andere titel in het bestuur moeten krijgen: "**schatten**bewaarder"! (AC)

* Ik had het hierboven al over Michel Vervaeet. Iedereen van ons heeft in onze laatste tijdschriften reeds zijn bijdragen kunnen lezen over "Wachtebeke = Meetjesland". Hij schreef nu onlangs weer een lange brief naar het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen, waarin hij zijn bevindingen van enkele jaren samenvat. Kopie van deze brief gaat naar de Gouverneur van de Provincie en naar ons

Gemeentebestuur. Jammer genoeg belet plaatsgebrek ons zijn tekst in extenso over te nemen.

Op zijn vroeger gepubliceerde bijdragen kregen wij ook al van diverse kanten enkele reacties. De meest recente: de grens tussen Meetjesland en Waasland is het Axelsvaardeken. Welnu, de 'Ferrariskaart' spreekt dat duidelijk tegen.

Deze kaart, opgemaakt tussen 1771 en 1778, werd geproduceerd op initiatief van graaf de Ferraris. Zij werd volledig op het terrein opgenomen, wat voor die tijd wel een hele prestatie was. Er werd bijzonder zorg besteed aan het tracé van de grenzen en van bepaalde administratieve onderdelen. Alle gebouwen werden zelfs afzonderlijk in rood aangegeven, zodat de repartitie van de bewoning zeer goed afleesbaar is!

Als wij in aanmerking nemen dat de huidige staatsgrens de grens is die in 1648 werd "gemaakt", is het duidelijk dat er in het decennium 1771-1780 geen sprake meer was van de Vier Ambachten: Axel en Hulst behoorden nu tot noordelijk Nederland. Bezuiden deze grens liet graaf de Ferraris de toestand onder het Oostenrijkse regime optekenen. Welnu, aan de oostelijke zijde hadden wij het "Pays de Waes", en westelijk daarvan het "Bourggraviat de Gand". Moerbeke (Waes!!!) lag duidelijk in het oostelijk deel, Wachtebeke echter in het Gentse burggraafschap. En waar lag de grens tussen beide? Duidelijk véél verder dan het huidige Axelsvaardeken: voorbij Peene en dwars door het nu genoemde Heidebos, vlak vóór het fort "Franchipani". Deze grens (van 1771!) komt praktisch overeen met de grens tussen de gemeenten Wachtebeke en Moerbeke die we nu nog kennen! (AC)

* **Oud glas in de kerk van Sint-Kruis-Winkel.** Het zal mogelijk al enkele van onze lezers bekend zijn dat tijdens de restauratiewerken uitgevoerd aan de H. Kruiskerk oud gebrandschilderd glas werd aangetroffen in het raam links en rechts van het hoogaltaar. Meer bepaald betrof het het glas dat gevat is in het maaswerk van deze ramen. Een verrassing was dit niet, althans niet voor enkele ingewijden, want de aanwezigheid ervan staat reeds vermeld in de geschiedenis van de gemeente Sint-Kruis-Winkel zoals opgesteld door De Potter en Broeckaert eind de jaren 1860 en werd later nog eens hernomen (ca. 1935) in een artikel over de kerk. Het glas in kwestie zou dateren uit het begin van de zestiende eeuw en is momenteel het oudst bekende glas in Vlaanderen. Wat het nog meer uniek maakt is dat, op zijn minst een gedeelte ervan, nog gevat zit in oud lood.

Het is de bedoeling van de redactie in één van de volgende nummers van ons tijdschrift hierover een vrij uitgebreid artikel te publiceren. Het is trouwens grotendeels klaar, gebaseerd op de momenteel beschikbare bronnen. Er ontbreekt echter nog één

belangrijke gegevensbron, namelijk het expertiseverslag dat zal worden opgesteld door het glasatelier Rambaut te Gent waar dit glas momenteel ondergebracht is. Dit verslag laat echter op zich wachten. Ten behoeve van de restauratie van dit glas diende immers een separaat dossier te worden opgesteld en, aangezien de kerk een beschermd monument is, ontsnappen we niet aan de administratieve mallempelen: van stad naar provincie, naar gewest ... kortom, alhoewel het glas reeds midden oktober 2000 werd gedemonteerd heeft het atelier Rambaut nog steeds geen opdracht voor deze expertise gekregen. En is er bijgevolg geen expertiseverslag. Er moet hier aan toegevoegd worden dat mevrouw Rambaut vriendelijk genoeg was om mondeling reeds heel wat gegevens te verstrekken (waarvoor onze dank). We kunnen onze lezers, en specifiek deze van Sint-Kruis-Winkel, gerust stellen: het artikel komt er zeker! (LDM)

* **Open Monumentendag te Sint-Kruis-Winkel.**

Op zondag 9 september 2001 gaat de jaarlijkse monumentendag door en dit keer is ook Sint-Kruis-Winkel van de partij. De uitwendige restauratie van de kerk vormde daartoe een unieke gelegenheid. Op voorstel van de Gentse Dienst Stadsarcheologie, die zeer nauw bij de restauratie betrokken is, en met de nodige lokale steun zal de Heilige-Kruiskerk voor bezoekers worden opengesteld. Er zullen zelfs bussen worden ingelegd, want het is de bedoeling dat ook anderen dan de lokale inwoners de kerk bezoeken. Op het programma staat o.a. een bezoek aan de toren en aan de ruimte boven de gewelven. Onder het dak zijn immers nog veel sporen van vroegere bouwfasen zichtbaar. Ook een gedeelte van het oude glas, hierboven vermeld, zal worden tentoongesteld. En dit alles met de nodige uitleg. Laat deze kans niet ontsnappen! (LDM)

* **Nog belangrijk nieuws voor Sint-Kruis-Winkel.**

De Dienst Stadsarcheologie heeft het initiatief genomen met betrekking tot Sint-Kruis-Winkel een uitgebreid project op te starten dat over meerdere jaren zal lopen. Het is de bedoeling tot een "erfgoedkaart met voorstellen voor beheersmaatregelen" te komen. Sint-Kruis-Winkel is trouwens niet het enige project in dit kader. Het eerste ging door in de Brabantse gemeente Boutersem, maar het bekomen resultaat dient nog verder uitgetest te worden. Daarom wordt op vier plaatsen een gelijkaardig project opgestart, waarvan twee in Gent: de Sint-Michielswijk en, zoals gezegd, Sint-Kruis-Winkel. Zoals mevrouw Laleman, dienstchef van de dienst Stadsarcheologie, het treffend zei: "We willen vermijden dat Gent het noorden verliest". Het onderzoek houdt o.a. volgende onderwerpen in: inventarisatie van de bestaande kennis, nieuw onderzoek van de materiële bronnen (terreinspectie: zoeken naar belangrijke archeologische vindplaatsen); nieuw onderzoek van de geschreven

bronnen (archieven), studie van het bewaard gebleven cultureel erfgoed. Naast Stadsarcheologie zelf en de ermee verbonden vereniging "Gentse Vereniging voor Stadsarcheologie" (GVSA) is hier ook de Universiteit Gent bij betrokken, het glasatelier Rambaut en diverse anderen. En niet te vergeten: de lokale medewerkers. Het geheel wordt gecoördineerd door historicus Daniel Lievois, een bekend lid van de GVSA. Men schat dat de uitvoering van het project een drietal jaren in beslag zal nemen. De resultaten zullen worden gepubliceerd. Ter gelegenheid van Open Monumentendag zal genoemd project voor de eerste maal aan het publiek worden voorgesteld. Onze reporters ter plaatse houden u op de hoogte! (LDM)

* **Het gebed van Keizer Karel.** In ons vorig nummer verscheen het artikel "Krachtig Gebed van Keizer Karel tot het Heilig Kruis", met de vraag of er onder onze lezers niemand te vinden was die meer wist over de circulatie van dit gebed. Nu, lang hebben we niet op een antwoord moeten wachten: het kwam namelijk van onze chef-redacteur zelf, Wies Creve. Onze ietwat oudere Wachtebekenaars zullen zich herinneren dat onze Wies uit de drukkerij Creve stamt, ooit gevestigd waar nu een "warme bakker" zijn broden verkoopt. En deze drukkerij heeft genoemd gebed nog gedrukt. Oplage niet meer bekend, evenmin als de opdrachtgever, maar er is nog wel een exemplaar ten huize Creve bewaard. Het gebruikte lettertype maakte het mogelijk vast te stellen dat het druksel van voor 1940 moet dateren. Dit sluit dus aan bij wat we in het artikel reeds stelden, namelijk dat dit gebed van voor eind jaren '40 moest dateren (in het artikel staat "ten vroegste uit het eind van de jaren '40", maar een aandachtig lezer zal begrepen hebben dat dit "ten laatste" moest zijn - redacteurs zijn ook maar mensen). Vergelijking van de gedrukte met de handgeschreven tekst toont aan dat er diverse verschillen zijn tussen beide, maar doorgaans zijn deze van minieme aard. Komma's zijn in de handgeschreven tekst meestal overgeslagen. In deze tekst wordt ook steevast "Ons Heer" geschreven, gedrukt wordt dit "Onzes Heeren". En zo kunnen we nog wel even doorgaan: "drij dagen" is "drie dagen" gedrukt, "behoud" tegenover het gedrukte "behoed", enzoverder. Eén en ander doet ons vermoeden dat de handgeschreven tekst niet rechtstreeks van de gedrukte is afgeschreven maar dat er nog tussenvormen moeten bestaan. Zoals het toen de gewoonte was werd een dergelijk gebed niet gedrukt zonder kerkelijke goedkeuring. Op het gedrukte exemplaar is dan ook de vermelding te vinden "Vidit C. J. LEYNIERS. Lib. Cens." We zullen maar aannemen dat dit betekent dat genoemde tekst niet in tegenstrijd is met de katholieke leer. Of dit ook betekent dat de ganse tekst waarheidsgetrouw is - we denken hier voornamelijk aan de inleiding - valt te betwijfelen (LDM).

STAAT VAN ONZE BEVOLKING

Overlijdens

Van 21 maart tot 1 juni 2001

Norbert Alfons VAN EENOO Zwaluwlaan 62 A Ongehuwd	°Lauwe †Gent	13/03/1936 21/03/2001
Elisa DE WACHTER Dorp 21A Weduwe Pierre Delhaye	°Antwerpen †Wachtebeke	27/08/1914 25/03/2001
Suzanne Irma Victoria CELIE Kleistraat 18 Echtgenote Edmond Petrus Inghels	°Wachtebeke †Wachtebeke	11/01/1922 03/04/2001
Julien Camiel DE SMET Godshuisstraat 13 Weduwnaar Suzanna Valentina De Grieze	°Zelzate †Gent	04/10/1908 04/04/2001
Marc Victor Bertin RYCKAERT Kleistraat 2A Echtgenoot Martine Rachel Jozef Verheggen	°Zelzate †Wachtebeke	03/01/1962 05/04/2001
Remi Jozef VAN DE VOORDE Dorp 11 Echtgenoot Maria Bertha Vervaet	°Wachtebeke †Wachtebeke	27/02/1906 11/04/2001
Fernanda Maria WALGRAEVE Rozenlaan 2 Echtgenote Michel Achiel Van Hoecke	°Wetteren †Gent	10/05/1926 12/04/2001
Margaretha Maria DE BAETS Groenstraat 45 Weduwe Edmondus Fransiscus De Baets	°St.-Kruis-Winkel †Wachtebeke	20/09/1906 13/04/2001
Oscar Gentil VAN DEN HOVE Meersstraat 31 Weduwnaar Maria Helena Francisca Haeyen	°Gent †Gent	31/05/1909 05/05/2001
Elisa Maria DE SITTER Dorp 25 Ongehuwd	°Beveren †Wachtebeke	03/10/1913 09/05/2001
Willy Cyriel VAN BAMBOST Godshuisstraat 13 Ongehuwd	°Wachtebeke †Wachtebeke	29/11/1928 11/05/2001
Emma Anna Alphonsus BOGAERT Pottershoek 9 Weduwe Aimé Jozef Cocquyt	°Merendree †Wachtebeke	25/04/1912 15/05/2001
Nicolas Benjamin Richard VAN DE KELDER Rozenlaan 10 -	°Gent †Gent	17/05/2001 17/05/2001
Gustaaf GEERAERT Stationsstraat 39 Echtgenoot Celina Victor Temmerman	°Zelzate †Gent	10/04/1915 25/05/2001

NATIONALE MILITIE TE WACHTEBEKE (1819-1893) DEEL I - 1819-1829

In de gemeentearchieven van Wachtebeke, die iets moeilijker zijn om kopij uit te halen dan een bijbel die men maar moet openslaan, vindt men geregeld stof die rechtstreeks verband houdt met de vroegere inwoners van de gemeente. Zo bevatten de papieren i.v.m. het leger een aantal dunne bundeltjes met verschillende soorten akten. Ze beginnen met de lichting van het jaar 1819 en lopen tot de lichting 1893. Dit stemt overeen met twaalf jaar onder koning Willem I en de eerste drieënzestig jaar van het Belgisch koninkrijk. In die tijd werden de jonge mannen opgeroepen om te komen loten. Wie een laag nummer trok moest bij het leger en wie een hoog nummer lootte werd vrijgesteld van legerdienst. De lichtingen bevatten enkel soldaten van 19 jaar. Dit betekent dat de oudste geboortedata die we in de akten zullen vinden in 1800 of zelfs vroeger zullen vallen.

We onderscheiden drie soorten documenten:

- * het **"certificaet"** waaruit blijkt dat de betrokken soldaat "uyt den dienst ontslagen is". Het bevat behalve het jaar van de lichting ook de voornaam en de familienaam, de geboorteplaats en -datum, naam en beroep van de vader, naam van de moeder, het nummer van de lottrekking, zijn eenheid en de duur van zijn dienst;
- * het **"congé définitif"** dat het definitief ontslag van de soldaat uit het leger bevestigt. Het bevat behalve de gegevens van het certificaat (beroepen uitgezonderd) ook de militaire loopbaan en de acties ("campagnes, blessures et actions d'éclat") waaraan de soldaat deelnam. Meestal geeft deze akte een persoonsbeschrijving van de milicien;
- * het **"attest"** waarmee jonge mannen die zich er "ingeloot" hadden, m.a.w. hun legerdienst moesten vervullen door een laag nummer te trekken, toch vrijstelling verkregen omdat ze de kostwinner van

het gezin waren, b.v. door het overlijden van de vader. Dit document bevat behalve voornaam en familienaam van de loteling, ook voornaam en familienaam van vader en moeder. Daarnaast vindt men op dit attest de namen en handtekeningen van enkele getuigen, die gunstig bekend staan in het dorp en die bevestigen dat de gegevens juist zijn. Een ander geval is het attest i.v.m. broederdiensten. De gegevens zijn dan voornaam en familienaam van vader en moeder, hun beroep en woonplaats, voor- en familienaam en geboortedatum van de zonen, en tenslotte de voor- en familienaam van twee opeenvolgende broers, waarvan de oudste reeds legerdienst doet. Bij dit soort attest is er een tweede gevoegd dat bevestigt dat de oudste broer zijn legerdienst vervult en in welke eenheid.

De meeste van bovenvermelde documenten slaan op Wachtebeke, maar ook soldaten uit Winkel, Zaffelare, Zelzate en andere gemeenten worden vermeld. Gezien het belang dat deze gegevens kunnen hebben voor de leden die een stamboom opstellen en eveneens voor het maatschappelijk onderzoek i.v.m. beroepen of demografisch onderzoek b.v. wat de gestalte betreft, is het de bedoeling in opeenvolgende nummers van ons viermaandelijks tijdschrift deze gegevens te publiceren. Verrassingen zijn daarbij niet uitgesloten. Zo was er een befaamd bijbelkenner die tot zijn grote opluchting kon vaststellen dat tenminste één lid van zijn familie ooit een bewijs van goed gedrag en zeden gekregen had. De waarheid gebiedt ons daarbij te vermelden dat dit wel al meer dan anderhalve eeuw geleden was. Ter verduidelijking zullen we in bijlage bij de laatste aflevering een afdruk van de drie documenten geven.

GUY HOEBEKE

EXPOSITIE ZEEUWSE MERKLAP IN DE BASILIEK TE HULST

Op uitnodiging van Heemkring "De Vier Ambachten" te Hulst, togen wij op zaterdag 9 juni naar de opening van de tentoonstelling van de Zeeuwse Merklap. Wat wij er te zien kregen was zo mooi dat ik niet kan nalaten er een artikeltje aan te wijden. Tevens een aansporing voor onze leden om ook eens een kijkje te gaan nemen in de Reinaertstede.

Een wondere mengeling van huisvlucht, kunst, originaliteit, samenwerking en organisatietalent, zo kan men het doek best beschrijven. Het werd vervaardigd door 243 borduursters en borduurders (er waren inderdaad ook 5 mannen bij) uit Zeeland. Het geeft een impressie van alle gemeenten van Zeeland, met hun wapenschild en de deelgemeenten en gehuchten die er deel van uitmaken, omgeven door gedichten en zichten die eigen zijn aan de betreffende gemeente.

Dit alles alfabetisch gerangschikt en kunstig aaneengenaaid tot de "langste merklap ter wereld", als dusdanig opgenomen in het Guinness Book of Records. Het doek is dan ook 125,62 meter lang en men is wel enkele uren zoet als men al deze kunstig geborduurde juweeltjes grondig wil bestuderen.

Het kunstwerk (want zo mag men het wel noemen) werd opgehangen in de zijbeuk van de gerestaureerde H.-Willibrordusbasiliek. De tentoonstelling loopt van 9 juni tot 8 augustus, dagelijks van 10 tot 16 uur (niet tijdens kerkelijke diensten).

Cesar David

Gebruikte afkortingen:

afd. = afdeling   bn = bataljon   bw = burgerwacht   co = compagnie   inf. = infanterie   korp. = korporaal   sgt maj = sergeant majoor

Familienaam   Voornaam   Geboorteplaats   -datum   Beroep   Vader: naam & beroep   Moeder   Lot   Eenheid

1819 Certificaet

Corthals   Pierre   Wachtebeke   02.07.1800   daghuurman   Laurent, daghuurman   Sophie Van Doosselaere   6   17e afd. inf.

1820 en 1821: geen documenten

1822 Certificaet

Van de Calseyde   Theodoor   Wachtebeke   09.11.1803   Emmanuel   Marie Catharina Gysel   31   vrijgesteld

Familienaam   Voornaam   Geboorteplaats   -datum   Vader   Moeder   Eenheid

1823 Congé définitif (Werd verleend omdat de betrokkenen de leeftijd van 31 jaar bereikt hadden.)

Deblock   Sévère   Oostburg/Zeeland   13.04.1804   Jean   Jacqueline Vandebroeck   bw, korp., 2e bn 6e co
Sévère Deblock deed de campagnes mee van 1831, 32 en 33 in Oost- en West-Vlaanderen. Dit waren de beginjaren van het nieuwe koninkrijk België. Uit de campagnes blijkt dat de nieuwe staat zich nog niet heel zeker voelde. In 1835, jaar waarin dit Congé Définitif geschreven werd, waren de grenzen tussen Nederland en België nog niet definitief vastgelegd. België eiste toen Zeeuws-Vlaanderen, het huidige Nederlands-Limburg en het huidige Groothertogdom Luxemburg op. Vandaar dat de in Oostburg geboren Deblock dienst deed in de burgerwacht van Oost-Vlaanderen

De Mey   Louis François   Wachtebeke   30.10.1804   Livin   Anne Byuval   bw, sgt., 2e bn, 6e co

Louis François De Mey deed de campagnes mee van 1831, 32 en 33 in Oost- en West-Vlaanderen. Dit waren de beginjaren van het nieuwe koninkrijk België.

Uit de campagnes blijkt dat de nieuwe staat zich nog niet heel zeker voelde.

De Neve*   Paul   Wachtebeke   09.11.1804   Jean François   Angeline Vereecke   bw, 2e bn, 6e co

Deed de campagnes mee van 1831, 32 en 33 in beide Vlaanderen.

Janssens*   Pierre   Wachtebeke   09.03.1804   Nicolas   Marie Persyn   bw, 2e bn, 6e co

Deed de campagnes mee van 1831, 32 en 33 in beide Vlaanderen.

*   Zie attesten 1825.

Familienaam   Voornaam   Geboorteplaats   -datum   Vader   Moeder   Eenheid

Marquenie   Jacques François   Wachtebeke   08.10.1804   Jean François   Jeanne Vandepompel   bw, 2e bn, 6e co

Deed de campagnes mee van 1831, 32 en 33 in beide Vlaanderen. Vandepompel is klaarblijkelijk een verschrijving van Vandesompel.

Spiessens   Livin   Wachtebeke   18.09.1804   Jean   Marie Hesters   bw, 2e bn, 6e co

Deed de campagnes mee van 1831, 32 en 33 in beide Vlaanderen.

Steyaert*	Joseph	Wachtebeke	17.11.1804	Christoffel	Josine Van Haerde	bw, 2e bn, 6e co
<i>Deed de campagnes mee van 1831, 32 en 33 in Oost-Vlaanderen.</i>						
Temmerman	Pierre	Winkel	25.10.1804	Jacques	Livine Demeulenaere	bw, 2e bn, 6e co
<i>Deed de campagnes mee van 1831, 32 en 33 in beide Vlaanderen.</i>						
Van Megroot	Emanuel	Wachtebeke	19.08.1804	André	Marie Martens	bw, 2e bn, 4e co
<i>Deed de campagnes mee van 1831, 32 en 33 in beide Vlaanderen</i>						
Verplancke*	Jean Baptiste	Wachtebeke	23.01.1804	Constandtin (sic)	Anne Van Pottelberghe	bw, sgt.maj., 2e bn, 3e co
<i>Deed de campagnes mee van 1831, 32 en 33 in beide Vlaanderen.</i>						

* Zie attesten 1825.

1824: geen documenten

<u>Familienaam</u>	<u>Voornaam</u>	<u>Woonplaats</u>	<u>Vader</u>	<u>Moeder</u>	<u>Getuigen</u>	<u>Reden</u>
--------------------	-----------------	-------------------	--------------	---------------	-----------------	--------------

1825 Attest

Janssens*	Petrus	Wachtebeke	Nicolaes (†)	Adriana Maria Persyn spinster	Augustinus Depauw, stoeldraaier Johannes Baptista De Bert, gareelmaker Jacobus Van de Calseyde, herbergier	enig kind
-----------	--------	------------	--------------	----------------------------------	--	-----------

Dit is zonder twijfel de Pierre Janssens van 1823.

Tollens	Pieter	Wachtebeke	Pieter Franciscus (†)	Jacoba van Bastelaere spinster	Judocus De Caluwe, landbouwer Josephus Bernardus Vandevoorde, landb. Paulus De Keyser, landbouwer	kostwinner
---------	--------	------------	-----------------------	-----------------------------------	---	------------

<u>Familienaam</u>	<u>Voornaam</u>	<u>Familienaam</u>	<u>Voornaam</u>	<u>Woonplaats</u>	<u>Voornaam</u>	<u>Geboorte-</u>	<u>Beroep</u>
<u>Vader</u>	<u>Vader</u>	<u>Moeder</u>	<u>Moeder</u>		<u>Zonen</u>	<u>datum</u>	

De Neve*	Johannes Franciscus dagloner	Vereecken	Angelina dagloner	Wachtebeke	Pieter Francies Dominicus Johannes Paulus Andreas	29.09.1799 29.11.1804 25.08.1811 29.09.1815	4e afd. inf. dagloner zonder zonder
----------	---------------------------------	-----------	----------------------	------------	--	--	--

Dit moet de Paul De Neve zijn van de lichting 1823. De ouders zijn dezelfde. Er is echter een moeilijkheid. In 1823 spreekt men van Paul De Neve geboren op 09.11.1804. Hier is echter sprake van Dominicus en die is geboren op 29.11.1804. De enige Paul is Johannes Paulus die geboren is op 25.08.1811. Het attest vermeldt dat Dominicus een oudere broer heeft, Pieter Francies die zijn legerdienst doet bij de 4e infanterie. De inlijving in het leger gebeurde op 19-jarige leeftijd. De enige die voor de lichting 1823 in aanmerking komt is dus Dominicus, geboren in 1804. Johannes Paulus behoort tot de lichting van 1830. Indien het hier toch om Dominicus gaat, betekent dat dat een oudere broer in legerdienst geen vrijstelling gaf.

Hesters	Emmanuel landbouwer	Gysel	Bernardina landbouwer	Wachtebeke	Lodewyk	13.03.1801	3e afd. inf. 3e bn, 6e co landbouwer zonder zonder dagloner 3e afd. inf. 1e bn, 6e co dienstknecht zonder wever 3e a fd. inf. 3e bn, 6e co wever
Steyaert*	Christoffel († Wacht.03.03.1806)	van Aerde	Johanna spinster	Wachtebeke	Pieter	23.03.1801	
Devos (tweede echtgenoot)	Pieter Johannes (†09.11.1818)	idem	idem		Josephus Petrus Karel Lodewyk	17.11.1804 13.02.1815 02.09.1816	
Verplancke*	Constantinus dagloner	van Pottelberghe	Anna dagloner	Wachtebeke	Amandus Dominicus Johannes Baptista	29.08.1795 14.05.1801 22.02.1804	

Ook hier geen overeenstemming van geboortedatum. De voornaam van de vader is hier wel juist geschreven.

1826: geen documenten

<u>Familienaam</u>	<u>Voornaam</u>	<u>Geboorteplaats</u>	<u>-datum</u>	<u>Beroep</u>	<u>Vader: naam & beroep</u>	<u>Lot</u>	<u>Eenheid</u>
1827 Certificaet							
Gysel	Karel Lodewyk	Wachtebeke	04.12.1808	dienstknecht	Maria Johanna Van Zele Dagloner	12	vrijgesteld

1828 Certificaet

Van de Calseyde	Karel	Wachtebeke	03.08.1809		Jacobus Monica De Letter	19	vrijgekocht
-----------------	-------	------------	------------	--	-----------------------------	----	-------------

"... het Nummer 19, en dat dit Nummer hem tot den dienst verplicht hebbende, hij daer aen heeft voldaan door het in dienst stellen van eenen remplantant (sic), ingelijfd bij de voornalige 17de afdeling infanterie, en, in 1834, in zijne hardstede (sic) overleden.

1829 Certificaet

Misseghers	Alexander	Wachtebeke	24.10.1810		Catharina Jacoba Hesters	23	vrijgesteld
Poppe	Charles Louis	Wachtebeke	08.05.1810		Marie De Wilde	34	vrijgesteld

In 1830, jaar waarin België onafhankelijk werd, zijn blijkbaar geen miliciens meer opgeroepen voor het Koninkrijk der Nederlanden.

WACHTEBEKE EN SINT-KRUIS-WINKEL IN DE SINT-LAURENSKLOK

Voor veel van onze lezers zal de Sint-Laurensklok, het orgaan van de oudleerlingenbond van het Sint-Laurensinstituut te Zelzate, niet onbekend zijn. Althans niet deze nummers die enkele decennia geleden verschenen zijn, gedurende de periode die we gemakshalve "de periode van broeder Leopold" zullen noemen. Want het is Br. Leopold die de faam van de Klok gevestigd heeft, door zijn talrijke heemkundige artikels die hij erin publiceerde. Wat niet betekent dat hij de enige auteur was. Genoemde periode bestrijkt de jaargangen 38 tot en met 60, t.t.z. vanaf 1959 tot 1988, toen het laatste artikel van zijn hand verscheen. Een brand in de drukkerij, waarbij de kopij voor een groot deel verloren ging en - niet in het minst - ouderdomskwalen dwongen Br. Leopold toen zijn activiteiten te staken.

Al deze jaargangen - en zelfs nog oudere - zijn terug te vinden in ons documentatiecentrum en zijn daar ook ter inzage. Genoemde periode werd ook geïnventariseerd. Bij het opmaken van deze inventaris hebben we ons wel beperkt tot de artikels die voor heemkundigen van belang konden zijn. Alhoewel: het is moeilijk hierin een grens te trekken. Heemkunde is als een huis met vele kamers: iedereen vindt er wel iets naar zijn

gading, maar wat voor de ene interessant is, is het daarom niet voor een ander. Een doorsnee - zeg maar - Zelzatenaar zal nog in andere artikels geïnteresseerd zijn dan een Wachtebekenaar en vice-versa. Zodat we tenslotte vrijwel alles opgenomen hebben, met als resultaat een inventaris van meer dan 670 artikels. Op zichzelf reeds een groot aantal, wat niet wegneemt dat wie geïnteresseerd is in de evolutie van - bijvoorbeeld - voetbalclub SLV of in Silaba toch elders zal moeten te rade gaan...

Van deze 670 artikels zijn er ook diverse die betrekking hebben op Wachtebeke of Sint-Kruis-Winkel. Aangezien wij aannemen dat onze leden hierin het meest geïnteresseerd zijn hebben we het nuttig geoordeeld deze titels in ons tijdschrift te publiceren. Het is vanzelfsprekend niet doenlijk de volledige gedetailleerde inventaris op te nemen. Hij is wel ter inzage in ons documentatiecentrum. Wie een kopie wil bekomen van één of meerdere van de artikels kan dit steeds aan het bestuur aanvragen. Voor een gunstprijstje wordt u op uw wenken bediend. Inzage ter plaatse is eventueel ook mogelijk: voor belangstellenden is het documentatiecentrum elke eerste zondag van de maand geopend.

Auteur	Titel	Jaar	Jg.	Nr.
Br. Wifredus	De aanbidding van de herders (J. Paelinck)	1965/66	38	3
?	Overdracht gemeentelijke jongensschool aan Sint-Laurens	1966/67	39	1
Audenaert R.	Enkele grepen uit het verleden van Sint-Kruis-Winkel	1967/68	40	2
Br. Leopold	The blue Devils, in een heilig experiment	1967/68	40	2
Br. Leopold	Franky Christian	1967/68	40	3
Nokin Max	Sidmar. Een daad van geloof in de staalnijverheid	1967/68	40	4
Br. Leopold	God riep en Eric antwoordde	1968/69	41	1
Br. Leopold	Sint-Franciscuspolder (1916-1969)	1968/69	41	2
Br. Leopold	14 Januari 1940 - Ijsdrama op de Moervaart	1968/69	41	3
Br. Leopold	Het provinciaal domein Puyenbroeck	1968/69	41	4
Br. Leopold	In memoriam: Gilbert Bundervoet (1930-1945)	1968/69	41	4
V. Kenhove E.	Het provinciaal domein Puibroeck	1969/70	42	1
Br. Leopold	Privaat Landbouwmuseum: De Marquette	1970/71	43	1
Br. Leopold	De Langelede	1970/71	43	1
Br. Leopold	Het kasteel Mechelynck op Terdonk	1970/71	43	3
Br. Leopold	Usines Paul Madou - Wachtebeke	1970/71	43	3
Audenaert R.	Dr. Jules Persyn	1972/73	45	3
Pauwels O.	Het landbouwbedrijf volgens de twintigpenning-kohieren	1973/74	46	1
Willems Mark	K.S.A. 50 jaar	1973/74	46	2
Br. Leopold	In memoriam Lucien Van Assel (1957-1973)	1973/74	46	3
Audenaert R.	In memoriam E. H. Karel Camerman	1973/74	46	3
Br. Leopold	In memoriam: Arthur Buysse (1960-1974)	1974/75	47	1
Geereinckx H.	Godshuis De Mey	1974/75	47	1
Br. Leopold	Mandenmaker Ernest Van Kerckhove	1974/75	47	2
Br. Leopold	Rostijne	1975/76	48	2
Br. Leopold	Rijksweg 617 (N49)	1975/76	48	3
Br. Leopold	Duiker Gustaaf Cools	1975/76	48	3
Dhaese Johan	Bekijk het Provinciaal Domein eens anders	1976/77	49	4
Audenaert R.	De Wachtebeekse dienstweigeraar Berten Fermont	1977/78	50	3
Br. Leopold	Meester Evarist De Mol	1978/79	51	1

Van Bocxstaele J. Wachtebeke in de tijd van de ontginningen & De Smet E.		1978/79	51	4
Servais Marc	Het wapenschild van Wachtebeke	1978/79	51	4
Br. Leopold	Maurice Vermoet: Broeder Paulus f.c.	1979/80	52	2
Br. Leopold	Ivo Van Damme: Broeder Maurus f.c.	1979/80	52	2
Br. Leopold	Van Eenaeme Cyriel: Broeder Felix f.c.	1979/80	52	2
Br. Leopold	Adieu, Usines Pol Madou	1980/81	53	1
Pauwels J.	Koninklijke Fanfare Sint-Cecilia	1980/81	53	1
Br. Leopold	Zuster Erna	1980/81	53	2
Br. Leopold	Cafeetje Steefke Sette (foto)	1980/81	53	2
Br. Leopold	Het Engels kanaal in de St.-Elooipolder	1980/81	53	3
Br. Leopold	Jaak Janssenstraat	1980/81	53	3
?	Muziekvereniging Concordia Overslag	1980/81	53	4
Br. Leopold	25 jaar in het onderwijs: Jean Bracke	1981/82	54	1
Br. Leopold	Spionage in de Eerste Wereldoorlog: Gustaaf Marquenie	1981/82	54	1
Br. Leopold	Familiefeest Chalmet	1981/82	54	1
Br. Leopold	Pastoor Roger Spanhove	1981/82	54	1
?	- Molens te Wachtebeke (foto's)	1981/82	54	3
Br. Leopold	Georges De Baets (1919-1944)	1981/82	54	4
Br. Leopold	De Blaarstraat	1982/83	55	1
Br. Leopold	Broeder Gabriël	1982/83	55	1
Br. Leopold	Balletgroep "Koningin Fabiola"	1983/84	56	1
Bultinck Fr.	Bejaardentehuis Moervaartheem	1983/84	56	3
Br. Leopold	Broeder Edmond Vandamme	1984/85	57	2
?	Gaston De Meyer	1985/86	58	3
?	Triathleet Marnix Cocquyt	1985/86	58	4
E.H. Strobbe	Kloosterschool Overslag	1986/87	59	1
Br. Leopold	Het Axelsvaardeken	1987/88	60	2
De Wispelaere J.	Op pensioenstelling dhr. Maurits De Winter	1987/88	60	3
Chalmet Leon	Gustaaf Cools, een legende op zichzelf als duiker	1987/88	60	3

Luc. De Maesschalck

MET DE HEEMKUNDIGE KRING NAAR BRUSSEL

Wanneer? Zaterdag 1 september 2001.

Samenkomen? Om 7.45 uur aan het lokaal, Godshuisstraat 13.

Hoe verder? Naar het station Lokeren, met de wagens van de goedwillenden.

Vertrek daar: in groep om 8.46 uur.

Aankomst te Brussel om 9.36 uur.

Wij bezoeken: van 10 tot 11.30 uur de ondergrondse site Keizer Karel onder de Kunstberg.

's Middags eten wij samen in restaurant van 12 tot 14 uur.

Van 14.30 tot 16.30 uur gaan wij op stap: Brussel bovengronds.

Wij komen terug samen in het Centraal Station om 18.00 uur, om de terugreis naar Lokeren aan te vatten om 18.25 uur. Daar komen wij aan om 19.20 uur.

* Deelnemeprijs (trein, gids, toegangsprijzen, eventueel restaurant inbegrepen): 1.100 BEF.

* Inschrijven en betaling: vóór 5 augustus 2001 bij de voorzitter Cesar David - of bij één van de bestuursleden.

EVEN NOTEREN...

Onze lezers hebben wel een zeer opmerkelijke geest. Ze maakten ons attent op enkele onvolkomenheden in ons succesvol jaarboek 2000 - nr. 33. Wij laten hier graag hun opmerkingen volgen, want... de volmaaktheid is niet van deze wereld !

Blz. 73: lees in de dertiende alinea niet: "Deze waterloop had een diepte van 15 voet", maar wel: 1,5 voet.

Blz. 169: 7ber = september (Latijn septem + ber)

9ber = november (Latijn novem + ber)

8ber = oktober (Latijn octo + ber)

Inderdaad is deze wijze van afkorten vandaag de dag niet meer zo gangbaar, maar vroeger werd die veel gebruikt. Zo schreef men ook 10ber = December (Latijn decem + ber)

Blz. 186 - Foto 77: Om alle misverstanden te vermijden: de J.F. Kennedylaan doorsnijdt wel degelijk de Smishoekstraat.

Blz. 196 - Nawoord: Sommige lezers zijn blijkbaar niet zeer verheugd bij het lezen van de laatste alinea. Laten wij erop wijzen dat het hier gaat om de mening van de auteur. Evenmin als ons bestuur heeft hij zekerheid omtrent de toekomst. Hij drukt alleen zijn bezorgheid uit, INDIEN het ooit zo ver zou komen dat... enzovoort!

Blz. 204: Grove flater van de corrector (AC!): eigenlijk weten we ook wel dat het ILLUSTRATIES moet zijn!

Guy Trangez

WACHTEBEKE - OVERSLAG

Bij welke gelegenheid werd deze foto gemaakt? Wie helpt ons aan de namen van deze jonge dames, die pastoor ????? omringen?

(GT)

Sommige lezers vragen mij soms: is de voorraad nu helemaal uitgeput, na de enkele afleveringen die (al veel) vroeger verschenen zijn?

Neen, de massa dialectwoorden en uitdrukkingen heb ik nog lang niet allemaal kunnen noteren, en dat zal waarschijnlijk wel nooit mogelijk zijn. Van diverse zijden worden mij nog aanvullingen toegespeeld, en zelf ontdek ik er ook nu en dan nog wel eentje. Maar voor de zoveelste keer wil ik erop wijzen dat hier nooit beweerd wordt dat de aangehaalde woorden uitsluitend in Wachtebeke te horen zijn; wij constateren alleen dat

ze óók bij ons gebruikt worden.

We doen dus naarstig verder. En misschien kunnen we er later ook eens over nadenken om het geheel in een brochure uit te geven. De vraag daarnaar kan wel niet algemeen genoemd worden, maar ze bestaat!

Veel leesplezier verder. Zoals reeds vroeger gezegd, hou ik mij altijd aanbevolen voor suggesties en/of correcties.

Wies Creve
juni 2001

* * *

- S voute (= opkamer, kamer(tje) boven de kelder, men moest er komen via een kort trapje)
 A liggen zuilen (= soezen, wegdutten, maar niet helemaal vast slapen dus)
 W broazelen (= geluidnabootsend; veelal van kleine kinderen gezegd die eigenlijk nog niet kunnen praten, maar toch willen communiceren, vaak met blaasjes op de lippen)
 A langsomme (= lang van vorm)
 S koepleite (is geen algemeen Nederlands, maar toch wel door iedereen gekend!)
 A wa bij (= een curieuze omschrijving voor toespits bij de boterham)
 A gelijk nen uil op nen kluit (= domweg, verbaasd, niet begrijpend reageren)
 S tsjeven (= de aloude benaming voor leden van de katholieke partij; hoewel als uitdrukking wijd bekend, wordt het woord toch niet in alle streken gebruikt. In bepaalde gemeenten spreekt men van "kadodders" of "kalotten")
 S tsjonke (= over het algemeen klomp aarde met gras, een uitgestoken graszode dus)
 A pertan (= nochtans; duidelijk een verbastering van het Franse "pourtant")
 S sneukel (gewoonlijk: "kleine sneukel"; hiermee wordt een jong kind bedoeld, vooral als het een sloeber is)
 A mee den bloaj schiete den goaj (= door te bluffen kan je vaak de hoofdvogel afschieten, dus je doel bereiken)
 S wieters (= eigenaardige uitdrukking waarmee men (veel) geldbedoelt: "iemand mee veel wieters", een gegoed man)
 S boombos ("oo" als in "boonen" = nogal evident een bos met bomen, zou men zo denken; het woord komt niet voor in het algemeen Nederlands; er wordt eigenlijk een praktisch symmetrische aanplanting van jonge boompjes mee bedoeld, die eenmaal volgroeid voor de houthandel bestemd zijn)
 S zei[j]ken (= een zeer licht doorschijnend velletje papier)
 S poerken (= knallend explosiefje voor speelgoedpistolen; bij uitbreiding soms ook wel gezegd voor "echte" kogels)
 A zoe'k - wille'k - keune'k (= zou ik wel, wil ik wel, kan ik het wel? Hiermee bedoelt men iemand die lang treuzelt voor hij aan een werk begint, of daartoe helemaal geen lust heeft)
 W erreteren (= ermee ophouden; weerom een duidelijke verbastering van het Franse "arrêter")
 A 'n vieze gepse (= een nors gezicht)
 W biefelen (= haastig eten, veel eten)
 S lutte (= onverzorgd, niet al te snigger vrouwmens)
 S wiepelpird (= hobbelpaard)
 S karootjespapier (= geruit papier; weerom de vroegere invloed van het Frans: "carreau")
 A zijne pap koelen (= tevreden zijn met iets, maar gewoonlijk gebruikt in negatieve zin: "moet ij daarmee zijne pap koelen?")
 S tieke (= vrouw met onaangenaam karakter)
 S petsakker (hiermee duidt men een willekeurig iemand aan; gewoonlijk met een pejoratieve bedoeling: "ze probeerden em nog tegen te ouen, moar petsakker woas ol weg!")
 A zijnen duvel es verre dood ("oo" zoals in "boonen" = hij brengt niet meer het animo op dat hij vroeger aan de dag legde)
 S sukkelteste (= beklagenswaardige vrouw)
 A dadde es den board (= dat is zéér goed; hiermee kunnen evenzo goed spijzen, als werktuigen of andere gebruiksvoorwerpen als voortreffelijk beschreven worden)
 W oarzakken (= bedriegen, bij het spel vooral; en dus is een "oarak(ke) iemand die het niet fair speelt)
 S beite (= geit; ook soms: een nogal simpele vrouw)
 A op marotte goan (= op stap gaan; nogal pejoratief: het Franse "maraud" [stroper] en "marauder" [op strooptocht gaan] zit er duidelijk voor iets tussen)
 A baffen uitsteken (= stommiten doen; zou ook hier het Franse "gaffer" [een blunder begaan] invloed gehad hebben?)

- A weten waar de stekskes stoan (= goed op de hoogte zijn)
- S kallepoepe (= met de volle hand draait men het hoofdhaar van een kind tot een knot samen, en geeft er dan met de andere hand een lichte slag op; dit wordt soms gedaan als een nietgemeende, lichte straf: "om te lachen!")
- A tsietsen (= een heel klein beetje, een heel klein stukje)
- S sikkeneur (= verbastering van het Frans "chicaneur", een vitter dus)
- S pottekarie (= al wat men als keukengerei in huis heeft)
- S bakuus (= verbastering van "bakhuis", waarmee hier oneerbiedig de mond bedoeld wordt; slechts gebruikt in zeer ongekuiste taal)
- A op iemand zijnen teen zitten ("ee" zoals in "beenen" = voor iemand te veel zijn, eigenlijk ongewenst zijn)
- A de groote jan uithangen (= zich veel gewichtiger, rijker, verstandiger... voordoen dan men is)
- A gelijk nen schelen oane en nen manken reiere (= zoals een schele haan en een kreupele [konijnen]rammelaar: een totaalscheve en "manke" situatie dus)
- S tuite (= dwaze vrouw)
- A wreed ("ee" als is "beenen": in Wachtebeke gebruikt om bij quasi alles het Nederlandse "zeer" te vervangen: "wreed groot", "wreed schoone", "wreed kleine", "wreed koud"...)
- A ten uitwoartkomende (= bij het begin van de lente)
- S kallebout (= rietstengel met bruin worstvormig uiteinde)
- A jan in de zak (= gerezen deeg, vermengd met rozijnen, die in een zak gestopt wordt en zo in water gekookt)
- S kneutels (= meelballen, in water gekookt: knoedels)
- S levoart (= levaard, verse haring)
- S mirloan (= merel)
- A appreinse (in de uitdrukking "doar es geen appreinse van" =daarvan kan geen sprake zijn; het Franse "apparence" [schijn] ligt hier weer aan de basis)
- A levende lotter (= wiebelende substantie)
- S einink (= gewoon [om]heining)
- S groeze (= loof van planten, bijzonder van aardappelen)
- S panneschijter (= duif)
- S flurte (= waardeloos object, overschotje, afgescheurde lap en dergelijke dingen meer)
- S frienzekes (= franjes - aan de boord van vloerkleden, aan gordijnen, zomen van klederen, enz.)
- W afftseren (= "avanceren", vorderen, voortgang maken)
- A da goa veuruit lijk boonen knoopen (= dat gaat maar zeer traag vooruit)
- S puipe (= pijp)
- A zijn puipe uitkloppen (= ongekuiste taal om aan te duiden dat men het toilet moet gebruiken)
- A doef (= drukkend warm, vochtig heet weer)
- S trotters (= darmen)
- W brisselen (= knutselen, iets samenstellen op eerder amateuristische wijze; iemand die zo iets doet is dus een "brisselir")
- W voanzen [ook wel: foanzen] (= vunzen, smeulen dus)
- W kavetten (= van een kافت voorzien; het Franse woord "couverture" is hier verantwoordelijk)
- A verbassedeerd (= verbastering van "verbasterd"!)
- S zulle (= deurdrempel)
- S schreepmes (= scherp "schraapmes"; gewoonlijk gebruikt in de uitdrukking: "zoo maoger als 'n schreepmes")
- S kletsekop (= kaalhoofdig iemand)
- S 't uizeken (= het huisje: op het erf vrijstaand toilet)
- A effenop (= direct, onmiddellijk daarna)
- A klootvis ("oo" als in "boonen" = niet helemaal aangewezen, aanduiding dat men gefopt is)
- W moezelen (= fijn pletten)
- W vermaoken (= herstellen)
- W spleiten (= splijten)
- S wekskes (= soort koeken, aard sandwiches, die nu nergens meer te vinden zijn)
- A kattepierig (= nerveus, ongeduldig)
- A opkort maoken (= stilaan zich voorbereiden om te vertrekken)
- S lene (= scharnier, van deuren, ramen...)
- S teste (= platte keukenschotel)
- S flumpe (= totale mislukking, misbaksel)

EEN FIGUUR: CARLOS NEYT

Velen onder ons kennen Carlos, en bijna vanzelfsprekend, want je ziet ze altijd samen, zijn Yvonne. Het echtpaar zijn beiden fervente leden van onze Heemkundige Kring. Maar wie zou denken dat dit - naast Yvonne - de enige passie van Carlos zou zijn heeft het mis voor. Dat zal blijken uit de volgende korte schets van onze "Wachtebeekse" figuur.

"Wachtebeeks"... Carlos is eigenlijk een Gentenaar, die werd geboren in... Londen, op 6 november 1920. Wegens de onstabiele toestand bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog waren zijn ouders naar Engeland uitgeweken. Zijn vader, een advocaat, zag het hier niet zitten met een vrouw die een tweede kind verwachtte bij het uitbreken van die oorlog op 4 augustus 1914. In dat jaar - en eveneens op 6 november - werd de oudere broer van Carlos geboren.

Toen Carlos bijna zes jaar oud was, kwam het gezin weer naar Gent. Hij liep daar school in het Decroly-instituut, nadien volgde hij vier jaar cursus aan de Stedelijke Academie en deed later verder in de ebenisterie.

Eens zover, moest Carlos ambulancier gaan spelen - het was nu de Tweede Wereldoorlog die een streep door zijn levensloop trok. Na de oorlog was zijn vader vermist, en om voor zijn moeder te zorgen ging Carlos aan de slag, eerst bij een bedrijf dat bureaumeubelen vervaardigde, daarna begon hij stijlmeubelen uit te werken.

Met het oog op zijn vakkennis werd hij later nog bij Vynckier aangeworven, waar hij zelfs verantwoordelijk werd gesteld voor verzending en aankoop.

Op zijn 54ste onderging Carlos zijn eerste heupoperatie. In een periode van enorme economische recessie was dat een voldoende reden om met ziekteverlof te vertrekken: bij Vynckier werden toen trouwens méér dan duizend personeelsleden afgedankt.

Ondertussen was Carlos in 1948 getrouwd. Uit zijn eerste huwelijk had hij een zoon en een dochter, die er later voor zorgden dat Carlos nu vijf kleinkinderen heeft.

Zijn tweede huwelijk met Yvonne De Bruycker vond plaats in 1961. Yvonne werd geboren te Sint-Kruis-Winkel, maar groeide op in Gent.

In 1972 kwam het echtpaar naar Wachtebeke, waar zij zich definitief vestigden in de Achterhoek nummer 10, vanaf 1976.

Dat is nu 25 jaar geleden, reden te over om even bij deze actieve "zilveren Wachtebekenaren" stil te staan.

Carlos is, met de nooit aflatende steun van Yvonne, eerste en stichtend voorzitter geweest van de Gemeentelijke Seniorenclub, die hij elf jaar geleid heeft. Hij - en zij - waren niet uitsluitend voor het voetlicht op het podium te zien. Alle leden van de Seniorenclub (en we tellen er heel wat onder de leden van de Heemkundige Kring) weten welke berg werk er achter de schermen moest verzet worden. Het aantal activiteiten van de club nam steeds in aantal toe, de sfeer onder de leden werd er steeds beter op.

Zoals gezegd, na elf jaar - hij werd tachtig in het jaar 2000! - liet Carlos de teugels van het voorzitterschap aan anderen over. Hij blijft actief in de club, en draagt nu met fierheid de weidse titel van ere-voorzitter.

Maar wie denkt dat het rusteloze koppel het daarbij laat, slaat de bal weerom mis. Ze komen tijd te kort om te lezen, te reizen, meubels te repareren of antiek op te kuisen, en om hun groot erf te onderhouden.

Maar om - wat de Heemkundige Kring betreft - het beste voor het laatste te houden: Carlos heeft niet voor niets in zijn jeugd de Academie gevolgd. Hij is een verwoed tekenaar. We nodigen alle leden uit om, elke eerste zondag van de maand, in onze praatherberg "Den Dhust" even te komen kijken naar de tekening die Carlos maakte van het oude Rusthuis "De Mey", waar onze lokalen nu gevestigd zijn. Wij kregen ze van hem cadeau! Dank u, Carlos en Yvonne!

(Met dank aan de leiding van de Gemeentelijke Seniorenclub voor de informatie).

Wies Creve

OPSPORING VERZOCHT

Wij weten dat deze foto een klasje van Wachtebeke-Overslag voorstelt. Welk jaar? Wie herkent zichzelf of een klasgenootje? Hoe heette de zuster?

Elke informatie is zeer welkom. We rekenen op u!

(GT)

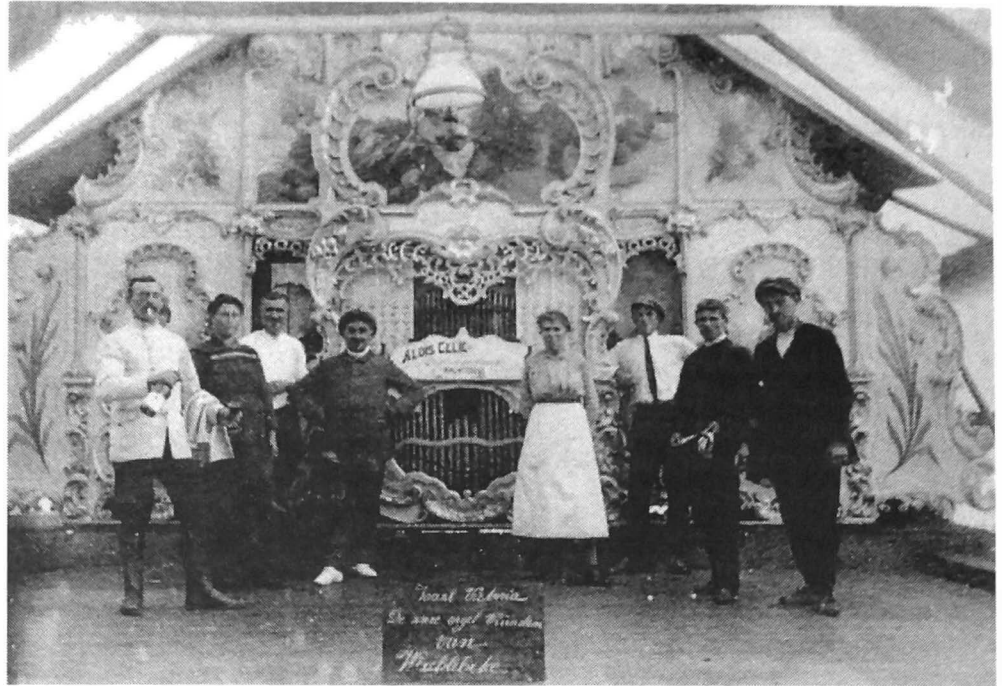
WACHTEBEKE

We houden eraan deze mooie foto voor te stellen!

“Zaal Victoria”! Een unieke publicitaire foto van Aloïs Celie, Orgel- en Tentverhuurder !

Wie herkent nog de andere personen die poseren samen met Aloïs Celie en zijn echtgenote Felicita De Caluwé (Lista Sette!)

(GT)

Aansluitend op onze reis naar Brussel kreeg ik een tekst in handen over de taverne waar wij het middagmaal zullen gebruiken.

« De skieven architect » eens het krachtigste scheldwoord van een marollien, werd naar het hoofd van de stadsarchitect Joseph Poelaert geslingerd. Het was een soort vervloeking uitgesproken door de duizenden mensen die uit hun huizen verdreven werden, want om zijn Justitiepaleis op de Galgenberg te bouwen liet Joseph Poelaert niet minder dan 1.000 huisjes onteigenen. Dit ging niet met zachte hand. De uitgedreven mensen wisten niet waarheen. De dompelaars van Marollen werden bijgevolg met geweld door de gendarmerie verdreven. Een haar-kapper pleegde zelfs liever zelfmoord dan zijn huisje te verlaten. In 1866 werd met de bouw van de mastodont begonnen. Architecturaal werd het justitiepaleis een mengelmoes van stijlen, gaande van de Egyptische tot de classicistische stijl. Het was destijds het grootste gebouw van Europa (4000 m², méér dan de Sint-Pieters basiliek te Rome). Het bevat 27 gerechtszalen en 245 andere vertrekken. De koepel is nu 105 m. hoog; in het oorspronkelijk plan had hij een piramidevorm. De hal is zo groot dat er in 1905 ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van België, een banket aangeboden werd aan alle toenmalige Belgische burgemeesters. Het gebouw, klaar in 1883, verplettert sedertdien met zijn massa de Brusselse Marollenwijk. Joseph Poelaert heeft de inwijding ervan niet meer beleefd; hij was in 1879 volledig krankzinnig geworden. Volgens de legenden werd dit hem aangedaan door een heks uit de Marollen. Zij was een « steekes », had één van de zeldzame foto's van Joseph Poelaert weten te bemachtigen en iedere avond stak zij haar betoverde speldjes in de kop van deze vervloekte « architect ». De restauratie van het Justitiepaleis, nodig na beschadiging tijdens wereldoorlog II, gebeurde in de jaren '80, om het honderdjarig overlijden van de stadsarchitect te vieren, en kostte meer dan 1 miljard frank. Andere werken van Joseph Poelaert te Brussel zijn o.a.: de Fontein op het Rouppeplein (1848), de Congresskolom en de beide herenhuizen langs de zijkanten (1850) Voor deze werken werd hij bijgestaan door zijn collega C.A. Fraikin. In 1850 bouwde hij samen met Wynand Janssens de Sint-Katelijnekerk. Na de brand, die in 1855 de Muntshouwborg teisterde, herbouwde hij deze zoals wij hem tot voor 1986 kenden. Tenslotte, in 1863, bouwde hij voor de stad Brussel de meest moderne brandweerkazerne op het Vossenplein, gelegen op 200 meter van de Hallepoort, het laatste overblijfsel van de derde stadswal. U zit nu in deze verbouwde kazerne, namelijk in de « Skieven Architect ».

Voor het eetmaal hebt u de keuze tussen de typisch Marolliense « Brusselse Stoemp » of Konijnobil « Grand-Mère » als dessert mag uiteraard een « Brusselse wafel » niet ontbreken, waar ook een koffie bijhoort. U dient uw keuze wel mee te delen bij uw inschrijving.

Cesar DAVID

INHOUDSTAFEL

Woord van de voorzitter	Cesar David	blz. 1
Nieuws van de redactie		blz. 2
Staat van onze bevolking	Eddy Van Acker	blz. 4
Nationale Militie te Wachtebeke	Guy Hoebeke	blz. 5
De Zeeuwse Merklap	Cesar David	blz. 5
Wachtebeke en Sint-Kruis-Winkel in de Sint-Laurensklok	Luc. De Maesschalck	blz. 9
Uitstap naar Brussel		blz. 10
Even noteren...	Guy Trangez	blz. 11
Wachtebeke - Overslag	Guy Trangez	blz. 11
De Wabeekse Toale	Wies Creve	blz. 12
Carlos Neyt	Wies Creve	blz. 14
Opsporing verzocht	Guy Trangez	blz. 15
Wachtebeke	Guy Trangez	blz. 16

Foto verzameling Guy Trangez

De Vierschaar vóór 1937!

h e e m k u n d i g e k r i n g
o u d w a c h t e b e k e

HET BESTUUR VAN ONZE HEEMKUNDIGE KRING 'OUD WACHTEBEKE'

bestaat bij deze editie uit volgende personen:

Cesar David (voorzitter)	Azalealaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 01 62
Guy Hoebeke (vice-voorzitter)	Walderdonk 62	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 05 38
Guy Trangez (schatbewaarder)	Melkerijstraat 42	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 94 51
Luc De Maesschalck (secretaris)	Marcel Herpelinckstraat 28	9042 Sint-Kruis-Winkel Tel. 09 345 07 23
Wies Creve	Axelsvaardeken 13	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 72 27
Yvonne De Maesschalck-De Coene	Rechtstro 10	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 03 62
Marleen De Nys	Meersstraat 96	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 05 18
Lucrèce L'Ecluse	Axelsvaardeken 7	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 91 58
Georgette Nevejans-Stadeus	Stationsstraat 72	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 04 74
Eddy Van Acker	Geraniumlaan 4	9185 Wachtebeke Tel. 09 345 64 04
Hilair Van Rompu	Grote Markt 8/B5	9060 Zelzate Tel. 09 345 00 38

REDACTIE:

Wies Creve - Luc De Maesschalck - Guy Hoebeke - Guy Trangez - Eddy Van Acker
(AC) (LDM) (GH) (GT) (EVA)

RUILDIENST:

Voorzitter Cesar David

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdragen.

Verantwoordelijke uitgever:
Guy TRANGEZ, Melkerijstraat 42, 9185 Wachtebeke, tel. 09 345 94 51

Provincie
Gemeenschap
Centrale Bibliotheek

*"Maak je klaar voor de tocht,
ik hoop dat jullie een voorspoedige reis mogen hebben"*
Tobit 5,17

Waarde Heemvrienden,

Wij hebben inderdaad een voorspoedige reis gehad, naar Brussel op 1 september. Met 41 waren wij om vanuit Lokeren de trein te nemen naar Brussel-Centraal. Best gezellig in een voorbehouden coupé. Goed uitgerust trokken wij dan met ons allen naar het Paleizenplein, waar de gidsen ons opwachtten aan het Museum van de Dynastie. Na kennismaking werden wij in twee groepen gesplitst, één onder leiding van mevrouw Marleen De Waele, lerares en zeer goede stadsgidse en één met de heer Claude Janssens, lid van de geheime politie, voor wie zowel het ondergrondse als het bovengrondse Brussel dus geen geheimen had. Met geschiedenis als hobby, een gedroomde gids. Beter konden wij het dus niet getroffen hebben.

Na een eerste kennismaking en een korte uiteenzetting over de ontstaansgeschiedenis van Brussel, verdwenen wij langs de achterdeur en de koer van het museum in de diepten onder de hoofdstad. Het werd een echte revelatie wat wij te zien en te horen kregen. Als eerste wetenswaardigheid vernamen wij dat het straatniveau rond het jaar 1000 zowat 15 meter lager lag dan nu. Hierdoor konden resten van het oude Brussel opgegraven worden, vrijgemaakt van alle puin dat er in de loop der tijden was gestort en nu terug in alle glorie herrijzen, diep onder het Koningsplein en de Coudenberg.

Uiteraard is een goede gids bij dergelijke bezoeken zowat onontbeerlijk, hoewel gans het traject zeer goed aangeduid is, met allerlei toonkasten met oude voorwerpen en uitleg. Het biedt echter zoveel meerwaarde als de gids vertelt hoe Brussel, oorspronkelijk een "broek" of "moerassig gebied" aan de Zenne uiteindelijk tot hoofdstad werd. Sappig verhaal over de koningen, hertogen en graven in de middeleeuwen, met hun vele minnaressen en bastaardkinderen. Zij hadden kastelen zowat overal in den lande omdat zij met heel hun hebben en houden en een gevolg van vele honderden lakeien door hun rijk trokken en dus overal pleisterplaatsen moesten hebben om er een tijdje te verblijven.

Wij bezochten de overblijfselen van de grote aula waar in 1515 de latere Keizer Karel werd geïnstalleerd, die in 1555, ontgoocheld en geplaagd door jicht, zijn kroon afstond aan zijn zoon Filips. Wij betraden de weg die Isabella, toen landvoogdes van de Nederlanden, speciaal liet aanleggen langs de buitenmuur van het immense paleis, om met de koets dagelijks naar de Sint-Michielskathedraal gevoerd te worden zonder door de smalle straatjes van Brussel te moeten laveren. Een echte "autostrade" toen, want zowat 8 meter breed, in een stad waar de meeste straatjes amper 2 à 3 meter maten. Op sommige plaatsen liggen de "kinderkopjes" van toen er nu nog, zodat men zich een gedacht kan vormen van het minder prettig reizen toen.

Met dit en nog zoveel meer kropen wij na anderhalf uur terug uit de ondergrond om ons met spoed naar het Vossenplein te reppen. Het was toch een heel eind stappen langs het Museum voor Schone Kunsten en het Justitiepaleis, zodat wij wat blij waren dat eindelijk ons restaurant in zicht kwam. Op het Vossenplein was de rommelmarkt in volle gang maar daar hadden wij geen tijd voor want het was stipt 1 uur toen wij aankwamen in "Den Skieven Architek" waar een stevig maal wachtte. De konijnenbil "Grand' Mère" was zeer mals en werd opgediend met gekookte aardappelen en een gebonden saus met pruimen en ajuintjes. De "stoemp" was ook best lekker, een amalgaam van kleine brokjes aardappelen, wortelen en andere groenten, een ferme worst en een grote lap spek. Afgerond met een Brusselse wafel en een kop koffie was iedereen dik tevreden en klaar om het tweede deel, een zwerftocht door de Marollen, aan te vatten.

Ook hier waren de gidsen weer op hun best om bij de vele stops uitleg te geven. Uiteraard bezochten wij ook "Manneken Pis". Er was een grote volkstoeloop want het Manneken werd ingewijd in de geheimen van de Euro. In het bijzijn van de Brusselse burgemeester, harmonieën en broederschappen piste hij voor de gelegenheid Kriek, die kwistig werd rondgedeeld in plasticen bekertjes. Helaas stonden wij te ver naar achter en hadden wij te weinig tijd om ook van dit pittig vocht te proeven. Langs de beroemde "Rue des Bouchers" met haar vele restaurantjes belandden wij tenslotte op de Grote Markt, waar beide groepen elkaar terugvonden. Hier kregen wij nog uitvoerig uitleg over de vele schitterende gebouwen en de talrijke legenden die er over verteld worden.

Van al dit gedraaf hadden wij dorst gekregen. Op de hoek van de Grote Markt vonden wij "De Brouwerij", een heuse brouwerij waar wij tussen de koperen brouwketels van een heerlijke pint gerstenat konden genieten.

Iedereen had toen nog voldoende tijd om de omgeving te verkennen en tot mijn grote opluchting waren allen goed op tijd in het Centraal Station om de terugreis aan te vangen. Te meten naar het getater in de trein waren allen blijkbaar zeer opgetogen over de reis, wat ons aanzet volgend jaar terug een stad te gaan verkennen. Mede aangepord door heel wat medereizigers is dit ook de mening van

de Kringvoorzitter, Cesar David.

NIEUWS VAN DE REDACTIE

- * Het is nu al een traditie geworden: bij ieder tijdschrift hoort een waslijst bedankingen. Wij publiceren die heel graag. Het bewijst dat onze leden zeer geïnteresseerd zijn in wat wij doen, verzamelen, uitzoeken, klasseren en opnieuw naar buiten brengen van getuigenissen uit ons Wachtebeeks verleden. De foto's, boeken en documenten, een groot aantal voorwerpen, die blijven toestromen, hebben niet zozeer waarde op zichzelf, maar verwijzen tenslotte naar de mensen die Wachtebeke vorm hebben gegeven. Ten langen leste is dit het streefdoel van de Heemkundige Kring: geschiedenis levend te maken. Niet: het opbouwen van een rariteitenkabinet. De foto's die we de laatste maanden binnen kregen zijn vaak heel zeldzaam, soms zelfs uniek. Wij kregen ze - zomaar! - van Valère Bundervoet, van Basiel Velleman, van Maurits Migom.
- Een zeer verscheiden gamma aan boeken en documentatie kwam van Roel Gousse, Raoul Casneuf, Johny Boudry en van de Plaatselijke Openbare Bibliotheek.
- Oude en bij wijlen zeldzame voorwerpen danken wij aan Karel Tacq, Tony Lefever, Johan Vergote (via Herman Ravijze), Jean-Marie De Visscher en Gilbert Cocquyt. Wat ikzelf niet wist, maar een sierstuk dat al jaren te pronk staat op onze tapkast, namelijk de koperen tapkraan, is afkomstig uit het vroegere café "De Blauwe Duif" van Omer Marquenie, en werd aan de Kring geschonken door diens dochter Elza - natuurlijk met medeweten van haar echtgenoot Werner Ferket. Hubert Van Kerckhove bezorgde ons een bejaarde "regulateur", een wandklok dus in houten kast - die nota bene nog marcheert ook! Zij was ooit eigendom van ene juffrouw De Sy, al lang overleden, die hem aan het rusthuis naliet. Het past dat wij ook mevrouw Mimi Staelens bedanken, die ons verscheiden materialen cadeau deed, bestemd voor de opsmuk van onze lokalen.
- Aan al deze schenkers, onze welgemeende dank. (AC)
- * Als de expositie "Cafés en Brouwerijen te Wachtebeke", die in juni plaats had in het Cultuurcentrum, een nooit gezien succes kende wat de bezoekers betreft, dan is dat in eerste instantie te danken aan onze penningmeester Guy Trangez, die daarvoor bergen werk verzet heeft. Ook heel wat andere mensen, onder wie we speciaal ons medelid Jacqueline De Laender willen noemen, waren dagen in de weer. Ook menig ander lid van onze Kring heeft zich verdienstelijk gemaakt. Wij zullen hen niet allen kunnen noemen, maar zij verdienen,
- net als Guy en Jacqueline, een eresaluut. (AC)
- * Nogal wat medeleden bezoeken ons heemcafé "Den Dhust". Sommigen echt elke maand, anderen tamelijk geregeld, nog anderen nu en dan, of soms... Laatst zei iemand van hen mij, dat ons bestuurslid Hilair Van Rompu, die daar als "barman" optreedt, "nogal wat werk moest verzetten"... Wij van het bestuur vonden dat al lang zó doodnormaal dat we er nooit aan gedacht hebben Hilair daarvoor een bloemetje toe te gooien. Dat is hiermee hersteld: een zónnebloem, en een hele grote, Hilair! (AC)
- * HET LAATSTE NIEUWS - 17 april 1946 :
"Zeldzaam huwelijk te Wachtebeke. De tweelingbroers, Jan en Gustaaf Clauwaert, traden op 13 april 1946 te Wachtebeke in het huwelijk met de tweelingzusters, Victoire en Elisa De Wilde". [Dit uittreksel werd ons toegestuurd door ons actief medelid Roger De Maertelaere.] Kan iemand ons over deze toch wel uitzonderlijke familiegebeurtenis meer inlichtingen verschaffen? (GT)
- * Bepaalde bedrijven sturen op uw eigen adres omzendbrieven, waarin ze uw familienaam expliciet meerdere keren vermelden, en waarin ze u een boekwerk aanbieden waarin ook uw familienaam zou voorkomen en waarmee u dus uw "geslachtsbeschrijving", of ook wel uw stamboom, zou kunnen samenstellen. Ze kunnen u zelfs uw "persoonlijke wandstamboom" bezorgen. Wat meer is, ook uw "familiewapen" kunnen ze u, duur handgeschilderd op perkament, toesturen. Uiteraard alles tegen forse betaling. Wat mij betreft, ik geloof niet dat mijn voorouders ooit een "familiewapen" hebben gehad!... (AC)
- * Ietsje minder prettig... Het wordt steeds lastiger, in deze dure tijden, om voor dezelfde 350 BEF per jaar en per lid zowel het geïllustreerde jaarboek als daarbij nog drie viermaandelijks tijdschriften te bezorgen. Trouwens, heel wat leden - die ook kunnen rekenen - vroegen ons al hoe we dat eigenlijk voor mekaar kregen. Welnu, het toch wat prettiger nieuws voor onze penningmeester ligt hierin, dat de Belgische Frank volgend jaar niet meer bestaat. En, om "alle redens een plaats te geven" - zoals men zo sappig in Wachtebeke zegt - maken wij het vanaf 2002 zowel gemakkelijker en rond als heilzaam voor de kas: 10 (tien) euro zal toch voor niemand te veel gevraagd zijn? (AC)

STAAT VAN ONZE BEVOLKING

Overlijdens

van 1/06/2001 tot 31/08/2001

Denise Clothilde ROELAND Stationsstraat 167	°Wachtebeke †Gent	03/08/1928 04/06/2001
Weduwe Gilbertus Verhegge		
Jozef Marten MANGELSCHOTS Walderdonk 5 Echtgenoot Irena Maria Pieters	°Olmen †Gent	15/01/1922 09/06/2001
Edmond Petrus INGHELS Godshuisstraat 13 Weduwnaar Suzanne Irma Victoria Celie	°Wachtebeke †Wachtebeke	26/11/1919 10/06/2001
Simone Clémentine Léonie WITTEVRONGEL Meersstraat 31	°Auvélais †Wachtebeke	10/08/1921 15/06/2001
Joseph Albert Joris Raymond Nicolas VAN DE VELDE Godshuisstraat 13 Weduwnaar Cordula Magdalena De Koninck	°St.-Kruis-Winkel †Wachtebeke	21/07/1916 19/06/2001
Anje Anne DALLINGA Meersstraat 35 A00 Echtgenote Gijsbertus Johannes van den Berg	°Rotterdam (NL) †Wachtebeke	27/04/1940 20/06/2001
Albert Eduard VERVAET Dorp 24	°Wachtebeke †Wachtebeke	30/12/1916 21/06/2001
Gabriëlle VAN DE VOORDE Godshuisstraat 13	°St.-Kruis-Winkel †Gent	21/03/1926 24/06/2001
Johan Achiel VERKESTE Spechtstraat 6 Echtgenoot Rita Leonie Eugenia De Clercq	°Zuidzande (NL) †Wachtebeke	24/10/1945 25/06/2001
Juliaan Marcel DE MEY Axelsvaardeken 39 Echtgenoot Rachel Florentine De Mangelaere	°Wachtebeke †Gent	15/05/1924 26/06/2001
André Rosalie VAN NAUW Dorp 88 Echtgenoot Monica Richardine Libert	°Beveren †St.-Niklaas	12/02/1937 28/06/2001
Marie-Thérèse DE WILDE Ramonshoek 62 Echtgenote Raphael De Weggheleire	°Destelbergen †Gent	13/02/1951 12/07/2001
Rachel Eugenia Ludovica DE LETTER Godshuisstraat 13 Weduwe Gerardus Gustavus De Bruyne	°Wachtebeke †Wachtebeke	24/09/1919 14/07/2001

STAAT VAN ONZE BEVOLKING

André Oscar Joseph DEWULF Meersstraat 31 Weduwnaar Simonne Octavie Rachel Van Heddeghem	°Gent †Wachtebeke	08/07/1924 17/07/2001
Suzanna Elisabeth DE CLERCQ Meersstraat 31 Weduwe Marc Maurice Joseph De Wilde	°Zwijnaarde †Wachtebeke	23/10/1915 19/07/2001
Jean Denis Paul Marie Ghislain DE SCHEPPER Stationsstraat 82	°Leuven †Wachtebeke	13/05/1935 27/07/2001
Elza Mathilde VERSCHUEREN Godshuisstraat 13 Weduwe Emiel Joannes Bonne	°Lochristi †Lochristi	21/01/1907 28/07/2001
Margareta Alice GEERAERT Meerstraat 31 Ongehuwd	°Zelzate †Wachtebeke	13/09/1927 30/07/2001
Marc Paul Emiel Maria Ghislenuus VAN CRIEKINGE Rozenlaan 20 Echtgenoot Suzanna Francisca Peeters	°Leuven †Wachtebeke	01/10/1938 02/08/2001
Julienna Germana Margareta VAN VERDEGEM Meersstraat 31 Weduwe Oscar Julius Dekoninck	°Middelburg †Wachtebeke	18/08/1921 06/08/2001
Helena Leona Louisa VANDEVEIRE Dahlialaan 14 Echtgenote Roland Emiel Gentiel De Smet	°Deinze †Wachtebeke	22/09/1937 11/08/2001
Rachel Maria DE SCHRYVER Meersstraat 31 Weduwe Maurits Hendrik Van De Velde	°Lovendegem †Wachtebeke	28/04/1905 12/08/2001
Antoine Marcel Hubert DAELMAN Overslagdijk 30 Weduwnaar Annie Timmerman	°Zaffelare †Wachtebeke	20/02/1937 18/08/2001
Anna Julia DE WINDT Godshuisstraat 13 Weduwe Achille Pots	°Kaprijke †Wachtebeke	20/08/1909 26/08/2001

NATIONALE MILITIE TE WACHTEBEKE (1819-1893) DEEL II - 1830-1835

In de Belgische tijd blijven dezelfde documenten van toepassing als in de Hollandse. De miliciens worden nog altijd opgeroepen op 19-jarige leeftijd. De gegevens van de Congé définitif zijn uitvoeriger met soms een persoonsbeschrijving en meer detail over de militaire loopbaan. Wat opvalt in de Belgische tijd is dat er veel meer soldaten per lichteing zijn. In de Hollandse tijd zijn er voor Wachtebeke geen, één of twee opgeroepen per jaar, uitgezonderd 1823 met een uitschieter van acht miliciens. In het overgangsjaar 1830 werden er geen soldaten opgeroepen wat wel te begrijpen is daar België toen in strijd was met Nederland en zich nog helemaal moest organiseren. Vanaf 1831 zijn er al drie soldaten om dan elk jaar tot 1835 te vermeerderen tot elf. Is dit te wijten aan een hoger geboorteaantal op het einde van de Franse periode en in het begin van de Hollandse? Onder de vele familienamen tot nog toe zijn er verschillende, nu nog bekende, terug te vinden zoals Alexander, Audenaert, Bracke, Cloeckart, Creve, David, De Bruyne, De Caluwe, De Letter, De Mets, De Mey, Gysel, Hesters, Marquenie, Migom, Misseghers, Slock, Van Bastelaere, Van de Calseyde, Van Assel, Van den Hende, Van de Voorde, Van Megroot, Van Pottelberghe, Verplancke, Verzwalm,¹ om er enkele te noemen.

Soms worden de beroepen aangeduid voor vader en zoon, soms alleen voor vader of voor zoon, soms ook voor de moeder. Er is enige verscheidenheid merkbaar: daghuurman, dagloner (wel hetzelfde als daghuurman), dienstbode, dienstknecht, koster, landbouwer, landman,² metser, scheerder (een buitenbeentje uit Verviers, centrum van de wolnijverheid), schrijver, slager, spinner, spinster, timmerman, veldwachter, werkman,³ wever.

In enkele gevallen is de vader onbekend. Het komt vooral in deze gevallen voor dat de betrokken jongelui kiezen voor een loopbaan bij het leger. De drie soldaten die in dit geval verkeren hebben alle drie bijgetekend.

In verband met de "loting" vinden we in de Katholieke Encyclopaedie:⁴

In België werd de loting ingesteld om de aanwerving door volontariaat (vrijwilligers) aan te vullen. Aan elk militiekanton, samengesteld uit één of meerdere gemeenten, was opgelegd een met zijn totale bevolking evenredig contingent op te leveren. De militiaan die door de loting tot de militaire dienst aangewezen was, kon zich door een vrijwilliger doen vervangen, mits storting van een premie. De wet van 14 december 1909, door toepassing van het principe van "een zoon per huisgezin", schafte dit zeer populair geworden systeem af.

In het bijzonder moeten we hier twee telgen van het roemruchte geslacht David vermelden. De eerste is Jacobus David, dagloner, geboren 27.10.1814, zoon van Dominique, werkman, en Coletta Decaluwe. De tweede zoon is Leo David, geboren op 07.12.1816 en met dezelfde ouders. Van Leo weten we, dankzij onze voorzitter, dat hij tot de stamboom behoort maar niet als rechtstreekse voorvader. De eerste zou echter wel eens in rechte lijn kunnen leiden tot het jongste kleinkind van Cesar. Toen was er nog geen sprake van een "Davidse Meuln".

G. Hoebeke

¹ Indien sommige bekende familienamen zouden ontbreken is dat te wijten aan de onvolledige kennis terzake van de schrijver.

² Wat met "landman" bedoeld wordt is ons niet duidelijk, of het zou knecht bij de boeren moeten zijn.

³ Ook "werkman" is niet helemaal duidelijk. Blijkbaar is het geen knecht, geen dagloner noch dienstbode.

Werkman in de betekenis van "arbeider" in een bedrijf lijkt ons ook weinig waarschijnlijk.

⁴ VAN DER MEER (P.), BAUR (F.), ENGELBREGT (P. Fr. L.) (red.), *De Katholieke Encyclopaedie*, XVI, Amsterdam, Uitg. Joost Van den Vondel - Antwerpen, Standaard-Boekhandel, 1953, 2e druk, kol. 791.

Gebruikte afkortingen:

afd = afdeling   bn = bataljon   co = compagnie   inf = infanterie   korp=korporaal   regt = regiment
sgt maj = sergeant majoor

Familienaam   Voornaam   Geboorteplaats   -datum   Vader   Moeder   Eenheid   Persoons-
beschrijv.

1830 Congé définitif

Vanbellegem   Pierre François Desteldonk   26.09.1811   -   Marie Thérèse Vanbellegem   4e inf. regt.   ja
Pierre Vanbellegem heeft een bewogen militaire loopbaan. Op 7 mei 1835 wordt hij ingelijfd in het 4e Linierregiment als plaatsvervanger van Pierre Veillaerts (?), geboren te Wachtebeke, van de lichte van 1835. Op 5 december 1835 tekent hij bij voor zes jaar. Op 2 januari 1839 wordt hij als vermist opgegeven en de 29e van dezelfde maand als desertereur geschrapt. Op 5 maart 1839 wordt hij opgepakt. Op 15 februari 1843 wordt hij ontslagen wegens beëindigen van zijn militaire dienst.

1831 Congé définitif

Van den Hende   Jean François Wachtebeke   25.05.1812   Ambroise   Anne Vermeerre   bw, 2e bn., 6e co   -

Familienaam

Voornaam   Geboorteplaats

Beroep

Vader: naam   Moeder
& beroep

Lot   Eenheid

1831 Certificaet

Hesters   Petrus Wachtebeke   08.01.1812   landman   Emmanuel   Bernardine Gysel   18   8e regt inf
Preyns   François Benoit Winkel   06.03.1812   -   Josephus Au-   Marie De Backer   22   niet opgeroepen
gustinus koster
Van Montagu   Emmanuel Wachtebeke   18.12.1812   -   Jacobus   Francisca De Decker   25   vrijgesteld

1832 Certificaet

Boddaert   Carolus Ludo- Wachtebeke   14.10.1813   -   Franciscus   Judoca Beeckman   18   vrijgesteld wegens
vicus   te kleine gestalte
Bogaert   Livinus Moerbeke   09.10.1813   landbouwer   Mathieu   Jossine Livine Boetens   29   vrijgesteld
landbouwer
De Munck   Joannes Eksaarde   21.01.1813   -   Pieter Francies   Angeline Van de Vyver   37   vrijgesteld
Hendrickx   Adolphe Isidore Wachtebeke   07.04.1813   dienstknacht   Joannes   Seraphine Verhoosel   24   vrijgesteld wegens
broederdienst

<u>Familienaam</u>	<u>Voornaam</u>	<u>Geboorteplaats</u>	<u>-datum</u>	<u>Beroep</u>	<u>Vader: naam & beroep</u>	<u>Moeder</u>	<u>Lot</u>	<u>Eenheid</u>
Martens Reynebeau	Pierre Jean Brunon	woont Kluizen Wachtebeke	09.02.1813	daghuurman	Pierre Pieter daghuurman	Françoise Steyaert Seraphine Bouilly	22	bw, 2e bn, 3e co 12e regt inf
Roelandt	Destillein (?)	Wachtebeke	18.10.1813	dienstknacht	Jan Baptiste	Petronelle Braems spinster	42	vrijgesteld
Soetaert Tack	Josse Pieter Jan	Wachtebeke Ertvelde	13.08.1813	werkman	Martin -	Marie Creve Angeline Tack spinster	38	bw, 2e bn, 6e co vrijgesteld
Van Rossem	Karel	Eksaarde	21.06.1813	dienstknacht	Seraphin werkman	Marie Anne Van Baste- laere	35	vrijgesteld

Familienaam

1832 Congé définitif

Vande Voorde Jean Baptiste Wachtebeke 23.07.1813 - Marie Thérèse Vandevoorde carabinieri ja
Deze man heeft een belangrijk deel van zijn leven in het leger doorgebracht. Hij was eerst plaatsvervanger in het 7e infanterieregiment en tekende in februari 1838 zes jaar bij het 1e regiment Jagers te paard. Gedurende die tijd, in 1839, nam hij deel aan operaties tegen Holland. (In 1839 werd het Eindverdrag tussen Nederland en België door het Belgische Parlement aanvaard. Daarmee werd de verdeling van Limburg en Luxemburg tussen beide landen geregeld. Vooral in België, dat sinds 1830 heel Limburg en Luxemburg "bezet" hield, was er tegenstand tegen het uitleveren van deze stukken grondgebied. Waarschijnlijk werden troepen gereed gehouden om aan gebeurlijke onlusten het hoofd te bieden.) Acht maanden na het beëindigen van zijn dienst in februari 1844 wordt hij plaatsvervanger in het Algemeen Militiedepot van Henegouwen en wordt toegevoegd aan het regiment van Carabiniers. In mei 1845 wordt hij vijf dagen afwezig gemeld en wordt dan ingelijfd bij de vrijwilligers van het Korps. Op 1 april 1854 beëindigt hij zijn loopbaan bij het leger.

1833 Congé définitif

Vermeire Bernard Wachtebeke 20.05.1814 Lievin Madeleine Josse Vervoos 5e Linierement ja

<u>Familienaam</u>	<u>Voornaam</u>	<u>Geboorteplaats</u>	<u>-datum</u>	<u>Beroep</u>	<u>Vader: naam & beroep</u>	<u>Moeder</u>	<u>Lot</u>	<u>Eenheid</u>
1833 Certificaet								
David	Jacobus	Wachtebeke	27.10.1814	dagloner	Dominicus werkman	Coletta Francisca De Caluwe	35	vrijgesteld
De Bruyne	Dominique	Moerbeke	10.11.1814	metser	Pieter Livinus	Antoinette Buysse	22	12e regt inf
De Caluwe	Leon	Wachtebeke	22.04.1814	schrijver	-	Thérèse De Caluwe	48	vrijgesteld
De Caluwe	Ludovicus	Wachtebeke	21.09.1813		Petrus	Joanna Catharina Everaert		3e regt inf
	<i>Lodewijk De Caluwe verzuimde zich aan te bieden bij de loting en werd als "nalatigen" ingelijfd bij het 3e regiment infanterie.</i>							
De Clercq	Joannes	Wachtebeke	12.07.1814	daghuurman	Jacobus timmerman	Anne Marie Van Laere	23	3e regt inf
Morivel	François Xavier	Wachtebeke	18.11.1814	dienstbode	Joannes	Petronelle Van Pottel- berghe, spinster	41	vrijgesteld
Rooms	Jan Baptist	Wachtebeke	18.11.1814	werkman	-	Joanne Marie Rooms	50	vrijgesteld
Vlyminckx	Gommarius	Kieldrecht	14.10.1814	daghuurman	Jacques daghuurman	Thérèse van Laere	36	vrijgesteld
1834 Certificaet								
Charpentier	Charles Joseph	Verviers	08.10.1815	spinner	Jean Charles Joseph, scheer- der	Marie Joseph Renier	209	5e Linieregt
CloECKaert	Petrus Augusti- nus	Zelzate	30.07.1815	slager	Joannes Fran- ciscus veld- wachter	Francisca RycKaert	35	vrijgesteld wegens lichaamsgebrek
	<i>Is dit een voorvader van het huidige schilders- en sierkunstenaaarsgeslacht?</i>							
De Caluwé	Augustinus	Wachtebeke	13.03.1815		Joannes	Maria Theresia Venneman	41	vrijgesteld
De Caluwé	Jan Baptiste	Wachtebeke	02.11.1815		Livinus	Genoveva Posteyn	57	vrijgesteld
De Decker	Leo	Wachtebeke	28.05.1815		Aoch (?)	Maria Theresia Van Yper	23	1e regt Lanciers
De Letter	Théodore	Wachtebeke	24.07.1815		Livinus	Livine Marie De Keyzer	22	3e regt Jagers te voet

<u>Familienaam</u>	<u>Voornaam</u>	<u>Geboorteplaats</u> -	<u>datum</u>	<u>Beroep</u>	<u>Vader: naam & beroep</u>	<u>Moeder</u>	<u>Lot</u>	<u>Eenheid</u>
Delsaert	Augustin	Zaffelare	22.11.1815	wever	Balthazar wever	Joanne Marie Mees	20	vrijgesteld wegens lichaamsgebreken
De Roo	Angelus	Oosteeklo	31.08.1815	diensknacht	Joannes Franciscus werkmanc	Dominica Venneman	16	vrijgesteld wegens verlies 1e lid linkerwijsvinger
Michiels	Franciscus	Wachtebeke	17.11.1815		Jacobus	Christina Hertschap	36	vrijgesteld
Van de Winkel	Dominique	Wachtebeke	02.12.1815	landbouwer	Seraphin landbouwer	Catharina Creve	55	vrijgesteld
Waelbrecht	Eduardus	Wachtebeke	10.10.1815		Franciscus	Joanna Maria Van Vlaenderen	30	vrijgesteld wegens broederdienst
<u>Familienaam</u>	<u>Voornaam</u>	<u>Geboorteplaats</u>	<u>-datum</u>	<u>Vader</u>	<u>Moeder</u>	<u>Eenheid</u>	<u>Persoonsbeschrijv.</u>	
1834 Congé définitif								
Alexander	Jean François	Wachtebeke	11.05.1815	Augustin	Catharina Hebbelinck	3e regt Artillerie	ja	
Van Hende	Volantin (Valentin?)	Wachtebeke	14.02.1815	Ambroise	Jeanne Catherine Vermeir	3e regt Jagers te voet	ja	
	<i>Op 25.05.1834 opgenomen in het 3e Jagers te voet voor 5 jaar als reserve. In actieve dienst 21.04.1836. Op 01.03.1840 overgegaan naar het 16e reserveregiment. Op 01.11.1841 teruggekeerd naar het 3e regiment Jagers te voet.</i>							
1835 Congé définitif								
Bauwens	François Henri	Aalst	22.05.1816	-	Idonie Bauwens	4e regt inf, korp	ja	
	<i>In actieve dienst getreden op 09.05.1835 en onmiddellijk als vrijwilliger bijgetekend voor zes jaar: Korporaal 21.04.1836. Vrij 15.02.1843.</i>							
David	Leo	Wachtebeke	07.12.1816	Dominique	Colette Françoise Decaluwe	9e inf regt	ja	
	<i>Opgenomen als milicien van de lichte van 1837 op 10.07.1837. In actieve dienst 18.12.1838.</i>							
Debuyscher	Marcelin	Wachtebeke	04.06.1816	Jean	Jeanne Therese Demey	9e regt inf. korp.	ja	
	<i>In actieve dienst 18.12.1838. Korporaal 01.03.1840. Op 17.10.1842 veroordeeld door het oorlogstribunaal voor weerspanning tot 15 dagen gevangenis.</i>							

<u>Familienaam</u>	<u>Voornaam</u>	<u>Geboorteplaats</u>	<u>-datum</u>	<u>Vader</u>	<u>Moeder</u>	<u>Eenheid</u>	<u>Persoons- beschrijv.</u>	
D'hauwe	Pierre Jean	Wachtebeke	15.10.1816	Jean	Jeanne Marie Tack	4e regt inf	ja	
	<i>Actieve dienst 01.07.1837. Vrij 15.02.1843.</i>							
Stock	Joseph	Wachtebeke	28.01.1816	Jean Baptiste	Jeanne Catherine Lippens	6e regt inf	ja	
	<i>In actieve dienst 04.01.1838. Einde van de dienst 15.02.1844.</i>							
Van Langevelde	Charles Louis	Wachtebeke	26.03.1816	Jacques François	Jeanne Jacqueline Vande-voorde	Genieregt	ja	
<u>Familienaam</u>	<u>Voornaam</u>	<u>Geboorteplaats</u>	<u>-datum</u>	<u>Beroep</u>	<u>Vader: naam & beroep</u>	<u>Moeder</u>	<u>Lot</u>	<u>Eenheid</u>
1835 Certificaet								
Aerens	Petrus	Wachtebeke	29.05.1816	landsman	Joannes landsman	Francisca Van Loo	57	vrijgesteld
De Belie	Joseph Victor	Zele	01.07.1815		Josephus	Maria Rosalia Triviere	75	had plaatsvervanger
De Mets	Ivo	Wachtebeke	14.09.1816	dienstbode	Bernardus werkman	Maria Theresia Carnoy	49	vrijgesteld
De Meulenaere	Pieter Jan	Zelzate	14.09.1816		Joannes	Antonia Van den Hende	33	vrijgesteld wegens steun van moeder
Gysels	Jacobus	Zelzate	07.08.1816	dienstbode	-	Sophie Gysels	54	vrijgesteld
Van Bastelaere	Dominicus	Wachtebeke	22.08.1816		Augustinus	Sophie Verbruggen	31	had plaatsvervanger
Van den Brande	Jan Baptiste	Wachtebeke	28.03.1816		Matheus	Bernardine Everaert	59	vrijgesteld
Van Langevelde	Charles Louis	Wachtebeke	26.03.1816		Jacobus Franciscus	Joanna Jacoba Van de Voorde	23	Korps Genie
Van Puyvelde	Pieter-Jan	Wachtebeke	18.09.1816		Sebastiaen	Anne Hamerlinck	37	4e regt inf
Veillarts	Petrus	Wachtebeke	06.09.1816		Guillielmus	Anna Catharina De Witte	40	had plaatsvervanger

GRENSPALEN VERTELLEN GESCHIEDENIS

De "Oostenrijkers" van Wachtebeke-Overslag

De huidige grens werd in 1839 vastgesteld, en in 1843-44 definitief afgebakend met de nu nog gekende, gietijzeren grenspalen. Maar daar staan ook nog een aantal Oostenrijkse grenspalen...!

Door de Vrede van Utrecht (1713) verwierf de Oostenrijkse keizer KAREL VI de Zuidelijke Nederlanden van Spanje. Er kan daarover een heel "tractaat" geschreven worden: voor ons geldt alleen het "Barrière-tractaat" van 1715, waardoor alle details geregeld werden. Eigenlijk heeft de afhandeling tot 1719 geduurd.

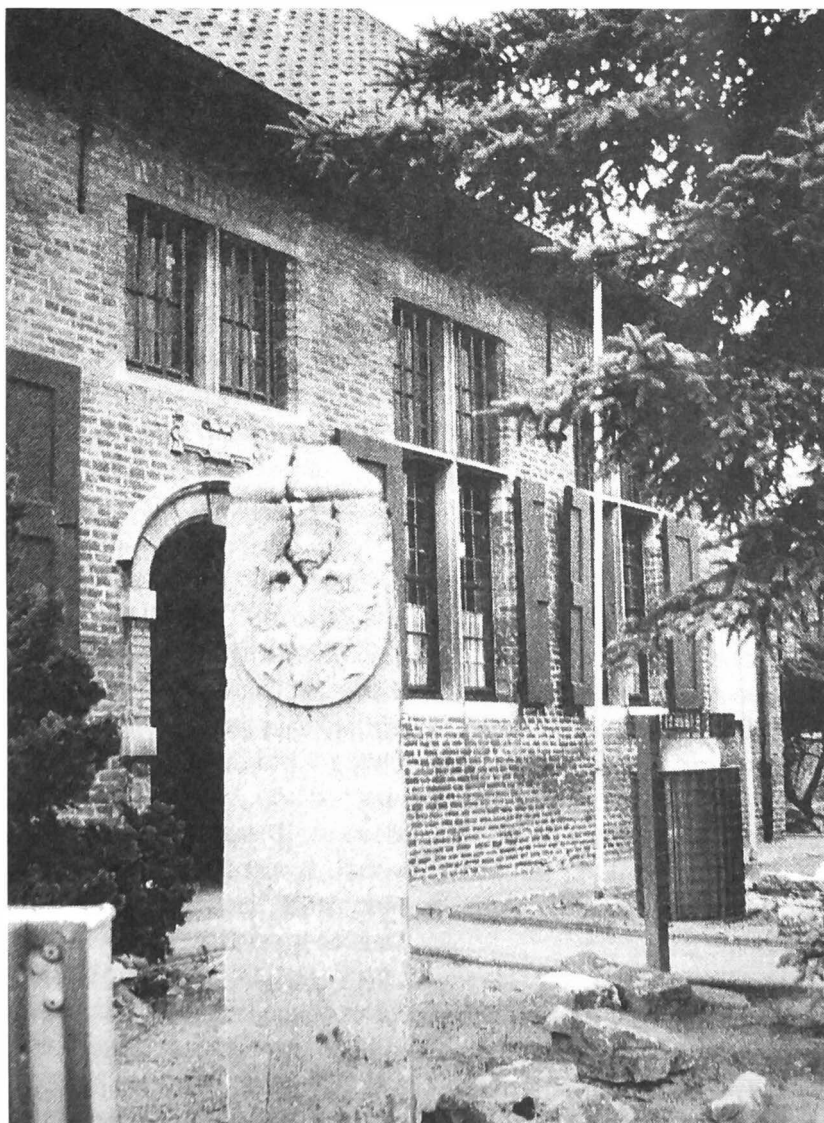
Het heeft nog een tijd aangesleept voor de grenspalen werden neergepoot. Wij spraken al van ... 1843 (de uiteindelijke scheiding van Noord- en Zuid-Nederland [België]). Nergens wordt, bij de bepaling van de plaatsing der grenspalen op dat moment, gesproken over de Oostenrijkse grenspalen van een goede halve eeuw daarvoor, hoewel... de nieuwe grenslijn praktisch in niets verschilde van de voorgaande!

In Wachtebeke hebben we nog vijf "Oostenrijkers". Vier daarvan kunnen onze leden op Overslag gaan opsporen. Het loont de moeite. Het vijfde exemplaar is nu opgesteld in het hofje van de Vierschaar, dus in Wachtebeke-centrum. Dus zeker niet op zijn authentieke plaats, wèl beschermd als geklasseerd monument.

De palen wegen ongeveer 900 kilogram. Afmetingen: 36x37x238 cm.! Aan de ene zijde dragen zij de dubbelkoppige Oostenrijkse adelaar, aan de andere kant de Nederlandse Leeuw. Sedert 1994 zijn ze wettelijk als monument beschermd.

(Met dank aan ons medelid Maurits Migom, die deze informatie opduikelde uit een bijdrage van Jan Hellinx, in "Tijdingen - nr.2/2000", een uitgave van het Ministerie van Financiën)

(AC)

Luc De Maesschalck

Over het "Krachtig gebed van Keizer Karel" zijn we nog niet uitgepraat. We kregen in verband hiermee nog een brief van ons lid Guillaume Lerno uit Lovendegem, die we hier met genoeg afdrukken.

"Betreft: Krachtig gebed.

Ongeveer 40 jaar terug gaf een tante van mijn vrouw mij een drukwerkje aangaande het krachtig gebed.

Zijzelf had het gekregen van haar schoonouders. Maar toen was het nog met de hand geschreven. Een drukker heeft het maar netjes leesbaar gemaakt.

Dit alles was in Waarschoot.

Met een groet,

Lerno Guillaume"

Tot daar ons lid. Bij de brief was ook nog een kopie gevoegd van het gebed in kwestie, zoals door de drukker uitgegeven. Wij drukken deze hierbij af. Omdat door het kopiëren op 1 pagina de volgorde van de bladzijden gewijzigd is, wat tot verwarring kan leiden bij het lezen, hebben wij deze met de hand genummerd.

De reden waarom wij de tekst nogmaals afdrukken is dat deze in diverse passages vrij sterk afwijkt van de tekst die wij origineel publiceerden. Het gedrukte Wachtebeekse exemplaar waar wij het in het vorige nummer over hadden sluit veel beter aan bij de originele handgeschreven tekst die wij reeds publiceerden. Opvallend is ook dat het tweede gebed in de Waarschootse versie ontbreekt. Ons vermoeden dat dit later werd toegevoegd om het gebed nog krachtiger te maken is blijkbaar juist. Dit wijst er duidelijk op dat er meerdere versies in omloop waren, die elk een eigen leven gingen leiden. Het is natuurlijk ook de vraag hoe "leesbaar" de Waarschootse drukker de handgeschreven tekst gemaakt heeft die hij als bron gebruikte. Of dat pas een veertigtal jaren gelezen gebeurde zoals dhr. Lerno meent is twijfelachtig, want in de tekst wordt nog gebruik gemaakt van de oude spelling zodat mag aangenomen worden dat hij meer dan 50 jaar oud is. In elk geval is deze gedrukte tekst heel wat minder volkser dan de Wachtebeekse versie.

Beide gedrukte teksten werden door dezelfde persoon kerkelijk goedgekeurd, namelijk door C.J. Leyniers. Het vermelde jaartal 1791 kan dus niet juist zijn. Jammer genoeg, want dat had een exacte datering mogelijk gemaakt, althans van het drukwerk.

Met onze beste dank, Guillaume!

Krachtig gebed

van Keizer Karel tot het Heilig Kruis van Christus.

DIENSTIG VOOR ALLE MENSENEN.

Dit gebed is gevonden op het H. Graf van ons Heer in het jaar 1505 en gezonden aan Keizer Karel, door zijn Heilichheid de Paus, voor zijn vertrek naar den oorlog; het is gedrukt in gouden letters en wordt bewaard te Sint Michel (Frankrijk).

Als die dit gebed dagelijks leest of hoort lezen, alsmede vijf Onze Vaders en Wees gegroeten, ter eere van het bitter Lijden van Jezus-Christus, zal niet haestiglijk sterfen, en bevrijd worden van het vuur en al de gevaren dezer aarde; ook zal hij nooit in de handen zijner vijanden vallen.

Wanneer een vrouw in arbeid is van kinderen, dat zij dit gebed leest of hoort lezen, of op zich draagt, zij zal verlost worden van 't kind en blijde moeder wezen. Als het kind geboren is, leg hem dit gebed op de rechter zijde en het zal van 82 ongelukken bevrijd zijn; die dit gebed op zich draagt zal van ziekte bevrijd blijven. Als gij op straat iemand ziet vallen gekweld met Sint Jans of Sint Cornelius ziekte, leg hem dit gebed op de rechter zijde en hij zal achielijk opstaan.

Die dit gebed zal verspreiden, zegt de Heer, zal van mij gezegend worden; die er mede spot zal verontdijdt worden.

Geloof wat hier geschreven staat, want het is de vaste waarheid.

Dit gebed dient tot schild tegen donder en bliken en zal de plaatsen bewaren waar het zich bevindt.

Die dit gebed dagelijks leest of hoort lezen, zal drië dagen voor zijne dood een teken hebben van den Heer, en daar uit verstaan dit is zijn sterfdag.

Aanroeping tot het H. Kruis

Gebedt den Heer Jesus-Christus, voor onze zonden op het Kruis gestorven. O H. Kruis zijt met mij, H. Kruis wees mijn toevlucht. H. Kruis wees mijn licht en de zaligheid mijner ziel. H. Kruis keer van mij alle wapenen. H. Kruis verwijder van mij alle kwad. H. Kruis stort in mij alle goed, opdat ik op den weg der zaligheid moege komen. H. Kruis verwijder van mij allen nood des doods en geef mij het eeuwig leven. Behoud mij van alle lichamelijke kwellingen. O H. Kruis verhoor mijne gebeden.

O gekruiste Jesus van Nazareth, ontferm u mijner en bevrijd mij van den helischen vijand, nu en altijd en in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Ter eere van het H. Bloed voor ons vergoten, van de dood en de verrijzenis van Jesus-Christus ter eere van Jesus mensch geworden om ons te verlossen; door de geboorte van Jesus in den Kerstmis; door zijne Beelijdenis; door de offerende der Koningen den dertienenden dag na zijne Geboorte; door de Kruisiging van Jesus-Christus op Goeden Vrijdag; door de ontfoming van het Kruis en de begrafenis van Christus door Nicodemus en Joseph; door de Hemelvaart van Christus, dat de Heer mij bevrijde van alle zichtbare en onzichtbare vijanden, nu en altijd en in alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Jesus, Maria, Anna; Jesus, Maria, Joseph; Jesus, Maria, Joachim.

GEBED.

O Heer Jesus-Christus, door de bitterheid die gij voor mij geleden hebt aan het Kruis, bijzonderlijk als uw allerheiligste ziel gescheiden is uit uw heilig lichaam, ontferm u mijner ziel als zij zal scheiden uit deze wereld. Amen.

O Jesus, geef mij mede mijn kruis met u te dragen en leer mij ook dat ik mag lijden zonder klagen en dat het lijden mij verhoogt en dat ik make van den dood een deugd. Amen.

De macht des Vaders wil mij bedekken, de wijsheid des Zoons wil mij regeren, de gratis en de sterkte des Heiligen Geest wil mij bewaren. Amen.

De Allerheiligste Drievuldigheid wil mij ontvangen en bringe mijne ziel tot het eeuwige leven. Amen.

IN MEMORIAM JEAN DE SCHEPPER (1935-2001)

Jean was altijd tussen de mensen! Sociaal voelend, vaardig en steeds bereid tot vrijwilligerswerk bij onze ouderen.

Was Jean niet van Wachtebeke geboortig, toch hield hij van onze gemeente en was alom reeds jaren bekend door zijn vaste stek op onze Safarkesmarkt, met zijn stand over de geschiedenis van de beroemde kogelfles "het Safarken".

Na het fatale ongeval hebben wij Jean hard gemist op onze 24e Safarkesmarkt van 12 augustus 2001. De Heemkundige Kring biedt aan de bedroefde familie nogmaals zijn oprechte deelneming aan.

Namens de Kring, Guy Trangez.

OPEN MONUMENTENDAG TE SINT-KRUIS-WINKEL

Luc. De Maesschalck

Zondag 9 september ging de jaarlijkse Open Monumentendag door in Vlaanderen. Wie deze jaarlijks gebeurtenis kent weet dat dit een gelegenheid is om monumenten, huizen en dergelijke meer te bezoeken die anders voor het grote publiek gesloten blijven. Dit jaar stond ook Sint-Kruis-Winkel op het programma. Meer bepaald het enig beschermd monument in deze ex-gemeente, namelijk de kerk, stond open voor het publiek. Wat ze altijd is natuurlijk, maar dit keer konden ook enkele speciale gedeelten worden bezocht zoals de klokkentoren en de gewelven boven de kerk.

Dat deze kerk deze eer te beurt viel heeft alles te maken met de restauratie van het uitwendige gedeelte ervan. Tijdens deze werken heeft men immers ontdekt dat de kerk nog heel wat waardevols te bieden heeft, zaken die vroeger vrijwel onbekend waren. Met als gevolg dat de Gentse Dienst Stadsarcheologie, samen met de er nauw aan verbonden Gentse Vereniging voor Stadsarcheologie (GVSA), er een zeer sterke interesse voor ontwikkeld heeft. Wat dan weer tot gevolg had dat Sint-Kruis-Winkel in aanmerking werd genomen voor een bijzonder project waarbij deze Gentse deelgemeente grondig zal worden doorgelicht. Maar daar zijn onze lezers reeds van op de hoogte. Dit project werd eveneens op Open Monumentendag aan het publiek voorgesteld. Eén en ander bracht met zich mee dat deze "dag" in feite uitgroeide tot drie dagen want het mag gezegd worden: Stadsarcheologie en GVSA zetten hun beste beentje voor. Iedereen die de kerk bezocht heeft dit kunnen vaststellen. Het thema van Open Monumentendag was dit jaar "metaal". In de kerk was dan ook een tentoonstelling opgebouwd speci-

aal gericht op de metalen kunstvoorwerpen die in de kerk te vinden zijn. Vermelden we in het bijzonder de offerschaal, die vermoedelijk een zogenaamde Nürnberger schaal is en uit de zestiende eeuw zou dateren. Maar niet alleen in de kerk, ook erbuiten, op het kerkhof, is nog metaalkunst te vinden, namelijk de graftekens die uit de periode van het interbellum dateren. En zelfs Sidmar was aanwezig, met foto's van Sidmar in opbouw en Sidmar vandaag. Niemand kan immers ontkennen dat dit bedrijf op het grondgebied van Sint-Kruis-Winkel ligt en dat het met metaal te maken heeft. Verder waren er nog de gerecupereerde stukken overgehouden uit de herstelling van de kerk: de wijzerplaat van het uurwerk, het gietijzeren kruis dat op het dak boven het koor stond en, volgens in een steen teruggevonden jaartal, van rond 1500 dateert en het oude mechanisme van het torenuurwerk. Eén van de grootste publiekstrekkingen was het oude gebrandschilderde glas uit het maaswerk van de

Zo een verhaal levert stof op tot nadenken! Daniel Lievois (links) in gesprek met Paul Verstraeten

ramen naast het hoofdaltaar, momenteel verwijderd voor restauratie.

De start van de tentoonstelling werd gegeven op vrijdagavond, toen de kerk reeds een paar uur open stond voor bezoek. Voor deze officiële opening was zowat de ganse dienst Stadsarcheologie en het bestuur van de GVSA komen opdagen. Vermelden we slechts diensthoofd Stadsarcheologie mevrouw Marie Christine Laleman, stadsarchivaris a.i. mevrouw Leen Charles, historicus Daniel Lievois, coördinator van het Project Winkel, glazenierster en kunsthistorica mevrouw Aletta Rambaut die expertise zal uitvoeren op de genoemde glasramen en dhr. Raf Walgraeve voorzitter van de GVSA. Ook Sidmar was vertegenwoordigd door zijn secretaris-generaal en woordvoerder Paul Verstraeten. En niet te vergeten de mensen van ter plaatse die aan het Project Winkel hun medewerking verlenen. Alhoewel aan de opening niet veel ruchtbaarheid werd gegeven was ook reeds een geïnteresseerd publiek komen opdagen, dat kon profiteren van de door kunsthistorica mevrouw Martine Pieteraerens en dhr. Lievois opgestelde verklarende teksten die bij de diverse voorwerpen waren aangebracht. Veruit het meest belangstelling kenden de oude glasramen, maar daar was de gedreven uitleg van mevrouw Rambaut niet vreemd aan. Om half negen verscheen schepen Sas van Rouveroj. Als schepen van cultuur is hij ook verantwoordelijk voor Stadsarcheologie, en aangezien deze mensen sterk betrokken zijn bij het Project Winkel kon hij niet op het appèl ontbreken. Van zijn toespraak hebben we hoofdzakelijk onthouden dat Sint-Kruis-Winkel zich niet dient te beschouwen als door Gent “bezet gebied” zoals wel eens gezegd wordt, maar integendeel “een welbemind” gedeelte van de stad is. Waarvan akte. We hebben daar de schepen achteraf nog over geïnterpelleerd, maar dat is weer een ander verhaal.

De opening werd afgesloten met een receptie waarvoor pastoor pater Willy graag zijn pastorij ter beschikking stelde. Het viel op dat de tenoren van het project Winkel het niet enkel over kunst en geschiedenis konden hebben, maar niet te beroerd waren om ook op deze receptie duchtig de handen uit de mouwen te steken. Nietwaar Aletta?

De volgende dag, zaterdag, was speciaal gereserveerd voor de inwoners van Sint-Kruis-Winkel. Van 14 tot 17 uur stond de kerk open voor bezoek. Ook de toren en de gewelven boven de kerk konden toen bezocht worden en deze waren, samen met het reeds vernoemde glaswerk, de grootste trekpleisters. Alhoewel het weer zich niet van zijn beste kant toonde, telden we toch nog 75 bezo-

kers. De dag erop, de officiële Open Monumentendag, opende met een plensregen en het zou in de loop van de dag niet veel beter worden. Een tegenvaller, dacht iedereen, want wie zou in dergelijk weer zo een uithoek van Gent komen bezoeken? Dat viel verbazend mee, zodat we voor de 3 dagen samen aan niet minder dan 461 getelde bezoekers kwamen. Ook schepen Lieven De Caluwé vereerde ons bezoek. Aanwezig was ook dhr. J. Semey, verbonden aan het Laboratorium voor Regionale Geografie en Landschapskunde van de universiteit Gent, bij ons vooral gekend door de luchtfotografie die hij uitvoert ter lokalisatie van mogelijke archeologische vindplaatsen. In het boek “Over den Vier ambachten” komen enkele foto’s voor. Op onze vraag of Wachtebeke op dit vlak iets te bieden heeft wist hij te antwoorden dat dit eerder beperkt was.

Bijzondere aandacht voor en deskundige uitleg bij de oude glasramen.
Van links naar rechts: pastoor Pater Willy, Leen Charles, Aletta Rambaut en Raf Walgraeve

Om 18.00 uur werd Open Monumentendag 2001 afgesloten. Iedereen was akkoord dat het bereikte bezoekersaantal een succes was. Zoiets is voor herhaling vatbaar en er werden dan ook reeds ideeën geopperd in verband met mogelijkheden voor volgend jaar. Er zou eventueel “iets” kunnen georganiseerd worden rond Warande kapel, weliswaar beperkter van omvang, want een tentoonstelling organiseren zoals dit jaar vergt zeer veel inzet van Stadsarcheologie. Eén en ander zal ook afhangen van en reeds bereikte onderzoeksresultaten van het lopende Project Winkel. Maar dat Open Monumentendag 2001 pas een begin was is wel zeker.

PROJECT WINKEL: STAND VAN ZAKEN

Luc. De Maesschalck

Zoals reeds in ons vorig nummer aangekondigd - en elders in dit blad beschreven - werd van de Open Monumentendag te Sint-Kruis-Winkel geprofiteerd om het project Winkel officieel voor te stellen aan het publiek. Maar de deelnemers hebben niet gewacht op deze voorstelling om effectief aan het werk te gaan, integendeel. Algemeen gezien verbaast het de onderzoekers dat er over Sint-Kruis-winkel zoveel documentatie wordt teruggevonden, veel meer dan vermoed werd. Zo werden reeds heel wat oude kadastrakaarten opgespoord. Voor het kadastraal onderzoek baseert men zich op de kaarten van 1835, omdat de perceelnummers sedertdien niet meer gewijzigd zijn. Om gesplitste percelen te nummeren wordt immers sedertdien het oorspronkelijke nummer (stamnummer) gebruikt met toevoeging van een letter. Ook de kaarten van 1822 en zelfs van 1812 zijn teruggevonden, alhoewel soms een blad ontbreekt. De Atlas Napoleon bestaat, met bijhorende legger. Kortom, er is genoeg informatie teruggevonden om het mogelijk te maken vanaf 1812 het ontstaan en de evolutie van elk bouwsel na te gaan. De bouw-aanvragen van 1929 tot 1964 zijn teruggevonden in het stadsarchief. Er bestaat zelfs een plan uit 1702 waarop de toen bestaande gebouwen zijn ingetekend. Op basis van al deze informatie is men begonnen met de studie van de evolutie van de bebouwde percelen, vanaf 1835. Hierbij worden de wijzigingen aan het perceel genoteerd (splittingen), de bebouwing, de eigenaars en natuurlijk de nodige gegevens om deze informatie in de kadastrale leggers terug te kunnen vinden. Dit werk is gedurende de vakantie door een stagiaire archeologie voltooid tot en met 1900, maar zou verder moeten uitgewerkt worden tot in onze tijd en bij voorkeur ook uitgewerkt voor alle percelen, niet enkel de bebouwde.

Ook op het archeologisch vlak is er gewerkt. Luchtfoto's geven weinig informatie, maar men denkt dat er een drietal plaatsen (sites) zijn die de moeite waard zijn om verder onderzocht te worden: Rostijne, Warande, Spanjeveer. Er zal daar verdere prospectie worden uitgevoerd, maar of men daar effectief zal graven is weinig waarschijnlijk. Daar heeft de dienst Stadsarcheologie gewoon te weinig middelen en tijd voor, zodat enkel gegraven wordt in noodgevallen. En natuurlijk enkel indien men weet dat er iets te vinden is. Het is trouwens niet de eerste keer dat Sint-Kruis-Winkel geprospecteerd wordt: Maertens de Noordhout en Luc Van Vlaenderen hebben dit in het verleden reeds gedaan. Het toen gevonden prehistorisch materiaal wordt deels bewaard in het Bijlokemuseum te Gent, maar er is ook (onverwacht) veel teruggevonden in het stedelijk museum te Ronse (verzameling Gilleman). Het materiaal bewaard in het gemeentehuis te Zelzate blijkt, wetenschappelijk gezien, weinig waarde te hebben. Het archeologisch gedeelte van het project Winkel, meer bepaald de archeologische bodemkaart, zou gedwongen door omstandigheden vrij snel klaar moeten zijn, namelijk tegen eind februari van volgend jaar.

Wat de kerk betreft heeft men gemerkt dat er op het vlak van inboedel een sterke uitwisseling heeft bestaan tussen de kerk zelf en Warandekapel. Het meest materiaal is negentiende-eeuws, maar er zijn ook enkele oudere stuk-

ken. Sommige zijn zeer waardevol en waren trouwens op Open Monumentendag te bezichtigen. Uit het formaat van de gebruikte bakstenen denkt men momenteel te kunnen afleiden dat het koor van de kerk - het oudste gedeelte - uit de veertiende eeuw zou dateren. We willen er wel op wijzen dat het ganse onderzoek nog in een embryonaal stadium verkeert en dat verder grondig onderzoek nodig is om definitieve conclusies te kunnen trekken. Vast staat wel dat er reeds voor de veertiende eeuw een kerk was, want in 1298 wordt een zekere Jan als parochiepriester vermeld. Wat de glasramen betreft is er nog steeds geen officiële opdracht gegeven voor een expertise, zodat deze ook nog niet is uitgevoerd: alle kennis berust nog steeds op oppervlakkig onderzoek

Ook het archiefonderzoek is aangevat. De rekeningen van de kerk en de broederschappen zijn doorgenomen, maar met de klemtoon op het mobiele kerkelijke erfgoed en de metalen voorwerpen. Naast het Gentse Stadsarchief is ook het Rijksarchief te Gent en te Beveren reeds uitgepluisd op documenten betreffende Sint-Kruis-Winkel en, zoals reeds gezegd, veel is gevonden. Verdere studie is zeker nog noodzakelijk. Waar momenteel weinig over beschikbaar is, is het gewezen verblijf van de Della Faille's, waarvan de laatste restanten een paar jaar geleden verdwenen zijn. Omdat deze familie natuurlijk nog andere huizen had, zoals in Onderbergen in Gent (rechtover het Pand) zal men trachten via deze bronnen informatie over hun bezittingen te Sint-Kruis-Winkel te vinden. Ook staat in Sint-Kruis-Winkel een huizenonderzoek op het programma, waarbij men wil nagaan welke interessante (gedeelten van) oude gebouwen er nog resten.

Om te vermijden dat iemand het gras voor de voeten wordt weggemaaid bestaat onder de onderzoekers een consensus dat iemand de resultaten van het diverse gespecialiseerde onderzoekswerk publiceert voordat het project in zijn geheel voltooid is. Wat voor dergelijke projecten een normale werkwijze is: er wordt na afloop steeds gezamenlijk gepubliceerd. Voor het project Winkel mikt men wat dat betreft op eind 2003. Ondergetekende is eveneens verplicht zich aan deze gedragscode te houden, wat betekent dat het reeds voorbereide artikel over de glasramen nog wat op zich zal laten wachten.

Het zal duidelijk zijn dat er nog veel werk voor de boeg is. Van de bestaande werkgroep is er niemand die zich voltijs voor dit project kan vrijmaken, reden waarom de looptijd ervan op 2 à 3 jaar wordt geraamd. Stadsarcheologie heeft reeds een oproep gepubliceerd om medewerkers, die wij hier graag herhalen. Wie zich roepen voelt archieven (oude en/of moderne) te doorpluizen, iconografisch en/of cartografisch onderzoek te verrichten of in het kader van het door te voeren kadastronderzoek het terrein op te gaan (gebruik van de percelen, aard van de bebouwing) kan zijn naam opgeven aan het secretariaat van de Gentse Vereniging voor Stadsarcheologie, Vijfwindgatenstraat 2, 9000 Gent, of rechtstreeks aan de stad Gent, Dienst Stadsarcheologie, Onderstraat 20, B-9000 Gent, tel. 09/266 57 60, e-mail stadsarcheologie@gent.be. Alle hulp is welkom, enige ervaring strekt natuurlijk tot voordeel.

BRIEF RUDI WILLEMS OOSTENDE

30.07.'01.

Aan het bestuur van de Heemkundige Kring Oud Wachtebeke

Geachte,

Als medelid van uw blad en oud-bewoner van Overslag wil ik mij tot u richten. Ik ben Rudi Willems, broer van Lucien, die vorig jaar in februari is overleden.

Het doet me elke keer plezier wanneer ik het blad ontvang. Met een beetje nostalgisch gevoel ga ik daarin op zoek naar het verleden. Zelf ben ik 37 jaar bij onze Marine geweest, en sinds 1977 woon ik in Oostende met mijn familie.

Ik wend mij tot u om het volgende te vragen.

In de beginjaren van mijn militaire loopbaan schreef ik al eens wat verhalen in het soldatenboekje (1955-56-57). Enkele van die verhalen heb ik al teruggevonden, zoals "Mijn eerste matrozenpak", "Verlangen", "Kerstmachtwake". Enkele kan ik niet meer terugvinden. Misschien is er in mijn oude gemeente wel iemand die die dingen nog ergens op zolder liggen heeft. Het zou me dan ook plezierigen mocht ik alsnog die ontbrekende verhaaltjes in mijn bezit krijgen, kwestie om wat herinneringen uit mijn jeugd aan mijn kleinkinderen over te dragen.

Wie niet vr(w)aagt, niet wint, dacht ik zo, dus via deze weg doe ik een oproep om, wie weet, die oude soldatenblaadjes van in de jaren 1955-56-57-58 en eventueel later, in mijn bezit te krijgen.

Dank u voor uw medewerking.

Achtensvol,

Rudi Willems

Zwanenlaan 106 - 8400 Oostende.

[Wie helpt onze oud-Wachtebekenaar en medelid, nu in Oostende wonende, aan deze blaadjes waarin hij zijn eerste literaire stappen waagde!? Allen naar de schatten op zolder! Wij verwachten reacties. (GT)

N.V.D.R. : Gaat het hier om de uitgave van "MILAC" in die tijd?

KONINGSCHIETING SINT-SEBASTIAAN TE OVERSLAG

in het jaar 19??

De glunderende cafébaas Albert De la Ruelle staat in het midden naast de nieuwe koning, Aimé Migom, die aan zijn rechterzijde geflankeerd wordt door cafébazin Germaine. Voor ons nog heel wat bekende gezichten op deze foto, maar het zou fijn zijn als iemand ons alle namen, per rij van links naar rechts, kon geven. In een volgende uitgave kunnen wij die dan vermelden, zodat iedere geïnteresseerde (èn dus ook de Heemkundige Kring!) zijn archief kan aanvullen. (GT - AC)

OPSPORING GESLAAGD... OF TOCH GEDEELTELIJK !

We zijn hier verplicht onze lezers te vragen even in hun bibliotheek te duiken en de hierna vermelde uitgaven op te snorren. We kregen aanduidingen van alle mogelijke zijden en zijn zelfs niet in staat aan te geven wie ons die allemaal bezorgde. Want, heel wat papiertjes komen toe, zonder enige verwijzing naar de afzender. We staan dan ook niet in voor de juistheid van de informatie die we hierna laten volgen. We willen hier toch al mevrouw Martha Van Loo en Sylvain Van Bambost danken voor de ons toegepaste verduidelijkingen. Wie het beter weet, late niet na ons in te lichten!

* Jubileumboek nr. 30 - 1967-1997 - bladzijde 106 : Foto "Grensvissers" aan Café Rembrandt: nr. 11 zou ANTOINE De Block moeten zijn, en nr. 21 (half verscholen): MAURICE SWARTELE.

* Ons tijdschrift 26e Jaargang 1999 - nr. 2 :
Ons medelid, mevrouw Martha Van Loo, herkent op de foto "De Stille Dronkaards" uit Sint-Kruis-Winkel de man met de accordeon. Dat zou Raymond Colpaert zijn, van de boerderij aan het kapelleken in de Dorpstraat, dat nadien in puin gevallen is.

* Ons tijdschrift 28e Jaargang 2001 - nr. 1 - blz. 9 :
Het meisje van wie we de voornaam niet kenden - die op de rechtse bankenrij, 3e bank, is MARINA De Quick !

* Ons tijdschrift 28e Jaargang 2001 - nr. 2 - blz. 11 :
Over deze groepsfoto hebben we geen volledige duidelijkheid. Sommige dames zijn nog niet bekend : we duiden ze aan met een X. Over andere is er betwisting : de tweede naam die ons werd meegegeeld laten we ook volgen, maar dan met een vraagteken. Het spreekt vanzelf dat wij altijd klaar staan om eventuele correcties aan te brengen.
Zittend: Gezusters Dieleman (Van Hurk ??) - Pastoor Desiré De Wolf - Leonie De Mey [later Zuster Desideria, goed in het onderwijs, schijnt het; maar zeer streng in haar optreden, ik kan het weten: ik zat bij haar in de laatste kleuterklas (AC)] - Anna Hoebeke [later onderwijzeres].

Middenrij: Angèle Van Holle - Anna Van Royen - Rachel Van Acker Gisèle Hillaert (Spiessens ??) - Margriet De Mey - Yvonne Drosbeke - Celina Van Bambost.

Laatste rij: X - Odile De Clercq - Norma Mattelé - X - Rachel De Bruyne - X - X - Margriet Van Nieuwenhuyze - X - Maria De Clercq.

* Ons tijdschrift 28e Jaargang - nr. 2 - blz. 15 :

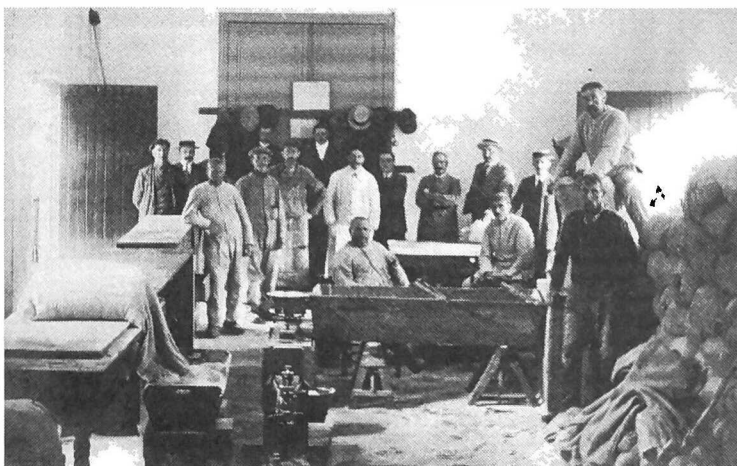
Weer zo 'n dubieus Overslags geval! Alleen al het feit dat de kinderen op deze foto nogal "pêle-mêle" opgesteld zijn, noopt er ons toe omstandig aan te geven over wie we het hebben.

Met algemene stemmen werd Zuster Alberta als klasoverste aangeduid.

Het mannetje links onderaan op de bak zou een ... Coone zijn. Achter hem, een X (onbekend). Het meisje met de blokken : Lea De Nijs. Vooraan rechts op de bank: Lucien Ferket; anderen houden het bij ene De Baerdemaecker. Links achter hem zou Yvonne De la Ruelle moeten zitten, de jongen daarnaast: X !

Het staande meisje links: Suzanne Poppe, en naast haar: Rosa Verdurmen. Het jongetje links op de driemaal "bemande" bank is onbekend; in het midden op diezelfde bank zit Diana Hillaert en rechts daarvan, ik kan het bijna niet geloven, dat zou Germain L'Ecluse moeten zijn! Daarachter twee meisjes met grote witte strik: links Georgine De Vos, rechts Irène Roets. Het eerste jongetje rechts van de Zuster zou Gerard Roets (?) zijn, die daarnaast is onbekend (X), dan volgen Eveline Van Hoecke en Raymond Van Himme. Die rechts van hem is nu nog onbekend (X). Het meisje met de grote witte haarstrik is Lydie Van Bambost, en onderaan, naast de wieg en met de pop, dat is Denise De Vos.

Wie zou ons ook nog kunnen vertellen uit welk jaar al deze foto's dateren? Wij houden ons beschikbaar voor alle verdere aanvullingen. (AC)

WACHTEBEKE - 1914-18

Comité voor broodverdeling in de Eerste Wereldoorlog. Wie kan ons zeggen welke dorpsgenoten hier gefotografeerd zijn? (GT)

TEN HUIZE VAN RENE DE BRUYNE (3-2-1928)

Een echte Wachtebekenaar
schrijft over het dorp en zijn bewoners...

Hij woont in de Schoolstraat 16 en is gehuwd met Judith Cattoir, afkomstig uit het polderdorp Boekhoute. Haar familie was van Franse origine en is jaren geleden in Vlaanderen beland.

René is de jongste van zes kinderen. Vader was Honoré, de moeder Amelia De Smet. De oudste kinderen werden geboren in het huis Ramonshoek 106, waar vroeger Modest Bruggeman gewoond heeft. In 1925 verhuist de familie naar een grotere hofstede, Ramonshoek 82, waar nu Hilaire De Smet woont. Daar runde ze voor die tijden een redelijk groot bedrijf, ongeveer 15 ha. Vroeger sprak men van een "boerenhof". Nu zijn het echte fabrieken geworden volgestouwd met slachtvee, met alle nadelige gevolgen vandien.

René liep school te Overslag, als kleuter in het klooster, de lagere afdeling in de Schoolstraat bij de onderwijzers Redant en Gysel. Na het schoolverlaten werd hij ingezet op de boerderij, iets wat hem best beviel, het werken in de natuur, de omgang met dieren. Hij wilde zich verder bekwalen en liet zich inschrijven in de landbouwschool te Wachtebeke. De avondlessen werden gegeven door hoofdonderwijzer Dewaele (vader van Dr. Dewaele) en ook gevolgd door jonge kerels uit naburige gemeenten.

Het zware werk op de boerderij plezierte hem samen met zijn vrouw. Inmiddels waren zij getrouwd. In hun gezin werden vijf kinderen geboren, maar tot hun groot verdriet zijn er twee overleden. Alex was nauwelijks twee maanden oud, Honoré vier jaar.

Tussendoor werd René opgeroepen voor de militaire dienst en hij verbleef drie dagen te Brussel waar hij ingedeeld werd bij een bewakingsdienst voor bruggen en opslagplaatsen. Voor die opleiding moest hij om de veertien dagen op zaterdagmiddag naar Gent en dit voor een periode van drie jaar. Hoe het kwam weet hij niet, maar na een jaar mocht hij ermee stoppen en ging zijn hele betrachting naar de boerderij.

Van tegenslag werd de familie niet gespaard. Bij de sterfgevallen van twee kinderen kregen ze nog een zware dobber te verwerken. Wegens gezondheidsredenen moest René op 42-jarige leeftijd stoppen met de boerderij. Zo een bedrijf dag op dag stilleggen, dat is geen lacheding. Sukkelend en met veel hartzeer hebben ze de zaak geleidelijk afgebouwd en een woonst gekocht in de Schoolstraat.

Dag, ouderlijke woning waar hij in alle geborgenheid zijn jeugd jaren beleefde, dag trouwe waakhond, het paardengespan, het vee, de stallen en de akkers, adieu Ramonshoek.

Wat nu? Ander werk. Waar en bij wie? Links en rechts geïnformeerd, en gezien zijn lichamelijke toestand kon hij niet zo gemakkelijk aan de slag. Trouwens de overstap was enorm groot. Van een

zelfstandig beroep naar loondienst, dat is niet te onderschatten.

In 1972 werd hij aangenomen voor de verzorging in de psychiatrie te Zelzate bij de Broeders van Liefde. Het was even wennen, te werken in ploegverband en om de veertien dagen ook op zondag. Het was een gevarieerde taakverdeling. Zieken helpen bij de wasbeurt, het eten, bedden opmaken, hulp in het bad, poetsen, mee op de wandelingen en tal van andere opdrachten.

Na iedere activiteit moesten bij wijze van controle de patiënten geteld worden. Op zekere dag, na het wekelijks baden, stelden ze na herhaalde tellingen vast dat er iemand ontbrak. Paniek alom. Al het beschikbaar personeel werd ingezet voor een zoektocht in en rond Zelzate. Ook de politie werd ingeschakeld. Geen resultaat, het werden zenuwslopende uren. Een paar dagen later kwam een bevrijdend telefoontje van de politie uit Brugge, de persoon in kwestie hadden ze daar in bewaring. Eind goed, alles goed dacht men, en vlug daarheen, maar zo simpel verliep het niet, want die kerel wilde niet mee naar Zelzate, maar na een paar kalmerende inspuitingen kwam hij dan toch tot bedaren.

René heeft zich tot ieders voldoening op een correcte wijze gekweten van zijn opdrachten en was zeker voor de vele collega's een aangename medewerker. Ze noemden hem allemaal: "Bruintje".

Maurits Migom.

OPSPORING VERZOCHT..

Een wel zeer heterogene groep soldaten !

Het zijn ook geen "echte soldaten"! De foto werd genomen kort na de Eerste Wereldoorlog na een uitgebreide verkleedpartij. Het ligt er vingerdik op dat het hier om een parodie gaat, waarin de Duitsers vanzelfsprekend het onderspit moesten delven.

Het zou me niets verbazen dat het toneeltje werd opgevoerd door de muziekmaatschappij "De Eendracht". Dat is af te leiden uit de aanwezigheid van de enige burger in de "cast": Camiel Saman, zittend met stok en aangeplakte witte baard; hij was toentertijd dirigent van de harmonie.

Helemaal links, officiersstokje in de hand, staat de commandant van de dapperen: Achiel Bracke. Het zou me niets verbazen indien de zesde van links op de staande rij Jozef Cloeckert is. Zeker weten wij, dat de man daarnaast, de eerste "Duitsler" - met pinhelm - René Bundervoet is, die later bij een tragisch ongeval om het leven kwam. De "ulaan" daarnaast is toch Gustaaf Temmerman niet?

De mannen vooraan zijn duidelijk "uniform" met een opgestoken valse knevel krijgshaftig toegerust. Het moet er wel lustig aan toegegaan zijn, te oordelen naar het plezier dat de twee toeschouwers in de achtergrond eraan beleven.

Wie er nog meer van weet, verdient onze dank als hij/zij ons dat komt vertellen.

(AC - Foto Valère Bundervoet)

WACHTEBEKE - MAART 1943 GEMEENTESCHOOL "WALDERDONK" (RECHTSTRO !) WINTERHULP - SOEPBEDELING

Dit is een document waarop velen zichzelf en vele anderen nog zullen herkennen. Dat is ook de bedoeling. Het is onbegonnen werk te trachten deze massa scholieren individueel op te noemen.

Links staat mevrouw Dewaele naast haar man, schoolhoofd Jos. Dewaele; naast hem hun dochter Godelieve, die naarstig meehielp bij deze oorlogse soepbedeling, die voor sommige kinderen noodzakelijk was, voor alle echter welkom!

Achteraan in het midden zien we nog net het hoofd van juffrouw Marie Scheire. Rechts staan de onderwijzers Oscar Galens en Albert Marquenie.

De twee vrienden helemaal rechts onder de "hangar" zijn twee van mijn jaargenoten: Raphaël Hesters en Gilbert Bundervoet, beiden reeds overleden. Gilbert verdrong op zondag 3 juni 1945 in tragische omstandigheden in de Langeledevaart.

Nu maar de loep bovengehaald om enkele bekenden op te sporen! Mannen van het 7e leerjaar, Emiel Cloeckart, Michel David, Raymond De Decker, Jozef Bracke en... mijzelf heb ik er ondertussen al uitgehaald!

(AC - Foto Guy Trangez

WACHTEBEKE - 1948

De dappere veteranenploeg laat zich kiekeken vòòr de aftrap op het terrein Pottershoeck. Ze zien er dus nog monter en fris uit. Wie laat ons weten wie ons hier allemaal aankijkt?

AC-Foto Georges Staelens

INHOUDSTAFEL

Woord van de voorzitter	Cesar David	blz. 1
Nieuws van de redactie		blz. 2
Staat van onze bevolking	Eddy Van Acker	blz. 4
Nationale Militie te Wachtebeke	Guy Hoebeke	blz. 5
Grenspalen	Wies Creve	blz. 11
Nog over Keizer Karel	Luc. De Maesschalck	blz. 12
In Memoriam Jean De Schepper	Guy Trangez	blz. 13
Open Monumentendag te Sint-Kruis-Winkel	Luc. De Maesschalck	blz. 13
Project Winkel	Luc. De Maesschalck	blz. 15
Sint-Sebastiaan Overslag		blz. 16
Brief Rudi Willems	Guy Trangez	blz. 16
Opsporing geslaagd ...		blz. 17
Ten huize van René De Bruyne	Maurits Migom	blz. 18
Opsporing verzocht	Wies Creve	blz. 19
Wie herkent wie?		blz. 20